

Uchwała Nr XXIV/141/2005
Rady Gminy Wola Uhruska
z dnia 30 czerwca 2005 roku

**w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego Gminy Wola Uhruska**

Na podstawie art.12 ust.1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.) i art.18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) oraz Uchwały Nr IV/25/2003 Rady Gminy Wola Uhruska z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wola Uhruska” – **Rada Gminy uchwala, co następuje:**

§ 1

1. Uchwala się „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wola Uhruska**”, zwane dalej studium.
2. Tekst i rysunki studium stanowią integralną część uchwały.

§ 2

1. Studium, obejmuje Gminę Wola Uhruska w jej granicach administracyjnych, tj. powierzchnię 15 086 ha, stanowiących równocześnie granicę opracowania.
2. Zakres ustaleń studium jest zgodny z art. 10 ust. 2 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
3. Tekst uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, zawarty w załączniku nr 1 stanowi materiał informacyjny uzasadniający i dokumentujący tekst ustaleń.
4. Tekst kierunków zagospodarowania przestrzennego, zawarty w załączniku nr 2 stanowi ustalenia studium.
 - 1) rysunek ustaleń studium w skali 1: 25000 pt. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Wola Uhruska” stanowią załącznik nr 3;
 - 2) rysunek ustaleń studium w skali 1: 25000 pt. „Kierunki rozwoju podsystemów infrastruktury technicznej stanowi załącznik nr 4;

- 3) rozstrzygnięcie Rady Gminy Wola Uhruska o sposobie rozpatrzenia uwag zgłoszonych do projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wola Uhruska stanowi załącznik nr 5.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wola Uhruska.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Roman Kucharczyk

Biel

WÓJT GMINY WOLA UHRUSKA

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY WOLA UHRUSKA**

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXIV/141/2005
Rady Gminy Wola Uhruska
z dnia 30 czerwca 2005 r.

**UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO**

Wola Uhruska, czerwiec 2005

WYKONAWCA:

STUDIO

DR INŻ. ARCH. KRYSZYNA GRUSZECKA

główny projektant:

dr inż. arch. Krystyna Gruszecka OIU-WA 062

zespół autorski:

urbanistyka:

dr inż. arch. Krystyna Gruszecka OIU-WA 062

mgr inż. arch. kraj. Mirosław Gajdak

mgr inż. arch. Tomasz Boguszewski

mgr inż. arch. Agata Witkowska

ochrona zabytków:

mgr inż. arch. kraj. Olga Dawidczyk

środowisko:

mgr inż. arch. kraj. Olga Dawidczyk

mgr inż. arch. kraj. Mirosław Gajdak

infrastruktura techniczna:

mgr inż. Stefan Parys

komunikacja:

inż. Mariusz Świech

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
1. Podstawy prawne opracowywania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy	4
2. Zakres opracowania	4
3. Dokumentacja studium	4
I CHARAKTERYSTYKA GMINY I JEJ POWIĄZANIA ZEWMNETRZNE	4
1. Położenie gminy	4
2. Funkcje gminy na tle regionu	5
3. Powiązania funkcjonalne	6
4. Powiązania komunikacyjne	6
5. Powiązania przyrodniczo-krajobrazowe	6
II UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE	8
1. Rozmieszczenie ludności na terenie gminy	8
2. Ludność gminy na tle uwarunkowań demograficznych	9
III STAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	11
1. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna	11
2. Obsługa ludności	13
2.1. Ośrodek gminny z głównymi elementami jego zainwestowania	13
2.2. Administracja i bezpieczeństwo	13
2.2. Usługi zdrowia	14
2.3. Usługi oświaty, kultury i sportu	14
2.4. Inne usługi	14
3. Tereny produkcji i eksploatacji surowców	17
4. Obiekty i tereny turystyki	17
IV. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE	19
1. Gmina Wola Uhruska na przestrzeni dziejów	19
2. Elementy zabytkowe i obiekty o wartości historycznej na terenie gminy	20
2.1. Zabytki kultury materialnej	21
2.2. Zabytki kultury sakralnej	21
2.3. Elementy o wartości historycznej – pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne	23
2.4. Elementy przyrodnicze o wartości historycznej	24
3. Zestawienie tabelaryczne obiektów zabytkowych	24
3.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków	24
3.2. Obiekty objęte ewidencją zabytków	25
4. Stan zachowania obiektów zabytkowych	29
V. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	29
1. Wody	29
1.1. Wody podziemne	29
1.2. Wody powierzchniowe	30
1.3. Zagrożenie powodziowe	33
2. Stan powietrza	33
3. Klimat	34
4. Wymogi ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego	35
4.1. Szczególne formy ochrony przyrody	35
4.1.1. Obiekty objęte ochroną prawną	36

4.1.2. Pomniki przyrody	38
4.1.3. Planowane formy ochrony	39
4.2. Ochrona krajobrazu kulturowego	42
VII. UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE KOMUNIKACJI	43
1. Stan obsługi komunikacyjna na terenie gminy	43
2. Stan systemu drogowego	43
3. Stan komunikacji kolejowej	45
VI. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PODSYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	45
1. Dane charakteryzujące stan istniejący	45
2. Gmina Wola Uhruska na tle gmin województwa lubelskiego i powiatu włodawskiego	51
3. Waloryzacja stanu istniejącego	51
4. Wnioski i elementy konfliktowe	52
BIBLIOGRAFIA	53

WPROWADZENIE

1. Podstawy prawne opracowywania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Wola Uhruska”

- umowa nr 1/2004 z dnia 21 stycznia 2004 r. pomiędzy STUDIO KA, z siedzibą: ul. Familijna 3, Wólka Kozodawska, a Gminą Wola Uhruska woj. lubelskie, z siedzibą ul. Parkowa 5, 22-230 Wola Uhruska
- ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z 2003 r. z późniejszymi zmianami)
- uchwała Nr IV/25/2003 Rady Gminy Wola Uhruska z dnia 29 kwietnia 2003r. o przystąpieniu do sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy.

2. Zakres opracowania

Terytorialnie Studium obejmuje gminę Wola Uhruska w jej granicach administracyjnych.

Przedmiotem opracowania jest analiza interdyscyplinarnych zagadnień składających się na problematykę zagospodarowania przestrzennego gminy i zagadnień z nią związanych oraz wnioski wynikające z tych analiz, sformułowane w postaci planowanych kierunków rozwoju.

Sformułowane w Studium kierunki rozwoju dotyczą okresu perspektywicznego bez sprecyzowania terminu jego obowiązywania. Służą ukształtowaniu podstawowych zasad polityki przestrzennej gminy. W swej podstawowej warstwie są syntezą późniejszych planów miejscowych.

3. Dokumentacja studium

Studium składa się z dwóch części:

- część I – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
- część II – KIERUNKI ROZWOJU

Każda z tych części została umieszczona w oddzielnym tomie i zawiera zarówno część tekstową, jak i ilustracyjną.

Plansze kierunków rozwoju przedstawiono w skali 1:25 000. Ich treść w przyszłości powinna być zgodna z treścią ustaleń planów miejscowych dla poszczególnych fragmentów gminy.

I. CHARAKTERYSTYKA GMINY I JEJ POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

1. Położenie Gminy

Gmina Wola Uhruska położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego w powiecie włodawskim na terenach przylegających do granicy z Ukrainą. Do roku 1999 były to tereny północno-wschodniej części województwa chełmskiego.

Jest to gmina wiejska o powierzchni 151km², którą zamieszkuje 4316 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 28,6 os./km² (dane z 31 grudnia 2003) i jest ona zbliżona do gęstości zaludnienia gmin sąsiednich, mieszcząc się w wartościach średnich.

Tereny objęte opracowaniem graniczą od północnego zachodu z gminą Hańsk liczącą 3,98 tys. mieszkańców (o gęstości zaludnienia 22 os./km²), a od północy z gminą Włodawa 6,25 tys. mieszkańców (o gęstości zaludnienia 26 os./km²). Od wschodu gmina przylega do ukraińskich jednostek terytorialnych Świtez i Huszcza, które leżą w rejonie Szackim. Granica ze znajdującymi się na południu i południowym zachodzie gminami Sawin i Ruda Huta jest jednocześnie granicą z powiatem chełmskim. Gmina Sawin liczy 6,1 tys. mieszkańców (gęstość zaludnienia 32 os./km²), natomiast gmina Ruda Huta 4,96 tys. mieszkańców (gęstość zaludnienia 44 os./km²).

2. Funkcje gminy na tle regionu

Analizując zagospodarowanie i przeznaczenie terenów w gminie określono:

1) podstawowe funkcje gminy:

- rolnictwo w części południowej,
- gospodarka leśna w części północnej,
- obsługa ludności, zwłaszcza w zespole wsi Wola Uhruska, Bytyń, Nadbużanka.

2) funkcje uzupełniające gminy:

- produkcja oraz usługi dla rolnictwa i leśnictwa,
- rozwijana stopniowo turystyka.

3. Powiązania Funkcjonalne

3.1. Powiązania funkcjonalne w skali regionu i kraju

Gmina Wola Uhruska położona jest peryferyjnie w skali województwa lubelskiego i kraju.

Najbliższe ośrodki miejskie Włodawa i Chełm znajdują się średnio w odległości 33 km od Woli Uhruskiej.

Miasto Chełm z racji swojej wielkości oraz wcześniej pełnionej funkcji miasta wojewódzkiego nadal jest ośrodkiem o istotnym znaczeniu dla funkcjonowania i dalszego rozwoju gminy. Jest to miasto liczące 70 tys. mieszkańców. Obecnie znajdują się tam filia wyższej uczelni, jednostki samorządowej administracji powiatowej i wojewódzkiej oraz administracji rządowej, ważne węzły komunikacji kolejowej i autobusowej.

Włodawa z racji, że jest ośrodkiem powiatowym ma dla mieszkańców Woli Uhruskiej znaczenie administracyjne. Jest to ośrodek liczący 15 tys. mieszkańców.

3.2. Powiązania funkcjonalne w skali gminy

Głównym ośrodkiem administracyjno - gospodarczym na terenie gminy jest zespół wsi Wola Uhruska, Bytyń, Nadbużanka. Pozostałe wsie ciążą funkcjonalnie do powyższego ośrodka administracyjno – gospodarczego. Na terenie Woli Uhruskiej są zlokalizowane gminne funkcje ośrodkotwórcze takie jak:

- administracja samorządowa,
- służby bezpieczeństwa (policja, straż graniczna, OSP),
- usługi zdrowia stopnia podstawowego,
- sport,
- edukacja stopnia podstawowego i gimnazjalnego,
- handel i inne usługi obsługujące mieszkańców i turystów.

4. Powiązania komunikacyjne

Gmina Wola Uhruska posiada dogodne połączenia o znaczeniu regionalnym z drogami krajowymi oraz połączenie transeuropejską linią kolejową.

Najważniejsze szlaki drogowe są poprowadzone na północ oraz na południe od Woli Uhruskiej, średnio w odległości 28 km. Drogi wojewódzkie nr 819 i 812 stanowią najdogodniejszy dojazd do drogi krajowej nr 82 oraz drogi krajowej nr 12, włączonej na odcinakach do sieci transeuropejskiej (droga E 372 - odcinek Kurów, Lublin, Piaski oraz droga E 373 - odcinek Piaski, Chełm, Dorohusk). Przejście drogowe w Dorohusku przekracza rocznie 800 tys. pojazdów.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 81, mająca połączenie z linią kolejową nr 7 (E28), która poprzez przejście kolejowe w Dorohusku ma swoją kontynuację na Ukrainie.

W założeniach długookresowych przyjmuje się połączenie linii kolejowej nr 81 poprzez przejście we Włodawie z linią na Białorusi.

Wodny szlak Bugu nie spełnia warunków dla żeglugi śródlądowej.

Na terenie gminy istnieje szlak rowerowy powiązany z gminą Włodawa oraz piesze szlaki turystyczne.

5. Powiązania przyrodniczo krajobrazowe

Obszar gminy Wola Uhruska położony jest w obrębie jednostki fizjograficznej I rzędu oddzielającej Niż Północnoeuropejski od strefy wyżyn Europy Środkowej. Tereny gminy wchodzi w skład Równiny Łęczyńsko – Włodawskiej będącej regionem Polesia Podlaskiego zajmującego lewą część dorzecza Bugu, rozciągającej się pomiędzy Garbem Włodawskim na północy a Pagórami Chełmskimi na południu. Znajdująca się na terenie gminy wyniosłość Wału Uhruskiego jest częścią Pagórów Chełmskich (Kondracki 1988, Kondracki 1992).

Wschodnie tereny gminy leżą w Dolinie Środkowego Bugu, który, silnie meandrując, tworzy liczne starorzecza, występujące w różnym stadium rozwoju – od połączonych z nurtem rzeki do całkowicie odciętych.

Wysokie walory przyrodnicze terenu gminy sprzyjają powstawaniu różnych form ochrony obejmujących swym zasięgiem obszary nie tylko w skali gminy, ale także w skali regionu.

We wschodniej części regionu – częściowo na terenie gminy Wola Uhruska, znajduje się Sobiborski Park Krajobrazowy z rezerwatem gadów „Żółwiowe Błota”, rezerwatem ptaków „Małoziemce” i rezerwatami torfowymi „Brudzieniec” i „Trzy Jeziora”. W odległości ok. 20 km od najbardziej wysuniętych na zachód terenów gminy, znajduje się Poleski Park Narodowy.

Północna i środkowa część gminy wchodzi w zakres tworzonego Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”, położonego na pograniczu Polski, Ukrainy i Białorusi. Po stronie polskiej obejmuje najcenniejsze przyrodniczo tereny Pojezierza Łęczyńsko – Włodawskiego. Rezerwat biosfery łączy za sobą wiele obszarów chronionych: Poleski Park Narodowy, Park Krajobrazowy Pojezierza Łęczyńskiego, Poleski Park Krajobrazowy, Sobiborski Park Krajobrazowy, Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz zatwierdzone i projektowane rezerваты przyrody.

II. UWARUNKOWENIA DEMOGRAFICZNE

1. Rozmieszczenie ludności na terenie gminy

Ludność gminy zamieszkuje w siedemnastu wsiach. Największą koncentrację ludności tworzą przylegające do siebie wsie: Wola Uhruska, Nadbyżanka, Bytyń. Mieszka tam łącznie 2146 osób (dane UG Wola Uhruska 31.XII.2003r.), co stanowi 48,8 % ogółu mieszkańców gminy.

Kolejną ważniejszą miejscowością jest Uhrusk gdzie mieszkają 624 osoby, co stanowi 14,2% ogółu mieszkańców gminy.

Natomiast wieś Kolonia Mszanna jest najmniejszą wsią na terenie gminy, a wsie Józefów, Potoki, Stanisławów, Mszanka, Majdan Stuleński są jednostkami osadniczymi, w których liczba mieszkańców nie przekracza 80 osób.

Z analizy obecnego rozmieszczenia ludności wynika prognoza dalszego skupiania ludności na terenach miejscowości Wola Uhruska, Nadbużanka, Bytyń, Uhrusk, Siedliszcze, Stulno, Mszanna.

Liczba mieszkańców i gospodarstw domowych w gminie Wola Uhruska
w rozbiciu na poszczególne miejscowości

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców	Udział procentowy w odniesieniu do liczby mieszkańców gminy	Liczba gospodarstw domowych
1.	Bytyń	376	8,56%	165
2.	Józefów	44	1%	21
3.	Kol. Mszanna	24	0,54%	13
4.	Kosyń	183	4,16%	55
5.	Macoszyn Duży	116	2,64%	44
6.	Majdan Stuleński	77	1,75%	26
7.	Mszanka	74	1,68%	34
8.	Mszanna	178	4,05%	60
9.	Nadbużanka	107	2,43%	36
10.	Piaski	112	2,55%	32
11.	Potoki	44	1%	16
12.	Siedliszcze	306	6,97%	120
13.	Stanisławów	73	1,66%	19
14.	Stulno	251	5,71%	90
15.	Uhrusk	624	14,21%	192
16.	Wola Uhruska	1663	37,89%	602
17.	Zbereże	137	3,12%	47
	RAZEM	4389		1572

Dane UG Wola Uhruska z 31.XII.2003

2. Ludność gminy na tle uwarunkowań demograficznych

Z analizy stanu ludności w okresie od 1995 do 2003 na terenie gminy Wola Uhruska wynika stały spadek, zgodnie z danymi, ze średniej 4666 osób w roku 1995 do średniej 4316 w roku 2002. Zjawisko to jest trwałe, jednak ze względu na różne czynniki wpływające na ten stan, nie można dokładnie określić rzeczywistego zakresu zmian. Częstkowe dane z lat 2003 i 2004 wskazują na nieznaczny wzrost liczby mieszkańców, związane jest to z faktem alokacji służb ochrony pogranicza z granicy zachodniej.

Zmniejszenie stanu ludności w gminie wywołane jest zarówno procesami migracyjnymi związanymi z odpływem młodych ludzi do większych ośrodków miejskich, jak i ze zmniejszającą się liczbą narodzin. Zauważalny jest w ostatnim okresie ujemny przyrost naturalny. Nie odnotowano jednak stałej tendencji ujemnego przyrostu, jest to proces o zmiennym przebiegu.

Dla oceny danych grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców dokonano podziału na pięć grup wiekowych, obejmujących kolejno po 20 lat.

Pomiędzy trzema pierwszymi grupami obserwuje się nieznaczne różnice populacji i mają one układ spadkowy średnio o 1%.

W grupie od 0 do 19 lat najmniejszą część stanowią dzieci w wieku od 0 do 4 lat (18,3% tej grupy), a największą część stanowi młodzież w wieku od 15 do 19 lat (30,2% tej grupy).

W grupie od 40 do 59 lat najmniejszą część stanowi ludność w wieku od 55 do 59 lat (17,6% tej grupy), natomiast najliczniejszą część ludność w wieku od 40 do 44 i od 45 do 49 (każda po 28% tej grupy)

Lp.	grupa wiekowa	procentowy udział w ogólnej liczbie mieszkańców
1.	0-19	27,7%
2.	20-39	26,03%
3.	40-59	25,22%
4.	60-79	17,58%
5.	powyżej 80	3,46%

Podstawowe informacje o ludności gminy Wola Uhruska w latach 1995-2002

Lp.	Nazwa cechy	1995	1996	1997	1998	1999
1	Miejscowości ogółem łącznie z miastami	21	21	21	21	21
2	Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania 30 VI ogółem	4698	4613	4564	4529	4494
3	Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII ogółem	4635	4584	4553	4520	4495
4	Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII mężczyźni	2281	2247	2232	2217	2201
5	Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII kobiety	2354	2337	2321	2303	2294
6	Urodzenia żywe ogółem	49	54	31	44	46
7	Zgony ogółem	71	79	68	47	51
8	Przyrost naturalny ogółem	-22	-25	-37	-3	-5
9	Ludność w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem	1209	1196	1150	1125	1116
10	Ludność w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem	2486	2466	2500	2505	2492
11	Ludność w wieku poprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem	940	922	903	890	887
12	Małżeństwa ogółem	20	26	40	35	39
13	Pracujący ogółem	357	305	306	303	315
14	Pracujący ogółem kobiety	181	163	163	163	168
15	Zameldowania	101	104	122	154	93
16	Wymeldowania	81	83	52	85	71

Zestawienie M. Markuszewski na podstawie danych uzyskanych z bazy danych lokalnych GUS dostępnej na stronie internetowej <http://www.s> uzyskanych z USC (rok 2003 oraz zameldowania i wymeldowania). Dane meldunkowe zawierają w sobie także migrację wewnętrzną.

III. STAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Na terenie gminy przeważają gospodarstwa indywidualne zajmujące się działalnością rolniczą i hodowlaną. Według spisu powszechnego z 2002 roku w gminie funkcjonuje tysiąc gospodarstw rolnych. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych na jedno gospodarstwo wynosi 5,2 ha. W Uhrusku funkcjonuje Gospodarstwo Doświadczalne Akademii Rolniczej zajmujące się pracami naukowymi oraz działalnością produkcyjną i hodowlaną.

W strukturze zasiewów gospodarstw indywidualnych dominują zboża 82,6% z przewagą żyta, ziemniaki stanowią 8%, buraki cukrowe 0,7% oraz rośliny pastewne 1,5%.

Na terenie gminy znajdują się 34 większe gospodarstwa zajmujące się hodowlą. Osiem z nich utrzymuje powyżej 10 sztuk bydła, a 26 gospodarstw utrzymuje powyżej 10 sztuk trzody chlewnej.

Ogółem na terenie gminy prowadzony jest chów 657 sztuk bydła w tym 403 krów, 154 sztuk trzody chlewnej oraz 4 owiec (dane z UG Wola Uhruska).

W Gospodarstwie Doświadczalnym Akademii Rolniczej w Uhrusku prowadzi się prace naukowe oraz działalność produkcyjną i hodowlaną. Gospodarstwo uprawia rzepak, buraki cukrowe oraz hoduje trzodę chlewną, owce i bydło mleczne.

Na terenie gminy istnieje 5 gospodarstw ekologicznych, dwa z nich posiadają certyfikat, gospodarstwo specjalistyczne zajmujące się hodowlą drobiu oraz trzy gospodarstwa prowadzące stacje schładzania mleka.

Sposób zagospodarowania terenów gminy jest w dużym stopniu determinowany przez klasy gleb. Według danych z Urzędu Gminy Wola Uhruska na terenie gminy nie występują gleby I bonitacyjnej, gleby klasy II występują w formie szczątkowej. Gleby klasy III nie przekraczają 3% powierzchni gminy. Przeważają gleby klasy IV i V obecnie wykorzystywane rolniczo.

TABELA 1
ZESTAWIENIE POWIERZCHNI GRUNTÓW Z PODZIAŁEM NA KLASY

klasa gleb	Grunty orne Powierzchnia [ha]	Użytki zielone powierzchnia [ha]	Udział procentowy [%] w skali całości gruntów gminy	
III	-	5,78	0,09	razem kl. III - 3,05%
IIIa	9,97	-	0,16	
IIIb	176,50	-	2,8	
IV	-	981,46	15,6	razem kl. IV - 39,92%
IVa	643,44	-	10,21	
IVb	889,23	-	14,11	
V	1031,98	751,41	28,30	razem kl. V - 28,3%
VI	606,58	270,05	14	razem kl. VI 14,65%
VIRz	21,91	-	0,34	
VIPs	-	19,70	0,31	
Z				

Źródło: Urząd Gminy Wola Uhruska, 2004r

Ogólna powierzchnia gruntów na terenie gminy wynosi 6300 ha (Powszechny Spis Rolny 2002). W bezpośrednim zarządzie gminy w 2003 r znajdowało się 364 ha gruntów, 38 ha było dzierżawionych, w użytkowaniu wieczystym 2 ha, w bezumownym użytkowaniu 86 ha. Łącznie we władaniu gminy pozostawało 490 ha. Grunty lasów państwowych na terenie gminy zajmują powierzchnię 5.657 ha w tym:

- lasy chronione stanowią 916,15 ha
- lasy wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych 364,96 ha
- lasy pozostałe 3252,3 ha

Na terenie gminy występują także grunty Agencji Nieruchomości Rolnych i zajmują one powierzchnię 2 608 ha (dane z Urzędu Gminy Wola Uhruska).

Procentowo struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco: grunty orne stanowią 29%, użytki zielone 19%, lasy 36%.

Gmina charakteryzuje się więc znacznym udziałem powierzchni leśnych i planuje się dalsze zalesianie gruntów.

Większość lasów gminy pochodzi z lat pięćdziesiątych i mieści się w przedziale wiekowym 31-49 lat. Spotykamy tu następujące typy siedliskowe: w północnej części gminy bór świeży oraz bór mieszany świeży. W pobliżu jezior występuje las mieszany wilgotny i bór wilgotny. Centralna część gminy to las świeży i bór świeży. Na niewielkich obszarach pojawiają się także olsy i łęgi.

W doborze gatunkowym dominuje sosna pospolita, następnie olcha, brzoza i dąb. Nieznaczne ilości stanowią: modrzew, świerk, grab, topola osika, klon i wiąz.

Gmina Wola Uhruska jest gminą o dominującej funkcji rolniczej. Ponad 70 % mieszkańców związana jest z rolnictwem.

2. Obsługa ludności

2.1. Ośrodek gminny z głównymi elementami jego zainwestowania

Tworzony przez Wolę Uhruską, Nadbużankę i Bytyń ośrodek gminny charakteryzuje zwartość obszarów zabudowy, przez co wsie te stanowią przestrzennie powiązany ze sobą obszar zurbanizowany.

Wola Uhruska jest miejscowością, gdzie skupiono funkcje służące obsłudze ludności gminy. W strukturze przestrzennej miejscowości wyodrębnia się obszar na wschód od linii kolejowej Chełm - Włodawa. Charakteryzuje go koncentracja obiektów i terenów użyteczności publicznej, które są rozmieszczone nierównomiernie na północny i południowy wschód od budynku Urzędu Gminy.

W obszarze tym znajdują się tereny przyszłego parku gminnego, budynek nowego gimnazjum, hala GOSiR, urząd pocztowy, komisariat policji, ośrodek zdrowia, kościół, szkoła podstawowa, bank, plac targowiska, stacja kolejowa wraz z autobusowym przystankiem końcowym, lecznica weterynaryjna. Odległość od urzędu do wymienionych powyżej obiektów i terenów nie przekracza 800 m. W dalszym zagospodarowaniu tych terenów niezbędne jest utrzymanie rangi tych terenów przez wprowadzanie w tym terenie funkcji związanych z obsługą mieszkańców i turystyki.

2.2. Administracja i bezpieczeństwo

a) Urząd Gminy

Siedziba władz gminnych zlokalizowana jest w Woli Uhruskiej przy. ul. Parkowej 5 we współczesnym budynku. Stan techniczny budynku oraz obecne potrzeby w zakresie obsługi mieszkańców nie wymagają przebudowy oraz rozbudowy urzędu. Bryła budynku urzędu ma charakterystyczny wygląd podkreślający zlokalizowaną w nim funkcję.

b) Policja

Na terenie gminy w miejscowości Wola Uhruska znajduje się komisariat policji. Budynek spełnia potrzeby niezbędne do realizacji zadań określonych na tym poziomie administracyjnym i nie wymaga rozbudowy i przebudowy. Nie przewiduje się konieczności zapewnienia w prawie miejscowym lokalizacji pod posterunki w innych częściach gminy.

c) Straż Pożarna

Na terenie gminy znajdują się cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Jednostki w Uhrusku, Piaskach i Siedliszczu posiadają stałą siedzibę. Natomiast jednostka w Woli Uhruskiej nie ma własnej siedziby.

Jedynie jednostka OSP w Uhrusku jest włączona do krajowego systemu ratownictwa. Obiekt w Uhrusku przewidziany jest do rozbudowy, jednak bez konieczności zapewnienia w prawie miejscowym zwiększenia powierzchni terenu lub nowej lokalizacji.

W przypadku Woli Uhruskiej ewentualna budowa budynku OSP, wymaga rozstrzygnięcia lokalizacji na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

d) Straż Graniczna

Na terenie gminy znajdują się dwie jednostki straży granicznej, które ze względu na konieczność wzmocnienia ochrony granicy są rozbudowywane. Cześć zatrudnianych tu osób zostało przeniesiona do pracy z innych odcinków granicznych. Istnieje konieczność zapewnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego potrzeb związanych z ochroną granic państwa i dalszą rozbudową obiektów temu służących.

2.3. Usługi zdrowia

Na terenie gminy opiekę lekarską obecnie prowadzi tylko Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Woli Uhruskiej. Opieką lekarską objętych jest 3400 osób (dane z marca 2004r) w stosunku do liczby zameldowanych na terenie gminy 4389 osób (dane z dn 31.12.2003r.).

Powierzchnia obiektu wynosi 440,0 m² (ośrodek zawiera cztery gabinety lekarskie oraz gabinety zabiegowe) i zgodnie z zebranymi informacjami jest wystarczający dla zapewnienia świadczeń usług medycznych na tym terenie.

Obecny zakres świadczonych usług obejmuje podstawową opiekę zdrowotną w zakresie pediatrii, lekarza rodzinnego, medycyny pracy, ginekologii, stomatologii.

Nocna opieka lekarska oraz pomoc wypadkowa prowadzona jest przez jednostki organizacyjne z poza terenu gminy (tj. z Włodawy i Chełma). Specjalistyczna opieka medyczna również jest prowadzona przez jednostki z poza terenu gminy (Chełm, Włodawa).

Zakres świadczonych usług oraz dostępność lekarzy określa się jako właściwą.

Ewentualne zwiększenie dostępności opieki medycznej w następnych latach może być rozwijane poprzez praktykę lekarza rodzinnego, nie ma więc konieczności rozwijania sieci publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Na terenie Woli Uhruskiej znajdują się dwie apteki, obsługujące mieszkańców z terenu całej gminy. Apteki prowadzone są przez firmy prywatne w obiektach stanowiących własność prywatną. Nie przewiduje się konieczności regulacji w prawie miejscowym w tym zakresie.

2.4. Usługi oświaty, kultury, sportu

a) usługi oświaty

Na terenie gminy funkcjonują obecnie trzy szkoły podstawowe i gimnazjum. Zmniejszająca się stale liczba urodzeń oraz reforma szkolnictwa zapoczątkowana w roku szk. 1998/99 spowodowała konieczność reorganizacji sieci szkół.

Obecnie liczba miejsc w szkołach (600) teoretycznie odpowiada liczbie dzieci uczęszczających do szkół (597). Jednak stopień wykorzystania placówek jest nierównomierny i przedstawia się następująco.

Najmniejsza ze szkół znajduje się w Macoszynie. Budynek tej szkoły przewidziany jest dla 120 uczniów i wykorzystywany jest obecnie w 50%.

Obiekt kolejnej szkoły w Uhrusku może pomieścić 140 uczniów, i podobnie jak szkoła w Macoszynie jest wykorzystywany w 50% stanu projektowanego. Mała

liczba uczniów wymaga w obydwu szkołach łączenia klas i prowadzenia jednocześnie zajęć dla dzieci z dwóch roczników.

Najwięcej uczniów z terenu gminy uczęszcza do zespołu szkół w Woli Uhruskiej. Znajdują się tutaj szkoła podstawowa oraz gimnazjum. Budynek szkolny jednocześnie może pomieścić 340 uczniów, podczas, gdy do zespołu szkół uczęszcza 464 uczniów. Z tego względu niezbędne jest prowadzenie w szkole zajęć w systemie dwu zmianowym.

Problem ten zostanie rozwiązany po zakończeniu budowy nowego budynku gimnazjum przewidzianego dla 270 uczniów. Budynek gimnazjum w pełni zapewni potrzeby na terenie gminy w zakresie edukacji gimnazjalnej. Sytuacja w szkole podstawowej w Woli Uhruskiej ulegnie wówczas poprawie i budynek będzie wykorzystywany w ok. 74% stanu projektowanego.

Wszystkie budynki czynnych obecnie szkół wymagają remontów i modernizacji, głównie w zakresie rozbudowy zaplecza. Nie przewiduję się jednak konieczności zwiększenia powierzchni terenu niezbędnego dla funkcjonowania szkół. Zarówno istniejące szkoły jak i będące w budowie gimnazjum nie posiadają własnej hali sportowej. Zajęcia sportowe w Woli Uhruskiej wymagać będą prowadzenia zajęć w hali Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji.

Na terenie gminy nie prowadzi się szkół ponadgimnazjalnych. Młodzież musi więc dojeżdżać do innych ośrodków w tym do Chełma i Włodawy.

Stan wykorzystania bazy edukacyjnej na terenie gminy Wola Uhruska

Elementy objęte rozpoznaniem		Liczba uczniów w Macoszynie (5 sal lekcyjnych)	Liczba uczniów w Uhrusku (7 sal lekcyjnych)	Liczba uczniów w Woli Uhruskiej (13 sal lekcyjnych)		Łączna liczba uczniów na terenie gminy
Szkoły podstawowe	„0”	6	7	13		26
	klasa 1	8	11	37 (2 oddz.)		56
	klasa 2	7	7	31 (2 oddz.)		56
	klasa 3	6	13	42 (2 oddz.)		61
	klasa 4	10	11	44 (2 oddz.)		65
	klasa 5	13	12	38 (2 oddz.)		63
Gimnazjum	klasa 6	10	12	45 (2 oddz.)		67
	klasa 1	-	-	78 (3 oddz.)		78
	klasa 2	-	-	64 (3 oddz.)		64
liczba uczniów w roku szk. 2003/2004	klasa 3	-	-	72 (3 oddz.)		72
		60	73	250 Szk. Podst.	464 (20 oddz.)	597
			214 Gimnazjum			
projektowana liczba miejsc w szkołach w systemie jednozmianowym		120	140	340		600 (obecnie)
						970 (po uruchomieniu gimnazjum)

Dane UG Wola Uhruska stan z roku szkolnego 2003/2004

Po oddaniu do użytku gimnazjum z dziewięcioma salami lekcyjnymi docelowo dla 270 uczniów, sieć szkół podstawowych w układzie obecnym dysponować będzie rezerwą na poziomie ok. 260 miejsc w roku szk. 2006 – 2007 i ok. 240 miejsc w roku szk. 2010 – 2011.

Do 2010r. liczba uczniów będzie ulegać stopniowemu spadkowi, przy czym do roku szkolnego 2006 – 2007 o ok. 43 dzieci w porównaniu ze stanem obecnym i wyniesie wówczas około 340 uczniów. W kolejnych latach przewiduje się stopniowy wzrost do liczby ok. 360 uczniów w roku szkolnym 2010 – 2011. Nie prognozuje się jednak osiągnięcia poziomu obecnego.

Budowane gimnazjum w całości zapewni potrzeby w zakresie edukacji gimnazjalnej, z tendencją spadkową z liczby ok. 195 uczniów w roku szk. 2006/2007 do ok. 173 uczniów w roku szkolnym 2009/2010. Ze względu na częściowe wykorzystanie budynku gimnazjum istnieje możliwość wykorzystania części pomieszczeń na centrum hotelowo – konferencyjne.

Nie przewiduje się konieczności zapewnienia w prawie miejscowym lokalizacji pod budowę nowych usług oświaty.

b) usługi kultury i sportu

Usługi kultury i sportu realizowane są na terenie gminy w oparciu o Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, który przejął dodatkowo funkcje od Gminnego Domu Kultury. W ramach GOSiR wykorzystywane są obiekty sportowe w tym: hala sportowa, boisko z bieżnią oraz okresowo budynek dawnego domu kultury przy Al. Odrodzenia. Nie przewiduje się konieczności zapewnienia w prawie miejscowym lokalizacji pod budowę nowych obiektów usług kultury i sportu.

c) biblioteka gminna

Biblioteka gminna zlokalizowana jest w budynku Urzędu Gminy przy ul. Parkowej 5 w Woli Uhruskiej, gdzie zajmuje 68 m² (3 pomieszczenia). Księgozbiór biblioteki obejmuje 12.493 woluminów, w roku 2003 korzystało z niego 761 osób, liczba wypożyczeń wyniosła 17638. Obecnie rocznie przybywa od 60 do 100 nowych pozycji.

Równolegle działają biblioteki szkolne w Macoszynie, Uhrusku i Woli Uhruskiej.

Nie przewiduje się konieczności zapewnienia w prawie miejscowym lokalizacji pod budowę biblioteki gminnej.

d) tereny zieleni publicznej

Na terenie gminy brak jest publicznych terenów zieleni. Jedynie w miejscowości gminnej znajdują się tereny, które mogą pełnić taką funkcję. Najważniejszy z tych terenów zlokalizowany jest pomiędzy stacją kolejową, a Urzędem Gminy. Teren ten w nieobowiązującym już planie miejscowym przeznaczony był pod tereny zieleni parkowej. Ze względu na lokalizację oraz rozwój turystyki w Woli Uhruskij niezbędne jest utrzymanie tego terenu pod zielenią publiczną i docelowe zagospodarowanie tego terenu.

Kolejny teren zlokalizowany jest nad Bugiem w Woli Uhruskiej i Bytyniu, obecnie znajduje się tam kąpielisko. Tereny te wymagają włączenia do systemu terenów zieleni, co wymagać będzie szczegółowych regulacji w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

2.5. Inne usługi

a) usługi pocztowe

Na terenie gminy urząd pocztowy (pow. 65 m²) znajduje się w Woli Uhruskiej i zapewnia obsługę pocztową i bankową, w jego zakresie znajduje się 1493 punktów doręczeń znajdujących się w 13 wsiach na terenie gminy.

Możliwa jest ewentualna rozbudowa budynku urzędu w Woli Uhruskiej w ramach obecnej działki użytkowanej przez Poczta Polską.

Obsługą w/w urzędu nie są objęte wsie Piaski, Kolonia Mszanna (93 punkty doręczeń, obsługuje je urząd pocztowy Łowcza w gminie Sawin) oraz wieś Przymiarki (obsługuje urząd pocztowy Ruda Huta w gminie Ruda Huta).

Nie przewiduje się konieczności zapewnienia w prawie miejscowym nowych lokalizacji pod urzędy, bądź punkty pocztowe, należy jednak uwzględnić taką możliwość w ramach usług związanych z obsługą mieszkańców.

b) usługi bankowe

Usługi bankowe na terenie gminy są prowadzone przez dwie jednostki. Pierwszą z nich stanowi Bank Poczty działający w ramach Poczty Polskiej – urząd pocztowy w Woli Uhruskiej.

Drugą jednostkę stanowi Oddział Banku Spółdzielczego w Leśniewicach znajdujący się w obiekcie o pow. 88m². Ewentualna rozbudowa tego obiektu jest ograniczona (możliwość dobudowy kondygnacji), ze względu na brak terenu w ramach obecnej lokalizacji.

Występuje konieczność zapewnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego możliwości rozwoju usług bankowych.

3. Tereny produkcji, eksploatacji surowców.

Największe tereny produkcyjno składowe zlokalizowane są w zespole miejscowości Wola Uhruska – Nadbużanka, Bytyń. Ich koncentracja przy terenach kolejowych i drodze wojewódzkiej. Tereny dawnej Huty w Nadbużance oraz dawna baza obsługi rolnictwa posiadają niezbędną infrastrukturę do przywrócenia i rozwoju produkcji.

Ponadto na terenie gminy znajduje się kilka miejsc przeznaczonych na powierzchniową eksploatację surowców, w tym zwłaszcza we wsi Siedliszcze, Stanisławów, Uhrusk i Józefów.

4. Obiekty i tereny turystyki

Położenie i walory przyrodnicze sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji. Najbardziej predestynowanymi dla rozwoju turystyki o charakterze pobytowo - rekreacyjnym są miejscowości: Wola Uhruska, Bytyń Zbereże.

Obecna baza turystyczna w Woli Uhruskiej i Bytyniu nastawiona jest na turystykę pobytową (gospodarstwa agroturystyczne, pensjonaty, gminny ośrodek sportu i rekreacji).

Atrakcyjność miejscowości wiąże się z przylegającą od strony wschodniej doliną Bugu oraz pagórami Włodawsko – Chełmskimi. Obecnie tereny wykorzystywane na cele letniskowe położone na skraju miejscowości od strony wschodniej. Funkcja ta może być rozwijana na tym terenie oraz na zboczach pagórów.

Obecne kąpielisko znajdujące się na odcinku starorzecza sprzyja rozwojowi funkcji turystyczno - rekreacyjnych o zróżnicowanym programie. Powinny się tu znaleźć tereny sportowe z niezbędną bazą, w tym usługami gastronomii. Wzdłuż tych terenów brak obecnie ciągu pieszego pozwalającego na przestrzenne połączenie terenów o zróżnicowanym programie.

Idea stworzenia w tym miejscu zalewu, promowana przez władze gminy, sprzyjać będzie koncentracji programu rekreacyjnego w tym rejonie.

Ponadto turystyczne przeznaczenie powinno dotyczyć terenów o charakterze leśnym pomiędzy urzędem gminy i nieczynną stacją kolejową. Przekształcenie tego terenu w przyszłości park z zielenią urządzoną pozwoli stworzyć przestrzenie publiczne, które wpływają na podniesienie walorów turystycznych miejscowości. Znajdujący się w rejonie nieczynnej stacji kolejowej akcent architektoniczny wieży ciśnień, sprzyja koncentrowaniu programu parku w tym rejonie (altany, amfiteatr, pawilony wystawowe).

Tereny Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji stanowią uzupełnienie oferty turystycznej w Woli Uhruskiej. Znajdujące się tam obiekty sportowe już obecnie są wykorzystywane na zgrupowania sportowców. Poprawa i rozbudowa bazy może być realizowana w oparciu o obecne tereny.

Zbereże – wieś malowniczo położona, od wschodu przylega do doliny Bugu, a od zachodu do kompleksów leśnych. Biorąc pod uwagę plany wprowadzenia w Zbereżu lokalnego przejścia granicznego uzasadniony będzie rozwój bazy turystycznej o zróżnicowanym standardzie (agroturystyka, pensjonaty, domy letnie, usługi związane rekreacją).

Biorąc pod uwagę podobnie malownicze położenie Siedliszcz i Uhruska – najstarsza osada w gminie, możliwy jest również rozwój zabudowy letniskowej.

Biorąc pod uwagę istniejące i projektowane rezerwy przyrody, walory krajobrazowe lasów i starorzeczy Bugu wieś Stulno o charakterystycznej, zabudowie szczytami ustawionej do drogi, stanowi i powinna tworzyć bazę dla turystyki kwalifikowanej. Zaczątkiem dla tego typu turystyki jest wytyczona w rejonie jeziora Płotycze leśna ścieżka dydaktyczna. W kolejnym etapie w rejonie byłej leśniczówki w Stulnie planowana jest przez Lasy Państwowe baza edukacji leśnej i przyrodniczej.

W część środkowej gminy oddalanej od doliny Bugu, poza terenami objętymi szczególnymi formami ochrony przyrody, należy w oparciu o istniejące ciek i zagłębienia możliwe jest wprowadzenie miejsc o charakterze lokalnym, które służyć będą rozwojowi turystyki w tej części gminy. pod rekreację wraz z niezbędnym zapleczem.

IV. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE

1. Gmina Wola Uhruska na przestrzeni dziejów.

Naturalne walory przyrodnicze gminy Wola Uhruska – przepływająca rzeka Bug i Tarasienka, ukształtowanie terenu, rozległe lasy sprzyjały od czasów prehistorycznych rozwojowi osadnictwa.

Przeprowadzane badania archeologiczne dają podstawę do wykreślenia rysu historycznego tych terenów.

Ślady pierwszych siedzib ludzkich na terenie dzisiejszej gminy pochodzą już z okresu paleolitu (około 8 tys. lat p.n.e.) oraz mezolitu (8 tys. – 4,5 tys. lat p.n.e.). Na liczne zabytki mezolityczne natrafiono w Stulnie, Małoziemcach i Zbereżu. Stanowisko archeologiczne w Zbereżu to przykład osady ze śladami kultury wielbarskiej oraz pucharów lejkowatych

(epoka neolitu). Około 1800 r. p.n.e. rozpoczyna się epoka brązu. Z tego okresu pochodzi cmentarzysko we wsi Siedliszcze. Materiał zabytkowy z okresu halsztackiego (epoka żelaza około 400 lat p.n.e.) znaleziono w Woli Uhruskiej. Z okresu rzymskiego pochodzi skarb – około 200 monet carskich i republikańskich - znaleziony w Kosyniu.

Z czasów nam bliższych – okres wczesnego średniowiecza trwający od VI w n.e. do połowy XIII w n.e. – pochodzi otwarta osada wczesnośredniowieczna i luźne znaleziska w Woli Uhruskiej. W rejonie Zbereża i Bytnia znajdują się ślady grodzisk wczesnośredniowiecznych a także kurhan na skraju wsi Siedliszcze.

Najstarsze historyczne zapisy dotyczące terenów nadbużańskich mówią o tym, że w IX-X wieku ziemie te należały do związku plemiennego Lędzian. W roku 930 Lędzianie przechodzą pod zwierzchnictwo Siemowita – dziada Mieszka I a tereny dzisiejszej gminy pod zwierzchnictwo Piastów i zostają włączone w obszar rodzącego się państwa polskiego. Niestety w następnych wiekach mimo utworzenia przez Lędzian w obrębie międzyrzecza Bugu i środkowego Wieprza silnego systemu umocnień granicznych, tereny nadbużańskie są wielokrotnie podbijane przez Ruś. Dopiero w 1387 roku za panowania królowej Jadwigi tereny nadbużańskie ostatecznie powracają do Rzeczypospolitej. Panowanie kolejnych władców z punktu widzenia politycznego i ekonomicznego nie przynosi istotnych zmian. Dopiero czasy panowania Jana Kazimierza zaznaczają się tragicznymi zmianami. W tym okresie wojska kozackie Bogdana Chmielnickiego niszczą nadbużańskie miasteczka i wioski. Za czasów saskich zniszczenia i grabieży dokonują wojska niemieckie.

Po pierwszym rozbiórze Polski tereny nadbużańskie stają się terenami przygranicznymi. W wyniku II rozbioru Polski ziemie dzisiejszej gminy Wola Uhruska zostają włączone do województwa chełmskiego, a w 1809r wchodzi w skład utworzonego Księstwa Warszawskiego. Wiek XIX przynosi grabieże ziem i prześladowania ludności. Działania wojenne I wojny światowej powodują, że cofające się wojska rosyjskie palą i niszczą tutejsze wsie. Odzyskanie niepodległości przez Polskę w 1918 roku nie przynosi pokoju dla tych ziem. Dopiero traktat pokojowy w Rydze stabilizuje życie terenów nadbużańskich. W kolejnych latach zostają odbudowane zniszczenia wojenne. Zostaje utworzona polska administracja, łączność, kolej, szkolnictwo. Administracyjnie w okresie międzywojennym okolice Uhruska i Woli Uhruskiej należały do gminy Sobibór z siedzibą w Zbereżu.

W okresie okupacji niemieckiej tereny nadbużańskie stały się rejonem nadgranicznym. Najnowsza historia gminy to okres stabilizacji, odbudowy i rozbudowy.

Obecnie gmina Wola Uhruska administracyjnie wchodzi w skład województwa lubelskiego. Wschodnia granica gminy pokrywa się z granicą państwa i biegnie na 8 rzece Bug. Od północy gmina graniczy z gminą Włodawa, od zachodu z gminą Sawin i Hańsk, od południa z gminą Ruda Huta.

Na terenie gminy Wola Uhruska znajdują się miejscowość zasługująca na szczególną uwagę z racji swego wieku. Uhrusk jest najstarszą miejscowością na terenie gminy. Jej początki przypadają na okres dominacji Lędzian, którzy w IX wieku zakładają Uhrusk. Początkowo Uhrusk jako gród stanowił element systemu obronnego chroniącego Księstwo Wilkom orawskie przed najazdami książąt ruskich. Według badań archeologicznych podczas których natrafiono na znaleziska pochodzące z X wieku, na miejscu dzisiejszej cerkwi znajdowała się osada wczesnośredniowieczna pozbawiona obwarowań i innych urządzeń obronnych typu grodowego.

Najstarszym historycznym zapisem dotyczącym Uhruska jest wzmianka kronikarska z 1204 roku. Kolejna wzmianka pochodzi z 1218 roku, kiedy to książę halicki Daniel Romanowicz przenosi do Uhruska stolicę księstwa halicko – włodzimierskiego. W związku z tym zostaje odbudowany stary gród, wzniesione nowe obwarowania oraz wieża obronna. Powstaje także klasztor oraz cerkiew. W okresie tym Uhrusk staje się stolicą ustanowionej diecezji uhruskiej.

W 1240 roku książę Daniel Halicki przenosi stolicę księstwa i biskupstwa do Chełma. Uhrusk traci swoje znaczenie militarne, stopniowo popada w ruinę a w czasie najazdu Tatarów ulega całkowitemu zniszczeniu.

W okresie wczesnego średniowiecza osada Uhrusk i okoliczne dobra są własnością książęcą. Po 1366 roku Uhrusk staje się posiadłością królewską. W 1414 roku Władysław Jagiełło nadaje dobra uhruskie jako królewszczyznę na własność Olechnie Sawdanowiczowi – protoplaście rodu Uhrowieckich. Pod koniec XVI wieku Uhrowieccy tracą swoje dobra na rzecz rodu Krzywczyńskich herbu Topór.

Następne stulecia nie wnoszą znaczących wydarzeń w dziejach tej miejscowości.

W okresie międzywojennym w Uhrusku powstaje młyn parowy, dwie cegielnie, następuje rozwój placówek handlowych.

Po wyzwoleniu w 1944 roku majątek ziemski w Uhrusku zostaje upaństwowiony i należy początkowo do PGR-u. W 1954 roku dobra uhruskie zostają przejęte przez Rolniczy Zakład Doświadczalny Akademii Rolniczej w Lublinie, w którego posiadaniu trwają do dziś.

Obecnie Uhrusk jako sołectwo liczy 183 domy i około 670 mieszkańców. Jest przykładem wsi o typowych cechach ulicówki. Leży u podnóża Łuku Uhruskiego. Miejscowość ta na przestrzeni wieków zamieszkiwana była przez różne grupy etniczne. Pierwotnie mamy tu ludność lędziańską, następnie osadników ruskich, ukraińskich i polskich. Po II wojnie światowej nastąpiło ujednoczenie struktury ludnościowej i kulturowej. Obecnie Uhrusk zamieszkują Polacy.

2. Elementy zabytkowe i obiekty o wartości historycznej na terenie gminy

Na terenie gminy Wola Uhruska występują zabytki kultury materialnej w tym sakralnej, obszary archeologiczne, obszary krajobrazu kulturowego oraz cenne założenia kompozycyjne i krajobrazowe.

Tereny należące do gminy znajdują się na pograniczu dwóch kultur – Wschodu i Zachodu. Od wieków współżyły tu dwie główne grupy narodowościowe: katolicka ludność polska i ukraińska ludność prawosławna. Żyli tu także Unicy, Żydzi i Niemcy.

Zachowane na tych terenach zabytki kultury materialnej oraz kultury sakralnej świadczą o dużym zróżnicowaniu etnicznym i kulturowym mieszkańców tego obszaru.

Spotykamy tu cerkwie i kościoły, cmentarze katolickie, prawosławne, unickie i ewangelickie.

Nie wszystkie z wymienionych poniżej zabytków zostały wpisane do rejestru zabytków, nie mniej z uwagi na swoją wartość historyczną czy kulturową zasługują na uwagę.

2.1. Zabytki kultury materialnej:

- Zespół dworca kolejowego i wieża ciśnień w Woli Uhruskiej
- Kuźnia w Macoszynie – położona na pograniczu wsi Macoszyn Mały i Macoszyn Wielki, wybudowana w 1910 roku. Konstrukcja kuźni jest wieńcowa, zwęglowana, na dębowej podwalinie. Budynek wysokofrontowy, dach dwuspadowy kryty blachą. Stan obiektu dobry.
- Zespół dworsko – pałacowy w Uhrusku
- Huta szkła 'Nadbużanka" w Woli Uhruskiej
- Tradycyjna drewniana zabudowa.

Najwięcej zabytków ludowego budownictwa drewnianego zachowało się w miejscowościach: Siedliszcze, Bytyń, Kosyń, Macoszyn Wielki, Mszanka, Przymiarki. Łącznie na terenie gminy znajduje się ponad 200 tego typu budynków. Zachowana tradycyjna drewniana zabudowa wiejska posiada wielką wartość kulturową.

Dostosowana była do możliwości surowcowych i wykonawczych. Domy wznoszone były zgodnie z tradycją systemem wieńcowym z belek kanciastych, obrabianych siekierą. Mają konstrukcję wieńca zrębowego z węglem łączonym prawie zawsze na jaskółczy lub rybi ogon. W starszych gospodarstwach chałupa ustawiona jest szczytem do drogi, w nowszym budownictwie (od około 1920 r) – frontem do drogi. Domy stawiano na podwalinie: starsze kamiennej, nowsze – na fundamencie murowanym. Dach dwuspadowy dawniej kryty strzechą. Domu zamieszkałe są w stanie dobrym, pozostałe obiekty powoli niszczeją.

2.2. Zabytki kultury sakralnej:

- Kościół rzymskokatolicki pw. Św. Stanisława Kostki w Kosyniu
Kościół wzniesiono w latach 1898-1890 jako cerkiew prawosławną wg projektu Synugowa w miejsce drewnianej cerkwi spalonej w 1877r. Świątynię zbudowano w stylu bizantyjsko-klasycystycznym na planie zbliżonym do krzyża greckiego. Do prezbiterium przylega od południa prostokątny skarbiec, od północy L-kształtna zakrystia, od zachodu prostokątna kruchta z dwoma przedsionkami po bokach. Okna są zróżnicowane: w prezbiterium zamknięte odcinkowo, w ramionach bocznych oraz kruchcie zamknięte pełnym łukiem, w zakrystii małe, prostokątne. Obiekt jest bogato zdobiony detalami architektonicznymi. Wewnątrz ołtarz główny barokowy przeniesiony z kaplicy seminarnej w Janowie Podlaskim.
- kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Uhrusku
pierwotny drewniany kościół wzniesiony w 1551r przez starostę chełmskiego Mikołaja Uhrowieckiego spłonął w 1676r. Na jego miejscu stanął obecny ukończony w 1678r. Po pożarze w 1807r. i obrabowaniu w 1812 r. kościół

poddano gruntownej restauracji w roku 1837 w duchu późnego klasycyzmu, w tym okresie podwyższono mury i wybudowano fasadę zachodnią oraz wolnostojącą dzwonnice. W 1949 roku kościół został po raz kolejny odnowiony, a w 1954 dobudowano od południa drugą zakrystię i kaplicę co przywróciło bryle świątyni symetrię. W tym samym roku od frontu postawiono kruchtę, która przysłoniła frontową fasadę. Świątynia jest jednonawowa, od 1954r na planie krzyża. Nawa trzyprzęsłowa z nową kruchtą od zachodu oraz dwiema symetrycznymi kaplicami po bokach. Prezbiterium jednoprzęsłowe, zamknięte trójbocznie z dwoma zakrystiami po bokach. Wnętrze pokryte jest stropami tylko północna zakrystia sklepiona jest kolebką. Wokół nawy i prezbiterium obiega gzyms.

- zakrystia przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela w Uhrusku
Dzwonnica została wzniesiona w roku 1837 w związku z przebudową kościoła. Jest murowana, dwukondygnacyjna, utrzymana w stylu neoklasycystycznym. Z zewnątrz podkreślona jest gzymsami kordonowymi. Z czterech stron otwarta jest przeźrociami dzwonowymi zamkniętymi półkoliście. Gzyms wieńczący jest profilowany.
- cerkiew prawosławna w Uhrusku
Budynek obecnej cerkwi został wzniesiony w 1849 roku jako świątynia unicka. Obiekt jednowieżowy utrzymany w stylu klasycystyczno-bizantyjskim, zawiera także elementy neoromańskie. Świątynia jest jednonawowa, wewnątrz przykryte drewnianym stropem imitującym sklepienie.
- budynek plebani przy parafii rzymskokatolickiej w Uhrusku
Budynek prawdopodobnie został wzniesiony między 1885 a 1890 rokiem w miejsce starego, który uległ spaleni. Pierwotnie kryty gontem, w okresie międzywojennym ceramiczną dachówką zmienioną w 1965 roku na eternit. W 1948 roku wewnątrz wyremontowano. W końcu lat 80-tych od zachodu na całej długości budynku dobudowano aneks. W 1996 r. przebudowano od południa ganek.
 - cmentarz parafialny rzymskokatolicki w Uhrusku usytuowany w pobliżu zachodniego krańca wsi. Założony został w XVIII wieku, jego pow. Wynosi 1,9 ha. Najstarszy grób z zachowanym nagrobkiem pochodzi z 1842 r. Na cmentarzu znajduje się pomnik Leona Kunickiego – właściciela majątku Stulno
- cmentarz rzymskokatolicki w Kosyniu leży przy drodze prowadzącej do koloni Józefów – Huta. Został założony w 1946 roku na planie prostokąta z aleją główną i dwoma alejami bocznymi. Okopany jest fosą, porasta go starodrzew.
- Cmentarz prawosławny w Kosyniu leży na skraju lasu . Początkowo był to cmentarz unicki, później prawosławny. Znajdują się tu także groby katolickie. Założony został na przełomie XVIII/XIX wieku. Układ kompozycyjny oparty na planie czworoboku. Cmentarz usytuowany jest na stoku łagodnie opadającego wzniesienia w kierunku wschodnim. Powierzchnia cmentarzy wynosi 1,3 ha. Teren porośnięty starodrzewiem. Najstarszy nagrobek pochodzi z 1887 r. Stan nagrobków jest różny - pochodzące z XX wieku są w stanie dobrym, pozostałe w różnym stopniu zniszczenia, drewniane krzyże zmuszałe.
- Cmentarz prawosławny w Siedliszczu założony w pierwszej połowie XIX wieku jako cmentarz unicki. Zajmuje powierzchnię 0,37 ha. Założony

został na planie prostokąta, przypadkowa aleja dzieli cmentarz na nierówne części. Najstarszy nagrobek pochodzi z 1856 r. (nagrobek księdza Ulanickiego, proboszcza parafii w Uhrusku). Stan zachowania mogił różny.

- Cmentarz prawosławny Uhrusk – Kobylice położony w rejonie przysiółka Kobylice. Założony w drugiej połowie XIX wieku, zajmuje powierzchnię 0,7 ha. Początkowo funkcjonował jako cmentarz unicki, później jako prawosławny. Układ kompozycyjny oparty na planie prostokąta. Zły stan zachowania nie pozwala na odczytanie układu komunikacyjnego. Teren cmentarza porośnięty jest niską i wysoką zielenią. Cmentarz jest zaniedbany a stan mogił i pomników zły. Najstarszy nagrobek Apoloni Smoleniec pochodzi z 1900 roku.
- Cmentarz przycerkiewny w Uhrusku założony został w połowie XIX wieku. Układ kompozycyjny oparty na planie prostokąta z murowaną cerkwią pośrodku. W rogu południowo – wschodnim ocalał jedyny nagrobek z 1931 roku. Obecnie cmentarz porasta różnogatunkowy drzewostan.
- Cmentarz ewangelicki w Piaskach założony przez osadników niemieckich w drugiej połowie XIX wieku. Powierzchnia 0,6 ha. Plan nieregularnego trójkąta. Obecnie cmentarz jest zupełnie niewidoczny, porośnięty lasem.
- Cmentarz prawosławny w Zbereżu położony w lesie 1 km od wsi Miejsceowniki. Założony w połowie XIX wieku. Ma kształt nieregularnej bryły geometrycznej, powierzchnia 225 arów. Granice i układ komunikacyjny zatarte. Większość nagrobków jest w złym stanie. Najstarszy datowany nagrobek pochodzi z 1881 roku.
- Cmentarz unicki przycerkiewny w Zbereżu pochodzi z przełomu XVIII/XIX wieku. Położony na wzniesieniu, ma kształt owalny. Został zdewastowany przez Niemców podczas II wojny światowej. Nie ma zachowanych nagrobków.

2.3. Elementy o wartości historycznej - pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne

- Niemieckie cmentarze z I wojny światowej w Piaskach i Potokach
 - Cmentarz rzymskokatolicki w Woli Uhruskiej założony w 1990 roku
- W krajobraz gminy wpisana jest także drobna architektura sakralna widoczna niemal w każdej wsi. Są to krzyże przydrożne, kapliczki, pomniki i grobowce upamiętniające ważne wydarzenia historyczne. Elementy te są znakiem religijności mieszkańców tej ziemi.
- Krzyże przydrożne najczęściej wykonane są z drewna
- Kapliczki przydrożne mają najczęściej formę prostych słupów murowanych z wnęką na figurę o podstawie kwadratowej. Nakryte są cztero – lub trzypadowym profilowanym daszkiem. Na szczególną uwagę zasługuje kapliczka w Woli Uhruskiej oraz najstarsza na terenie gminy kapliczka w Uhrusku pochodząca z XIX wieku wpisana do rejestru zabytków.
- Kapliczka w Mszance. pochodzi z XX wieku, jest murowana z czerwonej cegły.
- Ciekawe kapliczki znajdują się również w Zbereżu – upamiętniająca 26 poległych w walce z władzami komunistycznymi partyzantów - i kapliczka w Józefowie.
- Wydarzenia historyczne upamiętniają pomniki. w 1985 roku odsłonięto pomnik poświęcony żołnierzom poległym w walce z niemieckim najeźdźcą oraz ludności cywilnej która zginęła w czasie okupacji niemieckiej a w 1997

roku odsłonięto pomnik ku czci poległych w walce z Niemcami żołnierzy lotnego oddziału Armii Krajowej „Nadbużanka”.

We wsi Siedliszcze wzniesiono w 1945 roku przez radziecką jednostkę wojskową pomnik dla uczczenia żołnierzy Armii Czerwonej, którzy zginęli w walkach w latach 1941 – 1944. Pomnikiem dawnych lat jest również grób partyzantów w Mszance.

2.4. Elementy przyrodnicze o wartości historycznej

- park podworski w Majdanie Stuleńskim
- pozostałości parku dworskiego w Starym Stulnie

3. Zestawienie tabelaryczne obiektów zabytkowych

3.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

TABELA 1 – ZABYTKI W REJESTRZE WKZ

NR	OBIEKT	DATA POWSTANIA	LOKALIZACJA	NR REJESTRACYJNY
1	Dawna cerkiew prawosławna – obecnie kościół rzymskokatolicki pw. Św. Stanisława Kostki	Lata 1889-1891	Kosyń	CH A/184
2	Kościół rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela	1676, rozbudowany w latach 1728-1837	Uhrusk	A/670
3	Cmentarz kościelny przy kościele św. Jana Chrzciciela	1676	Uhrusk	A/670
4	Cerkiew prawosławna pw. Wniebowzięcia NMP wraz z wyposażeniem wewnątrz i cmentarzem cerkiewnym	1849	Uhrusk	CH A/133/39
5	Plebania parafii rzymskokatolickiej	1885-1890	Uhrusk	CH A/205
6	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena	I poł. XIX wieku	Uhrusk	CH A/145/51
7	Najstarsza część cmentarza rzymskokatolickiego	Koniec XVIII wieku	Uhrusk	CH A/192

3.2. Obiekty objęte ewidencją służby ochrony zabytków

TABELA 2 – OBIEKTY ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA OBJĘTE EWIDENCJĄ SŁUŻBY OCHRONY ZABYTKÓW

OBIEKT	DATA POWSTANIA	LOKALIZACJA
Krzyż drewniany	1935	Bytyń
Kapliczka murowana	1958	Bytyń
Kapliczka neogotycka, murowana	1958	Bytyń
Czytelnia gromadzka, drewniana	1930	Bytyń
Dom drewniany	Ok.1935	Bytyń nr38
Dom drewniany	1937	Bytyń nr 70
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 87
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 90
Dom drewniany	1920	Bytyń nr 94
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 99
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 120
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 121
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 127
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 129
Dom drewniany	1920	Bytyń nr 165
Spichlerz drewniany	1930	Bytyń zagroda m37
Dom drewniany	Lata 30 XX wieku	Kosyń nr 1
Dom drewniany	Lata 30 XX wieku	Kosyń nr 10
Dom drewniany	Lata 30 XX wieku	Kosyń nr 48
Dom drewniany	Ok. 1920	Macoszyn Wielki nr 9
Dom drewniany	1918	Przymiarki nr 134
Dom drewniany	1927	Przymiarki nr 135
Szkoła drewniana	Początek XX w	Siedliszcze
Sklep drewniany	Ok. 1925	Siedliszcze
Zagroda	1910	Siedliszcze nr 98
a) dom drewniany		
Dom drewniany	1930	Siedliszcze nr 13
Dom drewniany	1930	Siedliszcze nr 14
Dom drewniany	1920	Siedliszcze nr 19
Dom drewniany	1916	Siedliszcze nr 28
Dom drewniany	1912	Siedliszcze nr 34 (d.38)
Dom drewniany	1914	Siedliszcze nr 42
Dom drewniany	1883	Siedliszcze nr 45
Dom drewniany	1920	Siedliszcze nr 60b
Dom drewniany	1899	Siedliszcze nr 61
Dom drewniany	Pocz. XX w	Siedliszcze nr 63
Dom drewniany	1927	Siedliszcze nr 76
Dom drewniany	Ok. 1930	Macoszyn Wielki nr 48

Dom drewniany	pocz. XX w.	Siedliszcze nr 79
Dom drewniany	Ok. 1920	Macoszyn Wielki nr 50
Dom drewniany	Ok. 1930	Mszanka nr 27
Dom drewniany	Ok. 1930	Mszanka nr 34
Dom drewniany	Ok. 1920	Mszanna nr 60
Zagroda		Przymiarki nr 121
a) dom drewniany	1923	
b) dom drewniany	1923	
Dom drewniany	1915	Przymiarki nr 112
Dom drewniany	1930	Przymiarki nr 115
Dom drewniany	1914	Przymiarki nr 118
Dom drewniany	1931	Przymiarki nr 131
Dom drewniany	Lata 30 XX w	Siedliszcze nr 88
Dom drewniany	1925	Siedliszcze nr 93
Dom drewniany	1925	Siedliszcze nr 94
Dom drewniany	1915	Siedliszcze nr 96
Dom drewniany	1914	Siedliszcze nr 99
Dom drewniany	1928	Siedliszcze nr 107
Szkoła drewniana (oszalowana)	Ok. 1930	Stulno
Dom drewniany	Ok. 1920	Stulno nr 44
Dom drewniany	Ok. 1925	Stulno nr 46
Dom drewniany	Ok. 1930	Stulno nr 47
Dom drewniany	Ok. 1920	Stulno nr 65
Dom drewniany	ok1925	Stulno nr 62
Organistówka drewniana	Ok. 1930	Uhrusk nr 49
Zespół pałacowy		Uhrusk
a) pałac murowany	3 ćw. XIX w;	
b) brama wjazdowa murowana	remont 1960 3 ćw. XIX w	
c) oficyna murowana	I 20 XX w	
d) rządcówka drewniana	I 30 XX w	
e) obora murowana	pocz. XX w	
f) park krajobrazowy	po 1870	
Krzyż drewniany	1925	Wola Uhruska
Kapliczka murowana	Ok. 1920	Wola Uhruska
Apteka	Przed 1914	Wola Uhruska ul. Szkolna 5
Szkoła murowana	1922; rozbudowa 1970 i 1990	Wola Uhruska ul. Chełmska9
Dom ludowy murowany	1938	Wola Uhruska ul. Odrodzenia1
Poczta drewniana	1918	Wola Uhruska ul. Parkowa4
Zespół dworca kolejowego		Wola Uhruska ul. Parkowa1/3
a) dworzec drewniany	Ok. 1938	
b) wieża ciśnień murowana	ok. 1938	
c) magazyn drewniany	ok. 1938	
d) piwnica murowana	1938	
e) dom mieszkalny drewniany	ok. 1935	

Osiedle mieszkaniowe huty szkła "Nadbużanka"		Wola Uhruska
a) czworak drewniany tynk.	Ok. 1922	Wola Uhruska
b) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 6
c) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 6a
d) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 8
e) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 8a
f) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 9
g) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 10
h) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 11
i) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 12
j) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 13
k) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 14
l) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 16
m) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 17
n) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 21
o) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 22
p) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 23
q) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 24
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Chełmska nr 15
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Chełmska nr 18
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Dworcowa 23
Dom drewniany	Ok. 1922	Wola Uhruska ul. 1 Maja 21
Dom drewniany	Ok. 1920	Wola Uhruska ul. 1 Maja 23
Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska ul. 1 Maja 25
Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska ul. 1 Maja 29
Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska ul. 1 Maja 34
Dom drewniany	Ok. 1935	Wola Uhruska ul. 1 Maja 35
Dom drewniany	Ok. 1936	Wola Uhruska ul. 1 Maja 36
Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska ul. 1 Maja 44
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Szkolna 7
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Szkolna 16
Dom drewniany	1922	Wola Uhruska ul. Szkolna 22
Dom drewniany	Ok. 1935	Wola Uhruska ul. Szkolna 27
Dom drewniany	Ok. 1930	Zbereże nr 17
Dom drewniany	Przed 1914	Zbereże nr 45
Dom drewniany	lata 30 XX w	Zbereże nr 47
Żuraw drewniany	1921	Zbereże (w zagrodzie nr 22)

1.	Osiedle mieszkaniowe huty szkła "Nadbużanka"		Wola Uhruska
	r) czworak drewniany tynk.	Ok. 1922	Wola Uhruska
	s) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 6
	t) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 6a
	u) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 8
	v) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 8a
	w) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 9
	x) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 10
	y) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 11
	z) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 12
	aa) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 13
	bb) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 14
	cc) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 16
	dd) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 17
	ee) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 21
	ff) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 22
	gg) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 23
	hh) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 24

TABELA 3 – CMENTARZE I MOGIŁY OBJĘTE EWIDENCJĄ SŁUŻBY OCHRONY ZABYTKÓW

Nr	OBIEKT	DATA POWSTANIA	LOKALIZACJA
1	Cmentarz prawosławny	XVIII/XIX	Kosyń
2	Cmentarz rzymskokatolicki	XX w (1946)	Kosyń
3	Cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w	Piaski
4	Cmentarz prawosławny	1 poł. XIX w	Siedliszcze
5	Cmentarz prawosławny	2 poł. XIX w	Uhrusk – Kobylce
6	Cmentarz rzymskokatolicki	XX w (1990)	Wola Uhruska
7	Cmentarz prawosławny	Ok. poł/ XIX w	Zbereże
8	Cmentarz greckokatolicki przycerkiewny	XVIII/XIX w	Zbereże
9	Mogiła żołnierska	XX w. (1945)	Zbereże

TABELA 4 – STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE ZGODNIE Z ARCHEOLOGICZNYM ZDJĘCIEM POLSKI

AZP 74 - 90		
Nr stanowiska w obwodzie	lokalizacja	uwagi
53	Kosyń	Stanowisko o pow. 0,5 ha, osada prawdopodobna z okresu wpływów rzymskich, ślady osadnictwa z wczesnej epoki brązu oraz wczesnośredniowiecznego
61	Kosyń	Stanowisko o pow. 0,5 ha, osada wczesnośredniowieczna do X w, ślad osadnictwa z epoki kamienia
62	Kosyń	Pow. 1 ha, osada prawdopodobna kultury łużyckiej z epoki brązu, ślad osadnictwa pradziejowego
63	Kosyń	Pow. 1 ha, osada prawdopodobna z epoki kamienia, ślad osadnictwa kultury łużyckiej z epoki brązu
15	Macoszyn Duży	Pow. 1 ha, osady prawdopodobne z wczesnej epoki brązu oraz z okresu wpływów rzymskich, ślady osadnictwa z kultury trzcinieckiej z I okresu epoki brązu oraz kultury przeworskiej
16	Macoszyn Duży	Pow. 1 ha, osady prawdopodobne kultury trzcinieckiej z II okresu epoki brązu oraz nowożytna
17	Macoszyn Duży	Pow. 1 ha
18	Macoszyn Duży	Pow. 1 ha, osady od schyłkowego paeolitu do epoki neolitu

22	Macoszyn Duży	Pow. 0,5 ha, osada prawdopodobna kultury trzcienieckiej z II okresu epoki brązu
65	Macoszyn Duży	Pow. 0,5 ha, osada prawdopodobna z epoki kamienia
67	Macoszyn Duży	Pow. 0,5 ha, osada kultury trzcienieckiej z II okresu epoki brązu, ślad osadnictwa nowożytnego

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie

TABELA 5 - STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE ZGODNIE Z ARCHEOLOGICZNYM ZDJĘCIEM POLSKI

Ilość stanowisk w obwodzie	lokalizacja	Uwagi
AZP 74-91		
10	Kosyń	Stanowiska z numerami: od 49 do 54, od 56 do 59
55	Stulno	Stanowiska z numerami: od 1 do 4, do 6 do 37, od 44 do 48, 55, od 60 do 72
7	Zbereże	Stanowiska z numerami: 5, od 38 do 43
AZP 74 - 92		
29	Zbereże	Stanowiska z numerami: od 1 do 29
AZP 75 – 90		
4	Kolonia Mszana	Stanowiska z numerami: od 9 do 12
1	Macoszyn Wielki	Stanowiska z numerami : 17
10	Piaski	Stanowiska z numerami: od 4 do 8, od 13 do 16, 35
AZP 75 – 91		
14	Bytyń	Stanowiska z numerami: od 1 do 12, 20,21
1	Huta Józefów	Stanowiska z numerami:37
4	Kniazie	Stanowiska z numerami: 11,12,22,23
12	Majdan Stuleński	Stanowiska z numerami: od 15 do 18, od 24 do 28, 38,39,42
7	Małoziemce	Stanowiska z numerami: od 29 do 35
1	Mszanka	Stanowiska z numerami: 36
2	Nadbużanka	Stanowiska z numerami: 19,40
AZP 76 – 91		
26	Siedliszcze	Stanowiska z numerami: od 1 do 23, 25, 37,49
3	Stanisławów	Stanowiska z numerami: od 43 do 45
22	Uhrusk	Stanowiska z numerami: od 31 do 36, od 38 do 40, 42, od 50 do 58, od 74 do 76
10	Wola Uhruska	Stanowiska z numerami:41, 46,47, 65, 66, od 69 do 73
6	Zastawie	Stanowiska z numerami: 24, od 26 do 30

AZP 76 – 92		
20	Siedliszcze	Stanowiska z numerami: od 1 do 16, od 19 do 22
AZP 77 – 91		
28	Siedliszcze	Stanowiska z numerami: od 61 do 81, 106, 107, 145, 146, od 204 do 206
1	Uhrusk	Stanowiska z numerami: 207
AZP 77 – 92		
1	Siedliszcze	Stanowiska z numerami: 21

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie

4. Stan zachowania obiektów zabytkowych

Stan zachowania obiektów zabytkowych na terenie gminy Wola Uhruska jest zróżnicowany. Najlepszy stan zachowania przedstawiają zabytki kultury sakralnej – kościoły i cerkwie. Cmentarze użytkowane są na ogół w stanie dobrym, cmentarze starsze posiadają wiele zniszczonych nagrobków, zmurszałych krzyży. Po niektórych cmentarzach pozostało jedynie zadrzewienie.

Obiekty o wartości zabytkowej wpisane do ewidencji zabytków to przede wszystkim drewniana zabudowa wiejska. Wiele z prywatnych domów zmieniło swój pierwotny charakter. Zmieniono pokrycie dachów, drewniane ściany omurowano.

Domy zamieszkałe pozostają na ogół w dobrym stanie, pozostałe obiekty stopniowo niszczeją.

V. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

1. Wody

1.1. Wody podziemne

Zasoby wodne gminy, gęstość sieci wodnej oraz głębokość występowania wód podziemnych związane są z budową geologiczną i rzeźbą terenu. Północna część gminy charakteryzuje się płytkim występowaniem wody podziemnej i gęstą siecią wód powierzchniowych. Południowe tereny to duża głębokość zalegania wód podziemnych i mała gęstość wód powierzchniowych.

Istotne znaczenie dla stosunków wodnych gminy ma budowa geologiczna podłoża. Wody podziemne związane są ze skałami wieku kredowego wykształconymi głównie jako opoki, margle i kreda pisząca. Pokrywają je młode osady czwartorzędowe. Skały kredy i trzeciorzędu pokryte są zróżnicowanym litologicznie płaszczem utworów czwartorzędowych wykształconych jako gliny najstarszego zlodowacenia, na których zalegają piaski i gliny kolejnych okresów interglacjalnych i glacialnych.

W obrębie Wału Uhruskiego przeważają osady glacialne wykształcone jako gliny, gliny ze żwirami oraz ły i piaski.

Wody piętrowe kredowego zbudowane ze skał węglanowych, występujące na głębokości kilku do kilkunastu metrów mają decydujące znaczenie dla stosunków wodnych gminy. Zwierciadło tych wód ma charakter swobodny. Wody piętrowe kredowego nawiercane są na głębokość 10-20m, lokalnie do 50,0 m.

Wody piętrowe czwartorzędowe występują najpłycej – do głębokości 2,0 m.

Szczególnie płytko zalegają wody podziemne w pojeziernej części zlewni Tarasienki i dolinie Bugu, najgłębiej zaś w obrębie Wału Uhruskiego.

Małe nachylenie zwierciadła wody podziemnej pierwszego użytkowego poziomu związane jest z rzeźbą powierzchni topograficznej.

Zasoby wodne gminy uzależnione są przede wszystkim od zasilania atmosferycznego. Średnia suma opadów dla wschodniej części Polesia wynosi 540-560mm ale na terenie gminy występuje wysoka ewapotranspiracja sięgająca 580mm/rok. W miesiącach letnich bilans wodny jest ujemny bowiem ewapotranspiracja przewyższa sumy opadów. Nadwyżki wody zasilające wody podziemne występują w półroczu chłodnym. W półroczu zimowym odpływa 64%, a w letnim tylko 36% rocznej objętości odpływu. Przychodowa część bilansu wodnego jest mniejsza od strony rozchodowej - występuje deficyt wody uzupełniany dopływem pochodzącym z naporowych poziomów wodonośnych.

Na zmiany stosunków wodnych istotny wpływ miała melioracja doliny Tarasienki w latach 60-tych i 70-tych.

Na terenie gminy zaopatrzenie w wodę gospodarki komunalnej, przemysłu i gospodarstw wiejskich pochodzi głównie z zasobów wód podziemnych. Melioracja terenu oraz eksploatacja wód podziemnych wpłynęły na obniżenie zwierciadła wody. Obserwuje się także zmniejszenie obszarów stale i okresowo podmokłych.

Wysoką jakością odznaczają się wody podziemne piętra kredowego, ale ich izolacja jest słaba. Teren gminy należy chronić przed zanieczyszczeniami pochodzenia przemysłowego i komunalnego.

1.2. Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe na terenie gminy Wola Uhruska występują w postaci cieków wodnych: rzeka Bug, rzeka Tarasienka, rzeka Uherka, rzeka Krzemianka oraz jezior: Brudno, Brudzieniec, Płotycze.

Do wód powierzchniowych należy zaliczyć także liczne starorzecza znajdujące się w dolinie Bugu. Bużyska mają najczęściej postać bezodpływowych, naturalnych akwenów. Największe ich skupisko znajduje się w rejonie Starego Stulna, najokazalsze występują w okolicach Bytnia i Woli Uhruskiej. Długość ich dochodzi do 1,5 km, szerokość 70m. Mają dostępne twarde brzegi, nadają się do wykorzystania w celach rekreacyjnych.

Cały teren gminy leży w dorzeczu Bugu będącego jednocześnie największą rzeką na omawianym obszarze. Całkowita długość Bugu wynosi 755 km, na terenie gminy Bug przepływa na długości 38 km. Według przeprowadzonych badań dotyczących czystości wód rzeka Bug między punktami pomiarowymi Dorohusk – Włodawa nie mieściła się w żadnej klasie czystości (Raport o stanie środowiska w woj. Lubelskim 2000r). Według raportu z 2001r stan wód rzeki Bug w granicach gminy nie uległ poprawie.

Wody Bugu między punktami pomiarowymi Dorohusk – Włodawa charakteryzują się bardzo wysokim, pozaklasowym stężeniem chlorofilu „a”. W górnym odcinku rzeki występują ponadnormatywne koncentracje azotu azotynowego oraz zanieczyszczenie fosforanami (na wysokości Dorohuska). W granicach I klasy czystości utrzymują się stężenia związków azotowych – azot ogólny, amonowy i azotanowy. Przebadane wody odznaczają się niewielkim zasoleniem – zawartość siarczanów i chlorków mieści się w I klasie czystości – i nieznaczną zawartością jonowych substancji mineralnych.

Rzeka Uherka o całkowitej długość 45 km swój początek bierze na obszarze Pagórów Chełmskich w rejonie wsi Deputycze Stare. Na terenie gminy przepływa na długości 2,8 km. Doprowadza do Bugu 2m³/s i jest drugą co do wielkości rzeką gminy. Wody Uherki są również nadmiernie zanieczyszczone. Według raportu WIOŚ

o stanie czystości wód rzek z 2001r rzeka Uherka w przebiegu na terenie gminy mieści się w III klasie czystości.

Odcinek Uherki przepływający w granicach gminy leży poniżej zrzutu ścieków miejskich z Chełma, które są główną przyczyną zanieczyszczenia wód tej rzeki.

Pod względem czystości w trwale pozaklasowych koncentracjach występowały fosforany, nie stwierdzono natomiast naruszeń dopuszczalnych norm stężenia azotu amonowego i stopnia natleniania. W granicach III klasy czystości mieściły się również charakterystyczne stężenia fosforu ogólnego i miana coli (we wcześniejszych badaniach wskaźniki te należały do grupy parametrów dyskwalifikujących jakość wód dolnej Uherki). Na podstawie porównania wyników badań czystości wód Uherki w latach poprzednich można stwierdzić, że jakość wód tej rzeki ulega stopniowej, powolnej poprawie.

Ocenę jakości wód rzeki Bug i Uherki przedstawiają poniższe tabele. Jakość wód została określona w oparciu o wskaźniki fizykochemiczne wśród których uwzględniono: substancje organiczne, związki biogenne określane stężeniami związków azotu i fosforu, zasolenie charakteryzowana zawartością chlorków, siarczanów, substancji rozpuszczonych oraz przewodnictwem elektrolitycznym, zanieczyszczenia specyficzne powodowane przez fenole lotne, metale ciężkie, detergenty anionowe oraz wskaźnik bakteriologiczny charakteryzowany wartością miana coli typu kałowego.

TABELA 1 – STAN CZYSTOŚCI WÓD RZEKI BUG

rzeka	punkt pomiarowy	rok badania	ogólna klasa fizykochemiczna	ogólna klasa bakteriologiczna	ogólna klasa hydrobiologiczna
Bug	Dorohusk	1999	non	non	non
Bug	Włodawa	1999	non	non	non

Non – nie odpowiada normom

Źródło: Raport o stanie środowiska w woj. lubelskim, 2000r

TABELA 2 – STAN CZYSTOŚCI RZEK WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO W 2002 r

rzeka	długość sklasyfikowanego odcinka	długość rzeki w poszczególnych klasach czystości							
		wg kryterium fizykochemicznego				wg kryterium bakteriologicznego			
		I	II	III	NON	I	II	III	NON
Bug	373,8			183,2	190,6			348,7	25,1
Uherka	44,05			44,05			11,15	27,3	5,6

Źródło: WIOŚ – stan czystości rzek woj. Lubelskiego, 2002r

Koryto rzeki Bug jest nieuregulowane, rzeka często zmienia swój przebieg. W okresie wiosennych roztopów, podczas długotrwałych, intensywnych opadów deszczu w dorzeczu górnego Bugu może dochodzić do powodzi.

Rzeka Tarasienka będąca lewym dopływem Włodawki swój bieg rozpoczyna w odległości 500m na południowy – wschód od wsi Mszanka. Całkowita jej

długość wynosi 31,5 km, na terenie gminy – 7,3 km. Rzeka zatraciła swój naturalny charakter po regulacji.

Rzeka Tarasienka objęta jest monitoringiem 5-cio letnim. Ostatnie badania rzeki prowadzono w 2003 roku w dwóch punktach pomiarowo – kontrolnych: w ppk Macoszyn i Tarasiuki. W ppk Macoszyn stwierdzono III klasę czystości ze względu na zawartość manganu, pozostałe wskaźniki mieściły się w II klasie czystości. W ppk Tarasiuki stwierdzono II klasę czystości ze względu na ogół badanych wskaźników fizyko – chemicznych, bakteriologicznych i hydrobiologicznych. Docelowo ustalono II klasę czystości dla rzeki Tarasienki

Znajdujące się na terenie gminy jeziora należą do niewielkich powierzchniowo i płytkich zbiorników o typowo śródleśnym charakterze.

Ich parametry morfometryczne oraz stan czystości wód przedstawiają poniższe tabele.

TABELA 2 – PARAMETRY MORFOMETRYCZNE JEZIOR

Jezioro	Powierzchnia [ha]	Długość [m]	Szerokość [m]	Głębokość [m]	Pojemność [tys.m ³]
Płotycze	16,6	675	400	8,05	374
Brudno	40,8	1200	500	2,5	638
Brudzieniec	17,8	650	350	2,85	267

Źródło: WIOŚ Lublin 1998

TABELA 3 – STAN CZYSTOŚCI WÓD JEZIOR

Jezioro	Miano coli [ml/bakt]	PO4 mg/ml]	N całk. [mg/ml]	ChZT [mg/ml]	Klasa czystości		
					Rok 1998	Rok 2002	Rok 2003
Brudno	1,7	0,479	5,1	244	III	non	-
Brudzieniec	4	0,655	2,89	108	III	non	-
Płotycze	4	0,149	1,94	72,0	III	III	II

Źródło: WIOŚ Lublin 2002

Według raportu o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2002 roku jezioro Płotycze zostało zaliczone do grupy jezior o wodach silnie zanieczyszczonych (III klasa czystości), bardzo podatnych na wpływy z zewnątrz, często o niekorzystnych warunkach naturalnych. Jeziora z tej grupy posiadają niską odporność na degradację będącą wynikiem różnych czynników. W przypadku jeziora Płotycze są to niekorzystne parametry morfometryczne – mała średnia głębokość, niewielka pojemność. Jezioro Płotycze jest zbiornikiem typowo eutroficznym o dużej produktywności pierwotnej, żyzne o licznej florze i faunie. W strukturze zagospodarowania jego zlewni dominują tereny leśne i nieużytki w postaci bagien i torfowisk. Jezioro jest izolowane od wszelkiego typu zanieczyszczeń antropogenicznych.

Według przeprowadzonych badań czystości wód jezior w 2003r przez WIOŚ w Lublinie, jezioro Płotycze zostało zaliczone do II klasy czystości. Poprawa jakości jego wód może być spowodowana naturalnymi procesami samooczyszczania jeziora.

Jeziora Brudno i Brudzieniec według raportu o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2002 roku, zostały zaliczone do jezior o wodach pozaklasowych, nie spełniających kryteriów dla klasy III, pozbawionych całkowicie odporności na degradację, o skrajnie niekorzystnych warunkach naturalnych.

Jakość stanu wód tych jezior nie jest powodowana wpływem czynników antropogenicznych od których są one całkowicie izolowane. Przyczyną są bardzo złe parametry morfometryczne – mała pojemność i mała średnia głębokość. W jeziorach tych występuje duża produktywność pierwotna będąca wynikiem braku uwarstwienia termicznego i dobrych warunków termicznych. Są to zbiorniki o silnych procesach eutrofizacji znajdujące się na etapie stopniowego ich wypłykania aż do zaniku.

Jeziora występujące na terenie gminy zostały objęte ochroną – wchodziły w skład rezerwatu przyrody. Nie mogą być wykorzystywane w celach rekreacyjnych.

1.3. Zagrożenie powodziowe

Teren gminy leży na lewym brzegu nieregulowanej rzeki Bug. Z przeprowadzonych analiz po powodziach w 1999 r wynika, że tereny gminy są zagrożone powodziowo.

Ogółem na terenie gminy przy stanie wody powyżej 450 cm zalanych jest około 2000 ha łąk i pól uprawnych, nie ma natomiast zagrożenia dla zabudowań.

Najbardziej narażone na powódzie są miejscowości : Siedliszcze, Uhrusk, Wola Uhruska, Bytyń, Stulno i Zbereże.

TABELA 1 – OBIEKTY ZAGROŻONE POWODZIĄ NA TERENIE GMINY

Lp	Miejscowość	Obiekt	Uwagi
1	Siedliszcze	Most żelbetowy na rzece Uherka	Droga dojazdowa do łąk
2	Siedliszcze	Most żelbetowy na rzece Uherka	Droga dojazdowa do łąk Zakładu Doświadczalnego – Uhrusk
3	Wola Uhruska	Most żelbetowy na starorzeczu rzeki Bug	Droga dojazdowa do łąk

Źródło: plan operacyjny ochrony przed powodzią gminy Wola Uhruska, 2003r

2. Stan powietrza

Na terenie gminy obecnie nie prowadzi się stałego monitoringu powietrza, brak więc aktualnych, szczegółowych danych dla terenu objętego opracowaniem. Ostatnie dane o stanie czystości powietrza pochodzące i dotyczące terenu gminy zostały opracowane w roku 1998 w stacji automatycznego pomiaru zanieczyszczeń powietrza w Zbereżu. Na podstawie przeprowadzonych pomiarów stwierdzono:

- 1) nie wystąpiło przekroczenie norm dopuszczalnych zanieczyszczeń z wyjątkiem CO₂
- 2) występuje sezonowy rozkład stężeń wszystkich typów badanych zanieczyszczeń – stężenia SO₂, NO₂ i pyłu zawieszonego są wyższe w sezonie grzewczym niż letnim, zaś w przypadku ozonu sytuacja jest odwrotna
- 3) ozon troposferyczny jest zanieczyszczeniem wtórnym. Powstaje w wyniku reakcji fotochemicznych zachodzących w powietrzu zanieczyszczonym tlenkami azotu, węglowodorami i tlenkami węgla. Formowaniu ozonu sprzyja wysoka temperatura, duże nasłonecznienie i duża wilgotność powietrza. Dobowa i sezonowa zmienność warunków meteorologicznych warunkuje podobny cykl zmienności stężeń ozonu.
- 4) Wykresy stężeń średniorocznych uwzględniających parametry róży wiatrów przedstawiające napływ stężeń z danego kierunku przedstawiają się dla poszczególnych zanieczyszczeń następująco:
 - Pył zawieszony: najwyższe stężenie 33µg/m³ z kierunku SSE, w większości powyżej

- 23 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ z kierunków E-W
- SO_2 najwyższe stężenie 18 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ z kierunku SW, w większości powyżej 12 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ z kierunków SE-W
- NO_2 najwyższe stężenie 13 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ z kierunku WSW, w większości powyżej 7,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ z kierunków S-W
- O_3 najwyższe stężenie 55 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ z kierunku E, w większości powyżej 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ z kierunków S-SW i WNW-NNW (informacja o stanie automatycznego pomiaru zanieczyszczeń powietrza, WIOŚ w Chełmie)

Teren gminy to w przeważającej części teren rolniczy oraz leśny. Taki sposób zagospodarowania regionu oraz izolacja przestrzenna od środków produkcyjnych eliminują bezpośrednie zagrożenie przekroczenia norm czystości powietrza na skutek oddziaływania ponad lokalnego.

Zanieczyszczenie powietrza na terenie gminy może występować okresowo w rejonach zabudowanych.

Źródła emisji zanieczyszczeń powietrza to przede wszystkim paliwa stałe i energia elektryczna wykorzystywane w celach grzewczych. Tereny gminy nie są zgazyfikowane.

W bezpośrednim sąsiedztwie dróg obsługujących ruch ponad lokalny można stwierdzić na podstawie analogii występowanie zanieczyszczeń pochodzących z ruchu samochodowego (tlenek węgla, tlenki azotu, pyły ołowiu). Zasięg ich rozproszenia jest warunkowany gęstością zabudowy i natężeniem ruchu.

3. Klimat

Klimat gminy Wola Uhruska charakteryzuje się, podobnie jak cały teren Polesia Lubelskiego, klimatem umiarkowanym kontynentalnym z podziałem na dwie części: południowo-zachodnią z klimatem dość łagodnym i suchym oraz część północno-wschodnią z klimatem wilgotniejszym i surowszym.

Na obszar gminy napływają masy powietrza polarno - morskiego znanego z Oceanu Atlantyckiego. Pojawiają się około 61% dni w roku z maksimum przypadającym na miesiące letnie. Przynoszą ochłodzenie i wzrost zachmurzenia oraz dość obfite opady. W zimie przynoszą odwilże.

Powietrze polarno kontynentalne napływające najczęściej w styczniu, lutym i marcu przynosi pogodę o małym zachmurzeniu zaś w miesiącach letnich pogodę ciepłą i suchą.

Masy powietrza arktycznego przez cały rok mają cechy powietrza chłodnego. Pojawiają się przez około 15% dni w roku. Maksimum ich częstości przypada na kwiecień, maj i listopad. Najrzadziej na teren gminy napływa powietrze zwrotnikowe (3% dni w ciągu roku). Latem przynosi upały i ulewne burze, w okresach chłodnych – odwilże, mgły i mżawkę.

Średnia roczna temperatura wynosi 7,3° C z następującymi wartościami w poszczególnych porach roku:

- wiosna 7,1°C
- lato 17,3°C
- jesień 7,8°C
- zima -3,0°C

Roczna amplituda temperatur należy do najwyższych w Polsce i przekracza 22°C.

Długość okresu wegetacyjnego (liczba dni ze średnią dzienną temperaturą powietrza powyżej 5°C) wynosi około 214 dni a liczba dni z pokrywą śnieżną

o grubości co najmniej 1 cm wynosi około 75 dni; zaś o grubości powyżej 10 cm – 50 dni.

Wyznaczone na podstawie rocznego przebiegu temperatur długości trwania poszczególnych pór roku wykazują cechy kontynentalne. Lato jest długie (około 105 dni), zima około 110 dni, przejściowe pory roku – jesień i wiosna krótkie, nawet poniżej 50 dni.

Średnie roczne zachmurzenie terenu gminy wynosi około 65%. Miesiącem o najmniejszym zachmurzeniu jest sierpień, o największym grudzień.. Gmina Wola Uhruska ma średnio w ciągu roku 81 dni o całkowitym zachmurzeniu, 76 dni pochmurnych, 168 dni chmurnych, 27 dni pogodnych i 13 bezchmurnych.

Średnia wilgotność względna powietrza wynosi nieco ponad 80%, średnie dzienne usłonecznienie względnie wynosi około 36%, a promieniowanie słoneczne osiąga

99 kcal/cm². Najniższe wartości promieniowania słonecznego stwierdza się w styczniu, a najwyższe w lipcu (Zinkiewicz, Zinkiewicz 1975). Usłonecznienie rzeczywiste – czas doływu energii słonecznej – osiąga maksimum w czerwcu i lipcu a minimum w grudniu. Usłonecznienie rzeczywiste w lecie wynosi około 42% sumy rocznej, w sezonie wegetacyjnym około 81% .

Roczna suma opadów wynosi około 550mm z tego około 15% stanowi śnieg. W roku odnotowuje się 140 dni z opadem, w tym 90 dni z opadem równym lub wyższym od 1 mm. Roczne sumy opadów mieszczą się w przedziale 375 - 871 mm. Najmniej opadów występuje w styczniu-około 25 mm, najwięcej w miesiącach letnich (VI-VIII) około 210 mm.

Część opadów w okresie zimy to opady w postaci śniegu. Średnia grubość pokrywy śnieżnej wynosi 12 cm, a maksymalna 70 cm.

Teren gminy jest regionem o dość ubogich opadach. Na powstawanie deficytów wody wpływają także wysokie wartości parowania potencjalnego oraz niedosyt wilgotności. Maksimum parowania przypada na późną wiosnę i miesiące letnie, najmniejsze wartości na okres od listopada do lutego. W skali regionu parowanie terenowe określane jest na poziomie 459 mm, zaś parowanie potencjalne okresu wegetacyjnego przekracza 600 mm. Od kwietnia do września miesięczne wartości parowania są znacznie wyższe od opadów atmosferycznych. W miesiącach letnich parowanie potencjalne przeważa nad opadem atmosferycznym (Michalczyk, Wilgat 1998).

Na terenie gminy przeważają wiatry z kierunku południowo-zachodniego wiejące ze średnią prędkością od 2,9 do 3,6 m/s.

4. Wymogi ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

4.1 Szczególne formy ochrony przyrody

Tereny nadbużańskie w granicach gminy są mało przekształcone i zachowały wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz bogactwo siedlisk gatunków fauny i flory.

Ze względu na walory przyrodnicze teren gminy objęty jest szczególnymi formami ochrony przyrody o znaczeniu transeuropejskim, krajowym, regionalnym, subregionalnym i lokalnym.

Na terenie gminy występują rezerваты przyrody, park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody.

Obszar całej gminy leży w obrębie Transgranicznego Obszaru Chronionego TOCH „ Polesie Zachodnie” zaś północna i środkowa część gminy wchodzi w zakres

tworzonego Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery. Występujące na terenie gminy ostoje siedliskowe i ptasie zakwalifikowane zostały do sieci NATURA 2000. Biegnąca na terenie gminy Dolina Bugu wchodzi w skład paneuropejskiego korytarza ekologicznego. Forma ta objęta ochroną planistyczną wymusza określony sposób kształtowania drożności ekologiczno – przestrzennej korytarzy.

4.1.1 Obiekty objęte ochroną prawną

a) Rezerwaty Przyrody

„Brudzieniec” i „Trzy jeziora” – są to rezerwaty sąsiadujące ze sobą i praktycznie tworzące jeden kompleks ochronny.

Rezerwat Brudzieniec został utworzony w 1973r. Obejmuje on obszar jeziora Brudzieniec i pas otaczających go lasów o łącznej powierzchni 35,89 ha. Natomiast Rezerwat Trzy Jeziora został utworzony zgodnie z zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w 1996r. Obejmuje obszar lasów, jezior i torfowisk o powierzchni 749,24 ha.

Oba rezerwaty swym obszarem obejmują łącznie trzy jeziora: Brudzieniec, Brudno i Płotycze. Jezioro Brudzieniec jest śródleśnym jeziorem dystroficznym w otoczeniu torfowiska niskiego oraz borów sosnowych i olsów. Stanowi osobny rezerwat torfowiskowy objęty częściową ochroną od 1973r. Jest ostoją introdukowanych w 1979 r bobrów.

Pozostałe dwa jeziora stanowią uzupełnienie chronionej powierzchni jeziora Brudzieniec i mają istotne znaczenie dla zachowania zbiorowisk wodno-torfowiskowych z wieloma rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin: brzoza niska, lepnicza litewska, wierzba lapońska, storczyki, rosiczki oraz zwierząt: bóbr, wydra, żółw błotny, orzeł bielik, bocian czarny, rzadkie gatunki ważek, cietrzew, orlik krzykliwy, dzięcioł biało grzbiety, podróżniczek, muchołówka białoszyja.

„Małoziemce” – został utworzony w 1988r (Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 17 listopada 1988r). Jest to rezerwat faunistyczny o powierzchni 38,07 ha. W całości leży na terenie gminy i obejmuje fragment lasu z drzewostanami dębowymi, olszowymi, i sosnowymi z udziałem grabu i brzozy. Występują tu także śródleśne bagienka z zaroślami wierzbowymi. Rezerwat ma na celu ochronę kolonii lęgowej czapli siwej. Z rzadkich gatunków roślin na terenie rezerwatu występują: wawrzynek wilczelyko, lepnicza litewska, kosaciec syberyjski, buławnik czerwony.

„Żółwiowe Błota” – utworzony w 1988r. obejmuje obszar lasów, stawów oraz jezior Spólne, Koseniec i Pereszpa. Zajmuje łączną powierzchnię 734,41ha. Utworzony celem ochrony rzadkiej w Europie i najliczniejszej w Polsce populacji żółwia błotnego. W granicach parku znalazły się nieduże, zarastające zbiorniki wodne, śródleśne bagna, czyste rzeki i niewielkie torfianki na obszarach olsów i borów będące miejscem przebywania żółwia błotnego.

b) Parki krajobrazowe

Sobiborski Park Krajobrazowy – dla którego obowiązuje Rozporządzenie nr 37 Wojewody Lubelskiego z dnia 26 lipca 2004 r. zmieniające Rozporządzenie nr 53 Wojewody Lubelskiego z dn. 10 czerwca 2003r.). Park obejmuje obszar 10 000 ha i położony jest na terenie gmin Hańsk, Włodawa, Wola Uhruska. Celem ochrony Parku jest zachowanie unikalnych w skali regionu i kontynentu walorów

przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i turystycznych środowiska w szczególności związanych z ekosystemami wodno – torfowiskowymi oraz walorów historycznych związanych z wielokulturowym charakterem regionu. Park posiada otulinę o łącznej powierzchni 9500ha, która zabezpiecza go przed szkodliwym działaniem czynników zewnętrznych. Otulina jest częścią Poleskiego Krajobrazu Chronionego.

Sobiborski Park Krajobrazowy jest parkiem leśnym – lasy zajmują 80% powierzchni parku. Dominują zbiorowiska borowe, których drzewostan buduje sosna zwyczajna z domieszką świerka i dębu. Spotkać tu można także lasy grądowe i olsy.

Na terenie Parku wykształciły się torfowiska będące charakterystycznym jego elementem. Rośnie tu wiele gatunków chronionych i rzadkich roślin naczyniowych. Spotkamy tu brzozę niską, wierzbę lapońską i borówkolistną. W lasach, na łąkach i torfowiskach występuje kilka gatunków storczyków. W borach występują widłaki – jałowcowaty, goździsty rzadziej wroniec. Na suchych siedliskach spotkać można lepnice litewską. Część występujących tu roślin objęta jest ochroną prawną.

Mały stopień przekształcenia środowiska oraz duże zróżnicowanie warunków siedliskowych decyduje o bogactwie fauny. Bytują tu wilki, drzewostany leśne są ostoją łosi, na jeziorach spotyka się żeremia borowe oraz wydry. Na terenie parku występują gatunki ptaków środowisk wodnych, podmokłych oraz drapieżnych: orły bieliki, orliki krzykliwe, bocian czarny, żurawie, gągoły, cietrzewie. Na szczególną uwagę zasługuje najliczniejsza w Europie Środkowej populacja żółwia błotnego.

c) Obszary chronionego krajobrazu

„ **Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu**” – został utworzony w 1983r. Zajmuje powierzchnię około 44 950ha, położony jest w północnej części byłego województwa chełmskiego – od granicy z byłym województwem lubelskim do granicy państwowej na Bugu. Obejmuje znaczną część Równiny Łęczyńsko – Włodawskiej stanowiąc łącznik między różnymi obszarami chronionymi: Poleskim Parkiem Narodowym, oraz parkami krajobrazowymi – Poleskim, Pojezierza Łęczyńskiego i Sobiborskim. W krajobrazie Poleskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu występują liczne torfowiska, jeziora oraz rozległe kompleksy leśne. Celem utworzenia Poleskiego OchK jest zachowanie równowagi stosunków wodnych i klimatycznych tego regionu. Obszary wodno – torfowiskowe są naturalnymi zbiornikami retencyjnymi o dużej pojemności a obszar lasów pełni funkcję wodochroną.

d) Obszary specjalnej ochrony ptaków

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 na terenie gminy został powołany **obszar specjalnej ochrony ptaków pod nazwą Dolina Środkowego Bugu (kod obszaru PLB 060003)**. Powołanie obszaru związane było z koniecznością zachowania właściwych warunków gniazdowania i występowania dla gatunków ptaków wymagających ochrony w ramach obszarów Natura 2000. Dalszy sposób zagospodarowania tych terenów musi uwzględniać plan ochrony ustalony dla terenu w/w obszaru.

e) Użytki ekologiczne

„ **Dolina Tarasienki**” – użytek utworzony w 1995r. na terenie gminy Wola Uhruska i Włodawa w obrębie leśnictw Macoszyn, Żłobek i Luta. Zajmuje powierzchnię 71,03 ha. Utworzona celem ochrony bagien, zbiorowisk zaroślowych z klasy *Alnetea glutinosae*, łąkowych z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*, szuwarowych z klasy

Phragmitetea, wodnych z klas *Lemnetea* i *Potamogetonetea*. Występujący gatunek chroniony to grążel żółty.

„ **Skarpa Nadbużańska**” - użytek utworzony w 1995r. na terenie gminy Wola Uhruska i Włodawa, w lennictwach Wołoczyny i Zbereże. Zajmuje powierzchnię 78,46 ha. Celem utworzenia jest ochrona bagien i starorzeczy ze zbiorowiskami zaroślowymi z klasy *Alnetea glutinosae*, szuwarowymi z klasy *Phragmitetea* i wodnymi z klas *Lemnetea* i *Potamogetonetea*. Gatunki rzadkie to osoka aloesowa i turzyca oszczepowata

„ **Dolina rzeki Krzemianki**” – użytek położony na terenie gmin Wola Uhruska, Hańsk i Włodawa. Należy do leśnictw Adamki, Luta, Podlaski i Macoszyn. Celem utworzenia jest ochrona bagien i starorzecza z roślinnością zaroślową z klasy *Alnetea glutinosae*, szuwarową z klasy *Phragmitetea* i wodną z klas *Lemnetea* i *Potamogetonetea*.

„ **Baranie Bagno**” – użytek położony w gminie Wola Uhruska zajmujący powierzchnię 14,04 ha. Utworzony celem ochrony bagien i torfowisk.

f) rezerwat biosfery

Północna i środkowa część gminy wchodzi w zakres utworzonego w 2002 r. Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie” położonego na pograniczu Polski, Ukrainy i Białorusi. Po stronie polskiej obejmuje najcenniejsze przyrodniczo tereny Pojezierza Łęczyńsko – Włodawskiego. Rezerwat biosfery łączy za sobą wiele obszarów chronionych: Poleski Park Narodowy, Park Krajobrazowy Pojezierza Łęczyńskiego, Poleski Park Krajobrazowy, Sobiborski Park Krajobrazowy, Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz zatwierdzone i projektowane rezerwaty przyrody.

Po stronie polskiej powierzchnia tworzonego rezerwatu wynosi około 135 tys. ha.

W obrębie rezerwatu wyznaczono trzy strefy:

- wzmożonej ochrony,
- ochrony przyrody, rekreacji, proekologicznego rolnictwa i edukacji ekologicznej
- ekorozwoju, wzbogacania krajobrazu i promocji kompleksu MRB Polesie.

W obrębie gminy do strefy wzmożonej ochrony włączono rezerwat „Trzy Jeziora” wraz z pasem łączących go drzewostanów na wododziale zlewni Tarasienki i Bugu.

Do strefy drugiej zakwalifikowano pozostałą część Sobiborskiego Parku Krajobrazowego leżącą w granicach gminy. Strefa trzecia sięga na południe po drogę łączącą miejscowości Piaski i Wolę Uhruską.

4.1.2. Pomniki przyrody

Na terenie gminy istnieje 13 pomników przyrody. Wykaz szczegółowy w tabeli poniżej.

Wykaz pomników przyrody na terenie gminy dane z rejestru Chełmskich Parków Krajobrazowych.

Nr	Nr ewidencyjny	Rok utworzenia	Rodzaj pomnika	Wymiary (obwód-cm)	Lokalizacja	Podstawa prawna utworzenia
1	3	1961	Dąb szypułkowy	414	Uhrusk	Obwieszczenie Wojewody Chełmskiego z dn. 30 maja 1981r. w sprawie uznania za pomniki przyrody(Dz.Urz. W.R.N z 20.08.1981r. nr2,poz.11)
2	4	1961	Dąb szypułkowy	390	Uhrusk	j.w.
3	61	1985	Jesion wyniosły	480	Majdan Stuleński	Zarządzeni nr 20 Wojewody Chełmskiego z dnia 10 grudnia 1985r. w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej (Dz. Urz. Woj. Ch. Nr6, poz 18)
4	62	1958	Jesion wyniosły	415	Majdan Stuleński	j.w.
5	63	1985	Jesion wyniosły	310	Majdan Stuleński	j.w.
6	64	1985	Dwa jesiony wyniosłe	310 i 260	Majdan Stuleński	j.w.
7	87	1986	Lipa drobnolistna	480	Uhrusk	Zarządzenia nr 18 Wojewody Chełmskiego z dnia 4 lipca 1989r. w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej (Dz. Urz. Woj. Ch. Nr 6, poz.7)
8	88	1986	Klon zwyczajny	350	Uhrusk	j.w.
9	89	1986	Lipa drobnolistna	508	Uhrusk	j.w.
10	90	1986	Lipa drobnolistna	315	Uhrusk	j.w.
11	144	1989	Trzy jesiony wyniosłe	258 – 299	Majdan Stuleński	Zarządzenia nr 15 Wojewody Chełmskiego z dn. 4 lipca 1989r. w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej położonych na terenie woj. chełmskiego
12	145	1989	Dąb szypułkowy	330	Majdan Stuleński	j.w.
13	146	1989	Lipa drobnolistna	410	Stulno Stare	j.w.

4.1.3. Planowane formy ochrony

a) Projektowane rezerwy przyrody

Powiększenie rezerwatu „Żółwiowe Błota”

W granicach utworzonego w 1988 roku rezerwatu nie znalazły się liczne lęgowiska żółwi w leśnictwach Macoszyn i Kosyń, trasy migracji zwierząt – odcinek Tarasienki między Macoszynem a Osową oraz fragment Kosyńskiego Rowka od Kosynia do ujścia Tarasienki a także tereny na których żółwie przebywają latem i tereny na których zimują. Powiększenie rezerwatu ma na celu pełniejszą ochronę lęgowisk, miejsc stałego przebywania oraz dróg migracji żółwia błotnego a także cennych zbiorowisk roślinnych.

Najcenniejsze na tych terenach to zbiorowiska torfowisk przejściowych z klasy *Scheuchzerio – Caricetea fuscae* (głównie zespoły *Caricetum lasiocarpae* i *Sphagno – Caricetum rostratae*), szuwarowe z klasy *Phragmitetea*.

Z roślin rzadkich i chronionych występuje tu wierzba lapońska, brzoza niska, widłaki goździsty i jałowcowaty, goździk pyszny, pełnik europejski, rosiczka okrągłolistna, storczyk krwisty, kruszczyk błotny.

b) Projektowane powiększenie **Sobiborskiego Parku Krajobrazowego** oraz włączenie w jego granice doliny Bugu na północ od zespołu miejscowości Wola Uhruska – Bytyń – Nadbużanka z wyłączeniem miejscowości Zbereże. Rzeka ze starorzeczami i zakolami posiada cenne walory krajobrazowe w skali europejskiej. Jest ważnym w skali ponadregionalnej miejscem wielu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.

c) Projektowane użytki ekologiczne

PROJEKTOWANE UŻYTKI EKOLOGICZNE WG PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY W NADLEŚNICTWIE SOBIBÓR

Miejscowość	Oddziały	Powierzchnia [ha]	Cel ochrony
Wola Uhruska, Zbereże	259g 280b 280c 281a	0,71 0,39 1,66 1,40	Roślinność torfowisk przejściowych. Zachowany duży udział brzozy omszonej i brodawkowatej, płaty roślinności z żurawiną błotną i przygielką białą.
Wola Uhruska, Zbereże	218b 219a	4,20 3,87	Torfowisko wysokie – przewaga zespołów <i>Eriophoro-Sphagnetum</i> oraz <i>Eriophoro-Sphagnetum betuletosum</i> z dużym udziałem brzozy; gatunki rzadkie i chronione-bagno zwyczajne
Wola Kosyń	353d	8,35	Śródleśne bagno; w obniżeniach i rowach zbiorowiska roślinności szuwarowej z klasy <i>Phragmitetea</i> (turzowiska ze związku <i>Magnocaricion</i> oraz trzcinowiska. W części południowej zbiorowiska torfowisk wysokich – zespół <i>Eriophoro-Sphagnetum betuletosum</i> . Gatunki chronione-bagno zwyczajne
Kosyń	365Ab	13,63	Śródleśne bagno ze zbiorowiska torfowisk przejściowych – zespoły <i>Caricetum lasiocarpae</i> z panującą turzycą nitkowatą i

				<i>Caricetum davallianae</i> z dominującą turzycą Davalla. Gatunki chronione i rzadkie: wierzba lapońska, storczyk krwisty, turzycza Davalla
Wola Uhruska, Macoszyn	314Bb	6,48		Bagno, mozaika zbiorowisk szuwarowych z klasy <i>Phragmitetea</i> oraz łąkowych z klasy <i>Molinio – Arrhenatheretere</i> a także torfowisk przejściowych
Wola Uhruska, Hańsk, Macoszyn	314Bf 314Cd 314Cf	2,56 1,58 1,68		
Wola Uhruska, Macoszyn	343i 344i 350c 351a	1,00 4,91 0,51 3,46		Mozaika zbiorowisk szuwarowych z klasy <i>Phragmitetea</i> , torfowisk przejściowych z klasy <i>Scheucherio-Caricetea fuscae</i> , zaroślowych – <i>Salicetum pentandro-cinereae</i> . Gatunki chronione i rzadkie: wierzba borówkolistna, pływacze średni i zwyczajny
Wola Uhruska, Macoszyn	347f 348f	0,64 1,37		Roślinność torfowisk przejściowych z klasy <i>Scheucherio-Caricetea fuscae</i> (głównie zespoły <i>Caricetum lasiocarpae</i> i <i>Sphagno – Caricetum rostratae</i>) oraz torfowisk wysokich – zespoły <i>Eriophoro-Sphagnetum</i> i <i>Ledo-Sphagnetum</i> ; na obrzeżach zbiorowiska szuwarowe ze związku <i>Magnocaricion</i> . Gatunki rzadkie i chronione: roszciska okrągłolistna, bagno zwyczajne, modrzewnica zwyczajna

Użytek ekologiczny położony w leśnictwie Zbereże, oddziały 2259. Cel – ochrona roślinności zbiorowisk przejściowych. Zachowana roślinność z udziałem żurawiny błotnej oraz przygielki białej (zespół *Rhynchosporium albae*)

Użytek ekologiczny położony w obrębie leśnictwa Macoszyn, oddział 344d. Cel – ochrona mozaiki zbiorowisk szuwarowych z klasy *Phragmitetea* i zaroślowych – *Salicetum pentandro-cinereae*

Użytek ekologiczny położony w obrębie leśnictwa Macoszyn, oddziały 346h i 347g. Cel – ochrona mozaiki zbiorowisk szuwarowych z klasy *Phragmitetea* i zaroślowych - *Salicetum pentandro-cinereae*

Starorzeczka Bugu na wschód od Siedliszcza – cel: ochrona miejsc lęgowych rzadkich gatunków ptaków. Licznie występuje tu derkacz, na uwagę zasługuje lęgowy łabędź niemy, krwawodziób i dziwonia. Jest to miejsce koncentracji ptaków wodno – błotnych w okresie przelotów. Występuje tu wiele rzadki gatunków motyli.

Fragment doliny Bugu poniżej ujścia Uherki – cel: ochrona stanowisk lęgowych bąka, błotniaka stawowego, kszycy, rycyka, krwawodzioba, rybitwy czarnej, dudka.

e) Projektowane pomniki przyrody

PROJEKTOWANE POMNIKI PRZYRODY WG PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY W NADLEŚNICTWIE SOBIBÓR

Oddział	Gmina/ leśnictwo	Opis obiektu			Zagrożenia uwagi	
		rodzaj	Obwód [cm]	Wysokość [cm]		Stan zachowania
362a	Leśnictwo Kosyń	Dąb szypułkowy	411	22	2	przy drodze
380h	Lesnictwo Kosyń	Dąb szypułkowy	360	25	1	W pobliżu istniejących pomników

4.2. Ochrony krajobrazu kulturowego

Na terenie gminy występują różne formy krajobrazu kulturowego. Jedną z takich form są zachowane lokalnie rozdrobnione układy pól. Układy alejowe na terenach rolniczych mają charakter szczytkowy. Jedne z ważniejszych elementów krajobrazu kulturowego stanowią dwa parki podworskie: w Majdanie Stuleńskim i Uhrsku.

Majdan Stuleński – obiekt dworski zajmuje powierzchnię około 3ha. Stan zachowania zły. Budynek dworu nie zachował się. Pozostały jedynie ruiny gorzelnii. Park jest zniszczony i zaniedbany. W układzie kompozycyjnym zachowały się szpalery grabowe oraz zadrzewienie obrzeży parku. Park został rozparcelowany pomiędzy kilku prywatnych właścicieli.

Drzewostan parkowy to starodrzew liściasty o charakterze grądowym. Występujące gatunki o największym udziale to: grab pospolity, klon zwyczajny, jesion wyniosły z domieszką brzozy brodawkowatej, olszy czarnej, wierzby iwy i wierzby białej. Najdorodniejsze jesiony (8szt) i jeden dąb szypułkowy objęto ochroną w formie pomników przyrody.

Uhrusk – obiekt dworski o powierzchni 2ha. Stan zachowania zły. Dawny układ kompozycyjny zatarty przez nowe nasadzenia krzewów i żywopłotów. Na terenie parku zachowały się pozostałości starych alei klonowych i grabowych.

Występujące gatunki to: klon zwyczajny, brzoza brodawkowata, lipa drobnolistna; pojedynczo świerk i wiąz. Z krzewów dominują róże, ligustr, głogi i leszczyny. Na terenie parku ochroną w formie pomników objęto 2 dęby szypułkowe i 3 lipy drobnolistne.

V. UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE KOMUNIKACJI

1. Stan obsługi komunikacyjnej

Na terenie gminy w ramach systemów komunikacji funkcjonuje transport drogowy oraz transport kolejowy, który wykorzystywany jest obecnie w ograniczonym zakresie dla ruchu towarowego.

W ramach systemu drogowego na terenie gminy brak jest dróg krajowych. Dalszy rozwój systemów komunikacji możliwy jest o istniejące drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz istniejącą linię kolejową.

2. Stan systemu drogowego

Poprowadzone przez teren gminy drogi wojewódzkie mają nawierzchnię bitumiczną o zróżnicowanym stanie. Istniejące drogi wojewódzkie nr 812, 816 i 819 mają zróżnicowane natężenie ruchu i charakter obsługi.

Największe natężenie ruchu tranzytowego występuje na drodze nr 812 (Biała Podlaska – Chełm). Ze względu na projektowaną klasę drogi jako głównej ruchu przyspieszonego (GP) niezbędne jest ograniczenie liczby skrzyżowań – nie częściej niż co 3.000 m na terenie niezabudowanym, zgodnie z przepisami odrębnymi w uzasadnionych przypadkach może ona ulec zmniejszeniu, nawet do minimalnej odległości 1.000 m. Niezbędne również będzie zapewnienie właściwej szerokości pasa drogowego, to jest minimum 25,0 m.

Drugą istotną dla powiązań komunikacyjnych w tym subregionie oraz gminie jest droga wojewódzka nr 816 (Terespol – Włodawa – Zosin). łączy ona dwa przejścia graniczne Terespol i Zosin i jest najkrótszym połączeniem z drogą krajową Dorohusk – Chełm – Piaski – Lublin. Obecnie Wzdłuż tej drogi koncentruje się osadnictwo, w tym we wsiach Siedliszcze, Uhrusk, Wola Uhruska, Bytyń oraz część Stulna i Zbereża. Ze względu na projektowaną klasę drogi jako głównej (G) niezbędne jest zapewnienie na terenach przeznaczonych pod nową zabudowę ograniczonej liczby skrzyżowań – nie częściej niż co 500 m i 800 m poza terenami zabudowy. Na terenie zabudowanym, zgodnie z przepisami odrębnymi w uzasadnionych przypadkach może ona ulec zmniejszeniu, nawet do minimalnej odległości 400 m. Niezbędne również będzie zapewnienie właściwej szerokości pasa drogowego, to jest minimum 25,0 m. Zgodnie z planem województwa i dotychczasowymi planami gminy na dwóch odcinkach drogi przewidywane są nowe przebiegi. W planie województwa założono nowe poprowadzenie drogi na odcinku od północnej granicy gminy do skrzyżowania z drogą gminną nr 004382L w rejonie wsi Miejszcowniki. Intensywność zabudowy oraz natężenie ruchu na obecnym odcinku drogi nie powodują konieczności realizacji nowego przebiegu. Inaczej sytuacja przedstawia się na drugim odcinku drogi w Bytyniu, gdzie intensywność zabudowy oraz przyjęte rozwiązania techniczne wskazują na docelową realizację nowego przebiegu pomiędzy północną, a południową granicą miejscowości. Projektowana klasa tej drogi wymaga ograniczenia ilości skrzyżowań.

Droga wojewódzka nr 819 (Parczew – Wola Uhruska) charakteryzuje się ograniczonym wykorzystaniem, głównie dla skomunikowania Woli Uhruskiej z drogą nr 812. Z tego względu parametry tej drogi powinny być spełnione jak dla drogi zbiorczej (Z). Minimalne odległości skrzyżowań powinny wynosić na terenach niezabudowanych 500 m, w uzasadnionych przypadkach 250 m, a na terenach zabudowanych odpowiednio 300 m i 150 m.

Wykaz Dróg na terenie Gminy Wola Uhruska

lp.	kategoria drogi	nr drogi	przebieg	klasa drogi
1.	2.	3.	4.	5.
1.	wojewódzka	812	Biała Podlaska – Włodawa – Kolonia Łowcza - Chełm	główna - G
2.	wojewódzka	816	Terespol – Włodawa – Wola Uhruska – Dorohusk -Zosin	
3.	wojewódzka	819	Parczew – Kolonia Łowcza – Wola Uhruska	zbiorcza - Z
4.	powiatowa	0722L	droga woj. nr 812 – Macoszyn – Kosyń -Stulno – droga woj. nr 816	zbiorcza - Z
5.	powiatowa	0723L	droga powiat. 0725L – Żłobek – Osowa Kosyń droga powiat. 0722L	lokalna - L
6.	powiatowa	0729L	droga powiat nr 0722L - Macoszyn – Piaski droga woj. 819 – Bukowa Mała droga powiat. 0735L	zbiorcza - Z
7.	powiatowa	0731L	droga woj. 819 – Mszanka – Potoki – Łukówek droga powiat. 0733L	lokalna - L
8.	powiatowa	0732L	droga woj. 816 – Wola Uhruska – Stanisławów – Potoki droga powiat. 0731L	lokalna - L
9.	powiatowa	0733L	droga woj. 816 – Uhrusk – Łukówek – Kol. Bukowa – droga powiat. 0729L	lokalna - L
10.	gminna	004387L	droga gm. 004390L - droga gm. 004394L	lokalna - L
11.	gminna	004388L	droga powiat. 0721L –Zbereże (droga woj. 816)	lokalna - L
12.	gminna	004389L	Józefów (droga gm. 004394L) - Mszanka	lokalna - L
13.	gminna	004390L	Kosyń – Majdan Stuleński – droga woj. 816	lokalna - L
14.	gminna	004391L	Zagrzędy (droga gm. 004394L) – Kol. Mszanna (droga woj. 819)	lokalna - L
15.	gminna	004392L	droga woj. 812 - Macoszyn	
16.	gminna	004393L	Uhrusk (droga powiat. 0733L) – granica gminy Ruda Huta	lokalna - L
17.	gminna	004394L	(droga powiat. 0729L) Macoszyn - Zagrzędy – Józefów – droga (woj. 819 – droga powiat. 0732L)	lokalna - L
18.	gminna	004395L	(droga gm. 004396L) Siedliszcze – Przymiarki – Ruda (droga powiat. 0823L)	lokalna - L
19.	gminna	004396L	droga gm. 004393L – Siedliszcze – droga woj. 816	lokalna - L
20.	gminna	004397L	droga woj. 819 – Mszanna – droga gm. 004399L	lokalna - L
21.	gminna	004398L	droga woj. 819 – Józefów – droga woj. 819	lokalna - L
22.	gminna	004399L	droga woj. 819 – droga gm.004397L	lokalna - L
23.	gminna	004400L	droga powiat. 0732L – Stanisławów – droga powiat. 0732L	lokalna - L
24.	gminna	004401L	Wola Uhruska (ul. Krzywa)	lokalna – L
25.	gminna	004402L	Wola Uhruska (ul. Nadbużańska)	lokalna – L
26.	gminna	004403L	Wola Uhruska (ul. Dworcowa)	lokalna – L
27.	gminna	004404L	Wola Uhruska (ul. Odrodzenia)	lokalna – L
28.	gminna	004405L	Wola Uhruska (ul. Krótka)	lokalna – L
29.	gminna	004406L	Wola Uhruska (ul. Parkowa)	lokalna – L
30.	gminna	004407L	Wola Uhruska (ul. Leśna)	lokalna – L
31.	gminna	004408L	Wola Uhruska (ul. Przelotowa)	lokalna – L

32.	gminna	004409L	Wola Uhruska (ul. Ogrodowa)	lokalna – L
33.	gminna	004410L	Wola Uhruska (ul. Źródłana)	lokalna – L
34.	gminna	004411L	Wola Uhruska (ul. Spokojna)	lokalna – L
35.	gminna	004412L	Wola Uhruska (ul. Zaulek)	lokalna – L
36.	gminna	004413L	Wola Uhruska (ul. Sportowa)	lokalna – L
37.	gminna	004414L	Wola Uhruska (ul. Szkolna)	lokalna – L
38.	gminna	004415L	Wola Uhruska (ul. Turystyczna)	lokalna – L
39.	gminna	004416L	Wola Uhruska (ul. Zielona)	lokalna – L
40.	gminna	004417L	Wola Uhruska (ul. ZWM)	lokalna - L
41.	gminna	004418L	Bytyń (ul. do cmentarza)	lokalna – L
42.	gminna	004419L	Wola Uhruska (ul. Wiosenna)	lokalna – L
43.	gminna	004420L	Wola Uhruska (ul. Boczna)	lokalna – L
44.	gminna	004421L	Wola Uhruska (ul. Dolna)	lokalna – L
45.	gminna	004422L	Wola Uhruska (ul. Piaskowa)	lokalna - L
46.	gminna	004423L	Wola Uhruska (ul. Jasna)	lokalna - L

Układ dróg powiatowych charakteryzują się prawidłowym systemem powiązań i nie wymaga korekt ze względu na zagospodarowanie przestrzenne gminy. Istniejący układ dróg powiatowych na tym terenie charakteryzuje układ litery C. Drogi powiatowe w większości mają nawierzchnię bitumiczną – o zróżnicowanym stanie nawierzchni.

Drogi gminne są głównie nie utwardzone. Dla dalszego rozwoju gminy wymagana będzie rozbudowa sieci dróg gminnych oraz ich utwardzenia na terenach zabudowy.

Na terenie gminy wytyczono szlaki rowerowe, których przebieg oparty jest o układ dróg gminnych. Ze względu na rozwój funkcji turystycznej w gminie należy wprowadzić w planach miejscowych przebiegi dróg rowerowych na terenach zabudowanych w szczególności Woli Uhruskiej, Bytynia, Nadbużanki, Zbereża.

3. Stan komunikacji kolejowej

Istniejąca linia kolejowa nr 81 jest jednotorowa, niezelektryfikowana. Obecnie linia wykorzystywana jest wyłącznie do celów transportowych – głównie na potrzeby wywozu drewna. Możliwe jest przywrócenie na tej linii ruchu pasażerskiego. Z tego względu należy utrzymać istniejące tereny linii kolejowej bez zabudowy nie związanej z tą funkcją. W planach miejscowych należy utrzymać odsunięcie zabudowy od terenów kolejowych w stopniu zapewniającym potencjalne oddziaływanie linii – należy ustalić na etapie opracowania ekofizjograficznego.

VI. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PODSYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. Dane charakteryzujące stan istniejący

a) w zakresie zaopatrzenia w wodę

Gmina Wola Uhruska jest częściowo zwodociągowana.

Na koniec 2003 roku na terenie gminy funkcjonowały trzy wodociągi wiejskie:

wodociąg wiejski "Wola Uhruska" o wydajności $Q_{maxd}=887m^3/d$ i $Q_{maxh}=50m^3/h$ (kat. zasobów czwartorzędowych "B" dla $50m^3/h$, stacja

z 2 studniami znajdująca się w zachodniej części wsi gminnej na górnym tarasie, ok. 30 metrów powyżej doliny Bugu), dla miejscowości:

- Wola Uhruska
- Nadbużanka
- Bytyń

Wyżej wymienione miejscowości tworzą obszar zwartej zabudowy dla ok. 2500 osób, co stanowi ponad 50% ogółu ludności w gminie. Stacja wodociągowa wraz z ujęciem zajmują działkę 0,52 ha. Wyposażenie stacji tworzą m.in. 3 odźelaziacze ciśnieniowe, chlorator C-51 do doraźnego odkażania wody, zbiorniki wyrównawcze na wodę czystą 3x50m³. Woda ze stacji podawana jest przy użyciu pompy głębinowej do odźelaziaczy i następnie gromadzona w zbiornikach wyrównawczych. Ze zbiorników część wody bezpośrednio zasila sieć grawitacyjną (strefa niskiego ciśnienia) a część jest przez pompy II stopnia podawana do sieci pompowej (strefa wysokiego ciśnienia). Taki podział obszaru zasilania na dwie strefy jest konsekwencją położenia odbiorców na dwu tarasach o różnicy rzędnych ok. 30 metrów.

Długość sieci wodociągu „Wola Uhruska” wynosi 30,1 km.

Eksploatację wodociągu prowadzi gminna spółka Przedsiębiorstwo Usługowo-Wytwórcze Sp. z o.o., które ma pozwolenie wodnoprawne na pobór wód i eksploatację ujęcia ważne do 31.12.2005r.

- **wodociąg wiejski "Majdan Stuleński" o wydajności $Q_{maxd}=200m^3/d$ i $Q_{maxh}=21,3m^3/h$** (kat. zasobów czwartorzędowych "B" dla 54m³/h, stacja z 1 studnią znajdująca się na dolnym tarasie w dolinie Bugu) dla miejscowości:

- Majdan Stuleński
- Stulno
- Zbereże

Wodociąg „Majdan Stuleński” zaopatruje w wodę liczną też w tym terenie zabudowę kolonijną. Stacja wodociągowa wraz z ujęciem zajmują działkę 0,07 ha. Na wyposażeniu stacji są m.in. 2 odźelaziacze ciśnieniowe i chlorator C-53 do doraźnego odkażania wody. Brak jest zbiorników wyrównawczych na wodę czystą.

Długość sieci wodociągu „Majdan Stuleński” wynosi 13,2 km.

Eksploatację wodociągu prowadzi gminna spółka Przedsiębiorstwo Usługowo-Wytwórcze Sp. z o.o., które ma pozwolenie wodnoprawne na pobór wód i eksploatację ujęcia ważne do 31.12.2007r.

- **wodociąg wiejski "Siedliszcze" o wydajności $Q_{maxd}=100m^3/d$ i $Q_{maxh}=24,7m^3/h$** (kat. zasobów czwartorzędowych "B" dla 30m³/h, stacja z 1 studnią znajduje się przy szkole na dolnym tarasie w dolinie Bugu) dla miejscowości:

- Siedliszcze, w tym Przymiarki
- Uhrusk, w tym Zastawie

Stacja wodociągowa wraz z ujęciem zajmują działkę 0,35ha. Na wyposażeniu stacji są m.in. 2 odźelaziacze ciśnieniowe, chlorator do doraźnego odkażania wody, zbiornik wyrównawczy na wodę czystą o poj.100m³.

Długość sieci wodociągu „Siedliszcze” wynosi 7,7km.

Eksploatację wodociągu prowadzi gminna spółka Przedsiębiorstwo Usługowo-Wytwórcze Sp. z o.o., które ma pozwolenie wodnoprawne na pobór wód i eksploatację ujęcia ważne do 31.12.2005r.

Wodociągi wiejskie "Wola Uhruska", "Majdan Stuleński" i "Siedliszcze" funkcjonują autonomicznie. Planowane jest połączenie sieci jedynie dwu pierwszych wodociągów.

Na terenie gminy Wola Uhruska zużycie wody średniodobowe wynosi 720m³/d., długość sieci wodociągowej wynosi 51km, ilość przyłączy ok.750 sztuk. Średnice przewodów na terenach wiejskich gminy wynoszą od d80mm do d200mm (na wyjściu ze stacji „Wola Uhruska”).

Ujęcia wody dla wodociągów "Wola Uhruska", "Majdan Stuleński" i "Siedliszcze" posiadają wygrozione strefy ochrony bezpośredniej. Strefy pośrednie są tylko częściowo wyznaczone w terenie dla ujęć "Wola Uhruska" i "Majdan Stuleński". Ujęcie wody dla wodociągu „Siedliszcze” nie ma jeszcze ani opracowanej ani wyznaczonej w terenie strefy ochrony pośredniej. Opracowywanie stosownej dokumentacji jest w toku.

Zasięgi stref ochrony pośredniej dla dwu ujęć wodociągów gminnych zaznaczono na rysunku infrastruktury inżynierskiej.

Oprócz wodociągów publicznych na terenie gminy Wola Uhruska funkcjonuje kilka małych wodociągów zakładowych ograniczonych terytorialnie do określonych obiektów, w tym jedyny znaczący w Gospodarstwie Doświadczalnym AR w Lublinie z siedzibą w Uhrusku. Wodociąg ten bazuje na 2 studniach eksploatujących zasoby w kat "B" określone na 30m³/h i zaopatruje w wodę gospodarstwo oraz kilka bloków mieszkalnych przylegających do niego. Długość sieci wodociągu GD Uhrusk wynosi 2,0km, ilość mieszkańców korzystających 260.

Stacja wodociągowa wraz z ujęciem zajmują działkę 0,20ha. Wodociąg GD nie jest połączony z siecią wodociągu wiejskiego „Siedliszcze”.

Wskaźniki charakteryzujące zwodociągowanie gminy na koniec 2003 roku wynosiły 70% licząc odsetek ludności korzystającej z wodociągu i 17,4 sztuk przyłączy na 100 mieszkańców.

Brak jest sieci wodociągowej w centralnej i zachodniej części gminy, gdzie występuje zabudowa rozproszona.

b) w zakresie odprowadzania ścieków i wód opadowych

Na terenie gminy Wola Uhruska nie ma w pełni uporządkowanej gospodarki ściekowej. Jedyny gminny układ kanalizacyjny zakończony oczyszczalnią ścieków posiada zespół wsi Wola Uhruska, Nadbużanka i Bytyń zamieszkały przez ponad 50% ogółu ludności gminy. Sieci kanalizacji deszczowej (odwodnieniowej) nie ma i się nie przewiduje. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 10 km (bez przykanalików), ilość przyłączy 341. Są 4 pompownie sieciowe. Kanały sanitarne mają wymiary d0,20 do d0,35m (przy wlocie do oczyszczalni gminnej).

Kanalizacja sanitarna zakończona jest oczyszczalnią ścieków położoną w dolinie Bugu we wsi Bytyń. Jest to oczyszczalnia typu "BIOBLOK" o przepustowości 200m³/h, która odprowadza ścieki oczyszczone poprzez rów otwarty do rz. Bug.

Na oczyszczalnię gminną dopływa w dobie średniej ok.80m³/d ścieków, wystarczająco, aby eksploatowany był tylko jeden ciąg technologiczny. W ciągu roku na oczyszczalnię dowożone jest około 1000 m³ ścieków pochodzących z opróżniania zbiorników bezodpływowych na terenie gminy. Zrzut zagniętych ścieków powoduje okresowe trudności w eksploatacji oczyszczalni.

Działka oczyszczalni jest wygrodzona i zajmuje powierzchnię 0,60ha. Są rezerwy terenowe pod rozbudowę do 1,50ha.

Zasięg oddziaływania oczyszczalni, zgodnie z dostępnymi informacjami, mieści się w granicach zajmowanej przez nią działki.

Eksploatację oczyszczalni prowadzi gminna spółka Przedsiębiorstwo Usługowo-Wytwórcze Sp. z o.o., które ma pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie ścieków oczyszczonych do odbiornika ważne do 31.12.2013r.

Wskaźniki charakteryzujące skanalizowanie gminy na koniec 2003 roku wynosiły 37% licząc odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej i 7,9 sztuk przyłączy na 100 mieszkańców.

Brak jest sieci kanalizacyjnej w centralnej i zachodniej części gminy gdzie występuje zabudowa rozproszona.

Poza kanalizacją gminną na jej terenie znajdują się jeszcze dwie mechaniczno-biologicznie oczyszczalnie ścieków. Obsługują one kanalizacje zakładowe ograniczonych terytorialnie do określonych obiektów. Są to układy w Gospodarstwie Doświadczalnym AR w Lublinie z siedzibą w Uhrusku o przepustowości 22m³/d i w strażnicy SG w Zbereżu o przepustowości 3,9 m³/d. Obiekt w Zbereżu jest w dobrym stanie technicznym, natomiast obiekt w Uhrusku, mimo, że ma pozwolenie wodnoprawne ważne do 31.12.2007r. jest w złym stanie technicznym, przy utrzymaniu go w tej lokalizacji wymagał by więc modernizacji. Dla miejscowości Uhrusk i Siedliszcze istnieje możliwość wariantowego rozwiązania problemu odprowadzania i oczyszczania ścieków. Możliwa jest modernizacja obiektu w Uhrusku i odprowadzenie do niego ścieków, bądź przejęcie ścieków dopływających na tę oczyszczalnię oraz z terenów obecnie nie skanalizowanych przez oczyszczalnię gminną w Woli Uhruskiej.

Przy dwu szkołach znajdujących się w Uhrusku i w Macoszynie Dużym funkcjonują przyobiektove biologiczne oczyszczalnie zakończone drenażem, każda o przepustowości 2 m³/d.

Na terenach nieskanalizowanych nieczystości płynne gromadzone w zbiornikach należących do użytkowników nieruchomości są okresowo wywożone na punkt zlewny przy oczyszczalni ścieków w Woli Uhruskiej lub poza kontrolą zanieczyszczają wody powierzchniowe i glebę na terenie gminy. W celu eliminowania uciążliwego oddziaływania zanieczyszczeń należy istniejące zbiorniki ścieków poddawać okresowej próbie szczelności, a tam gdzie ich nie ma należy dopuszczać tylko rozwiązania posiadające stosowne atesty. Użytkownicy kanalizacji bezodpływowych powinni być administracyjnie zobowiązani do legitymowania się umowami z koncesjonowanym przewoźnikiem na wywóz odpadów płynnych. Dla zabudowy oddalonej od wprowadzanego systemu kanalizacji sanitarnej, ze względu na uzasadnienie ekonomiczne wskazane jest dopuszczenie przydomowych oczyszczalni biologicznych.

c) w zakresie zaopatrzenia w ciepło

Potrzeby ciepłe gminy na terenach wiejskich zabezpieczane są w oparciu o źródła indywidualne (kotłownie wbudowane, piece stałopalne, piece kaflowe, ogrzewanie elektryczne akumulacyjne). Są to drobne źródła nie podlegające inwentaryzacji ani ocenie w Studium.

d) w zakresie gazyfikacji przewodowej

Gmina nie jest zgazyfikowana, podobnie jak cały powiat włodawski. Indywidualne potrzeby zaspakajane są za pomocą gazu propan-butan konfekcjonowanego w butlach.

Najbliższa sieć gazowa wysokiego ciśnienia, z której istnieją warunki techniczne rozprowadzenia sieci gazowej w gminie Wola Uhruska znajduje się

w Kamieniu, gmina Brzeźno, ok. 40 km na południe od gminy Wola Uhruska. Ewentualna gazyfikacja gminy jest warunkowana przede wszystkim spełnieniem kryteriów ekonomicznych określanych przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie, Karpacka Spółka Gazownictwa, Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie. W przypadku terenów o walorach przyrodniczych prawnie chronionych będzie miało znaczenie zastosowanie przez budżet Państwa systemu ulg i zachęt dla ludności celem ułatwienia jej przystąpienia do programu gazyfikacji.

Podany kierunek gazyfikacji jest zgodny z ustaleniami *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego* z 2002 roku.

Przebiegi gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia oraz lokalizacje stacji gazowych I stopnia określili dopiero niezbędna koncepcja gazyfikacji obszaru obejmującego co najmniej gminy Brzeźno, Swierże i Wola Uhruska. Wstępnie można przyjąć kilka wariantów. W tym wariant zakładający, że Wola Uhruska nie będzie ostatnim odbiorcą gazu. W pierwszym wariantcie gmina była by na sięgaczu zbudowanym od strony wsi Kamień, co przewidywano dotychczas. Wtedy gazociąg wysokiego ciśnienia na terenie gminy byłby ułożony w pasie drogowym wzdłuż drogi gminnej Rudka – Siedliszcze, a optymalna lokalizacja stacji gazowej I stopnia byłaby we wsi Uhrusk. Dalej, w pasie drogowym drogi Uhrusk - Wola Uhruska, w kierunku na północ byłby ułożony gazociąg średniego ciśnienia. Dwa pozostałe warianty opierają się o przebieg wzdłuż linii kolejowej Chełm Włodawa. W wariantcie II Wola Uhruska była by jednym z odbiorców gazu na projektowanym gazociągu wysokiego ciśnienia na trasie Kamień koło Chełma – wzdłuż torów kolejowych w kierunku Włodawy przez miejscowości Ruda Huta, Wola Uhruska, Okuninka – Jezioro Białe, Włodawa, z odgałęzieniem w okolicach Sobiboru w kierunku Dubeczna i Hańska. Proponowana lokalizacja stacji gazowej I stopnia byłaby we wsi Wola Uhruska – zgodnie z nieobowiązującym planem ogólnym gminy Wola Uhruska. W wariantcie III Wola Uhruska była by końcowym odbiorcą z wykorzystaniem przebiegu do tej miejscowości jak w wariantcie II.

Gazociąg zasilający wysokiego ciśnienia o średnicy nie większej niż 100mm, i stacja gazowa I stopnia generują ograniczenia w użytkowaniu terenu wewnątrz tzw. strefy kontrolowanej, której szerokość w ich przypadku wynosi 4m (po 2 m od osi gazociągu). Gazociągi średniego ciśnienia mają odległości kontrolowane możliwe do zapewnienia w pasach ulicznych. Wielkości i ograniczenia wewnątrz wymienionych stref określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki (Dz.U. Nr 97 z września 2001). Generalnie w strefie kontrolowanej nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew oraz nie powinna być podejmowana żadna działalność mogąca zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji.

Przebieg głównych planowanych gazociągów i lokalizację planowanej stacji gazowej I stopnia „Uhrusk” pokazano na rysunku uwarunkowań rozwoju podsystemów infrastruktury technicznej.

e) w zakresie elektroenergetyki

Sieć elektroenergetyczna SN na terenie gminy zasilana jest napowietrznie w energię elektryczną z krajowego systemu za pośrednictwem stacji RPZ 110/15kV „Macoszyn” i zlokalizowanej przy niej rozdzielni 15kV. Na obrzeżach gminy od strony północnej i południowej dochodzą napowietrzne linie 15kV wyprowadzone z innych rozdzielni. Generalnie niezawodność dostaw energii elektrycznej jest wystarczająca i nie odbiega od średniej w województwie.

Przez obszar gminy przebiega elektroenergetyczna 1-torowa linia napowietrzna 110kV relacji RPZ „Włodawa” – RPZ „Chełm” znaczenia podstawowego, z wcięciem do RPZ „Macoszyn”. Jest ona pokazana w części graficznej raportu na rysunku infrastruktury inżynierskiej. Linia 110kV generuje strefę

ochronną w pasie 2 x 19,0m praktycznie wolną od zabudowy mieszkaniowej. Szczegółowe wytyczne w tym zakresie podaje Zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 28 stycznia 1985 (MP nr 3, poz. 24) i są one związane z wielkością natężenia pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez linie wysokiego napięcia.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego z 2002 roku nie przewiduje wprowadzenia w obszar gminy nowych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia generujących strefy ochronne.

Sieć SN 15kV w na terenach wiejskich jest napowietrzna. Wszyscy odbiorcy energii elektrycznej posiadają przyłącza do sieci energetycznej poprzez stacje transformatorowe 15/0,4kV. Jedyne nowe inwestycje elektroenergetyczne zgłoszone przez ZKE S.A. do Studium to modernizacja istniejących i budowa nowych urządzeń na sieci SN i nn. Tej klasy urządzenia nie znajdują zapisu w dyspozycjach przestrzennych Studium.

Sieć średniego i niskiego napięcia pomimo, że zapewnia dostarczanie wymaganej przez odbiorców energii elektrycznej, musi podlegać jednak ciągłej modernizacji w celu zmniejszenia awaryjności, zwłaszcza na obszarach wiejskich. W tym celu został opracowany i realizowany jest *Wojewódzki program reelektryfikacji wsi*, w ramach którego sukcesywnie będzie modernizowana sieć na terenach wiejskich. Program zakłada m.in. stosowanie dla obszarów wiejskich – w większym stopniu niż ma to miejsce obecnie – izolowanych sieci napowietrznych lub kablowych ziemnych niskiego napięcia. Ma to przyczynić się do zmniejszenia awaryjności w dostawach energii elektrycznej.

Jako ustalenie wiążące do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego opracowywanych po ustaleniu Studium przyjmuje się, zgodnie z wolą ZKE S.A., zapis, że *na wszystkich obszarach przewidzianych pod zalesianie zgodnie z PN-E-05100-1 należy pozostawić pod istniejącymi liniami elektroenergetycznymi SN i nn pas bez zalesiania o szerokości min. 9,30m. Dopuszcza się w pozostawionym pasie prowadzenie gospodarki leśnej pod warunkiem utrzymywania pod linią drzew nie przekraczających 2,00m wysokości oraz pozostawienie wokół każdego słupa powierzchni nie zalesionej w odległości co najmniej 4,00m od słupa.*

Eksploatację podsystemu prowadzi Zamojska Korporacja Energetyczna S.A. Rejonowy Zakład Energetyczny w Chełmie. Brak jest na obecnym etapie prac nad raportem danych o łącznym zapotrzebowaniu mocy szczytowej przez odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy. Wstępnie ocenia się je na ok. 2,0MW, co odpowiada średniorocznemu zużyciu energii elektrycznej ok. 1500kWh na 1 odbiorcę.

f) w zakresie telekomunikacji

Eksploatację podsystemu telefonii przewodowej w obszarze gminy prowadzi Telekomunikacja Polska S.A. (Zakład Telekomunikacji w Lublinie). Inni operatorzy na terenie gminy nie są aktywni. Jedyne NOM oferuje połączenia międzymiastowe ale po liniach TP. Źródłem zasilania obszaru w łączy telefonii przewodowej jest centrala automatyczna CA „Wola Uhruska” o pojemności ok.1000NN i znacznych rezerwach, zlokalizowana w budynku Urzędu Gminy. Centrala ta jest połączona kablem światłowodowym przez Kol. Łowcza z Chełmem i Włodawą. Pozostałe urządzenia telekomunikacyjne na terenie gminy obejmują 3 centrale pomocnicze, w tym 2 kontenerowe wolnostojące i 1 wbudowana w obiekcie strażnicy SG w Zbereżu,

magistralne linie światłowodowe łączące w/w centrale, szafki telefoniczne oraz napowietrzne sieci telefoniczne.

Ilość abonentów stacjonarnych TP na terenie gminy, na koniec 2003 roku wynosiła 560. Wskaźnik telefonizacji dla gminy wynosi 172 abonentów/1000 mieszkańców. Nie ma ograniczeń w przyłączaniu nowych abonentów po stronie central. Lokalnie występują trudności w rozprowadzeniu rozdzielczej sieci kablowej.

g) w zakresie usuwania odpadów

Na terenie gminy funkcjonuje dobrze zorganizowany wywóz odpadów stałych i płynnych na wyznaczone miejsca ich gromadzenia. Wywóz odpadów płynnych na oczyszczalnię w Bytyniu prowadzi gminna spółka Przedsiębiorstwo Usługowo-Wytwórcze Sp. z o.o., aktualnie jest to ok.1000m³/rok.

Na terenie gminy nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów stałych. Organizacja gromadzenia odpadów sprowadza się do eksploatacji przez gminę 17 sztuk kontenerów KP-7 ustawionych we wszystkich wsiach i sołectwach. Dochodzą do tego kontenery innych niż gmina właścicieli, głównie należące do spółdzielni mieszkaniowych.

Miejscem gromadzenia odpadów stałych z gminy jest nieuszczelnione składowisko gminne urządzone w 1979 na gruntach wsi Bytyń, o pow. brutto 0,70 ha, z czego wykorzystywane jest 0,55ha. Chłonność wysypiska wynosi ok. 10.000 m³ (2500 ton odpadów) zaś wypełnienie 7.300 m³ (1665 ton odpadów). Ocenia się, że powinno to wystarczyć przy tradycyjnej metodzie składowania co najmniej do końca 2006 roku. Właścicielem obiektu jest gmina Wola Uhruska a jego obsługą zajmuje się obecnie PW Marian Daciuk. Na terenie składowiska operuje kompaktor i spychacz. Prowadzona jest zgrubna segregacja odpadów z odzyskiem papieru/tektury, szkła, tworzyw sztucznych i metali.

Wywóz odpadów stałych na składowisko w Bytyniu prowadzi prywatne Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Baza” Piotr Kołodyński, w 2003 roku było to ok. 290 ton.

Aktualne przepisy nie przewidują normatywnych wskaźników w zakresie ustanawiania obszarów ograniczonego użytkowania wokół składowiska. Obszar taki może być ustanowiony w trakcie eksploatacji wysypiska, jeżeli badania i pomiary wykazą przekroczenie norm zanieczyszczenia. W przypadku wysypiska dla gminy Wola Uhruska takich badań nie przeprowadzono. Obiekt jest jedynie wygradzony i dozorowany.

Według danych Urzędu Gminy do 2009 roku składowisko w Bytyniu zostanie w najbliższych latach zamknięte i następnie poddane rekultywacji. Nie dojdzie do wykorzystania rezerwy terenowej wyznaczonej po wschodniej stronie obiektu przez *Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy z 1994 roku*.

Według ustaleń *Planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego z 2003 roku* oraz *Projekt planu gospodarki odpadami dla powiatu włodawskiego z 2003 roku* na terenie powiatu planuje się utworzenie jednego wspólnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów.

Najdogodniejsze warunki na lokalizację Zakładu występują na terenie miasta Włodawy. Jak wynika z przeprowadzonej w 2003 roku analizy stanu aktualnego w zakresie gospodarki odpadami najlepiej funkcjonującym składowiskiem odpadów jest składowisko należące do MPGK Sp. z o.o. we Włodawie. Na bazie tego składowiska planuje się utworzenie zasadniczej części planowanego systemu

gospodarki odpadami. Obiekt posiada uregulowany stan formalno – prawny, dużą pojemność do wykorzystania (ok. 650 tys. m³), wyposażony jest w niezbędne środki techniczne takie jak: waga samochodowa, brodziki, piezometry, sprawne ogrodzenia i utwardzone drogi wewnętrzne. Posiada ponadto dogodną lokalizację ze względu na odległość od miejscowości, które ma obsługiwać (ok. 20 km od Woli Uhruskiej) oraz dogodny dojazd.

Zintegrowany system gospodarki będzie obejmował wszystkie gminy z terenu powiatu włodawskiego oraz niektóre gminy z powiatów ościennych.

W celu utworzenia ponadpowiatowego systemu gospodarki podejmowane są obecnie czynności w sprawie utworzenia komunalnego związku celowego.

2. Gmina Wola Uhruska na tle gmin województwa lubelskiego i powiatu włodawskiego

W zakresie obsługi inżynierskiej we wszystkich występujących podsystemach: wodociągach, kanalizacji i telekomunikacji standard obsługi mieszkańców jest równy lub nieznacznie wyższy niż średnia wśród gmin wiejskich w woj. lubelskim. Wyraźnym upośledzeniem gminy Wola Uhruska jest brak gazyfikacji przewodowej.

Znacznie lepiej wyglądają standardy technicznej obsługi mieszkańców w gminie Wola Uhruska na tle gmin powiatu włodawskiego. Tu odsetek wiejskich gospodarstw podłączonych do wodociągu wynosi 70% tyle co średnio w powiecie, odsetek wiejskich gospodarstw podłączonych do kanalizacji wynosi 37% i jest wyższy od średniej w powiecie 23%. W całym powiecie włodawskim nie ma gazu przewodowego, zatem tu odpowiednie wskaźniki są sobie równe.

3. Waloryzacja stanu istniejącego

- Zasoby wód podziemnych z kategorią udokumentowania „B” w wodociągach wiejskich w eksploatacji Przedsiębiorstwa Usługowo-Wytwórczego Sp. z o.o., zabezpieczają ilościowo obecne i programowane zapotrzebowanie wody. Jedynie względy ekonomiczne uzasadniają planowane alimentowanie gminy wodą z gmin sąsiednich (planowana alimentacja stanowi ok. 10% całości zapotrzebowania wody).
- Za *Koncepcją modernizacji stacji wodociągowej „Wola Uhruska”* z 1999 roku stwierdza się, że pojemność istniejących zbiorników wody czystej stanowiących zabezpieczenie na pokrycie nierównomierności godzinowych i na czas awarii jest za mała. Według oświadczenia przedstawicieli Urzędu Gminy w okresie lata przy długotrwałej suszy i najeździe letników pojawia się rozbiór szczytowy wynoszący 950m³/d przy wydajności stacji Q_{maxd}=887m³/d.
- Wskazane jest wykonanie drugiej (zapasowej) studni na ujęciu wodociągu „Majdan Stuleński”. Funkcjonowanie ujęcia wodociągowego uzależnionego od 1 studni stanowi o zawodności zaopatrzenia w wodę znaczącej części mieszkańców gminy i jest nie do zaakceptowania wobec planów zwiększenia zasięgu obsługi tego wodociągu.
- Stwierdza się nieodwracalne skażenie ujęcia wody w Gospodarstwie Doświadczalnym AR w Lublinie z siedzibą w Uhrusku wskutek intensywnego nawożenia gruntów rolnych na obszarze spływu wód podziemnych. Ujęcie to powinno zostać wyłączone z eksploatacji a dotychczasowych odbiorców wody powinno się zaopatrzyć z wodociągu wiejskiego „Siedliszcze”

- Stan techniczny urządzeń wodociągów gminnych jest dobry z uwagi na nieodległe lata budowy i poprawną eksploatację. Mają one jednak ograniczony zasięg do 8 miejscowości wiejskich (wsi sołeckich) i 70% mieszkańców gminy. Pozostali muszą korzystać z indywidualnych studni, w tym studni niepewnych sanitarnie.
- Poza zespołem wsi Wola Uhruska, Nadbużanka, Bytyń, gospodarka ściekowa na terenach gminnych nie istnieje - w efekcie następuje degradacja cennego środowiska przyrodniczego.
- Brak na gminnej oczyszczalni zbiornika wyrównawczego dla przyjmowania ścieków dowożonych taborem asenizacyjnym.
- Brak na gminnej oczyszczalni trzeciego stopnia oczyszczania.
- Zły stan techniczny oczyszczalni mechaniczno-biologicznej w GD w Uhrusku.
- Brak gazu przewodowego powoduje utrzymywanie się wielu uciążliwych emisji zanieczyszczeń atmosfery pochodzących z palenisk i kotłowni na paliwo stałe a także utrudnia reaktywowanie huty szkła w Nadbużance.
- Zły stan techniczny urządzeń elektroenergetycznych nn budowanych na początku lat 60-tych odpowiada za częste awarie i przerwy w dostawie energii elektrycznej.
- Zły stan gminnego składowiska odpadów (źle usytuowane, brak ekranizacji podłoża, instalacji do odgazowywania i do ujmowania odcieków, brak strefy ochronnej)

4. Wnioski i elementy konfliktowe

Gmina Wola Uhruska jest wyraźnie doinwestowana w zakresie podsystemów inżynierskich i zapewnia równy a nawet wyższy niż średni w wiejskich gminach województwa i powiatu standard obsługi.

Istotną przesłanką do rozbudowy układów inżynierskich i pełnego zaspokojenia potrzeb ludności są bogate udokumentowane zasoby wód podziemnych i możliwość przyjęcia ścieków oczyszczonych przez istniejące odbiorniki.

Bliski rozwiązania jest problem uciążliwej lokalizacji istniejącego gminnego składowiska odpadów eksploatowanego na gruntach wsi Bytyń wcześniej funkcjonujących jako wylewisko odpadów płynnych .

Równie dobra jest sytuacja w podsystemach inżynierskich, w których gmina nie jest inwestorem. Nie ma ograniczeń w dostawie energii elektrycznej oraz w obsłudze telekomunikacyjnej.

Na tle gmin województwa lubelskiego gmina Wola Uhruska posiada też względnie dogodne warunki gazyfikacji, aczkolwiek decyzja o budowie układu przesyłowego z Kamienia przez wieś Ruda Huta do Uhruska będzie wypadkową wielu interesów, nie tylko samorządu gminy Wola Uhruska.

Bibliografia

1. Ekorozwój gminy Wola Uhruska – pod redakcją Stefana Kozłowskiego,
2. Informacja o pracy stacji automatycznego pomiaru zanieczyszczeń powietrza. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Chełmie, Chełm 1998.
3. Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Wola Uhruska. Lubelskie Towarzystwo Ornitologiczne, Lublin 2000.
4. Kondracki Jerzy, Geografia Polski – mezoregiony fizyczno-geograficzne. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994.

5. Kondracki Jerzy, Geografia Polski – środowisko przyrodnicze. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
 6. Mapa hydrogeologiczna Polski, Instytut Geologiczny
 7. Michalczyk Z., Wilgaty T. 1998. Stosunki wodne Lubelszczyzny. Wyd. UMCS, Lublin.
 8. Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań. Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2003.
 9. Ocena stanu środowiska w województwie chełmskim w 1997 roku. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Chełmie, Chełm 1998.
 10. Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2001 roku. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, Lublin 2002.
 11. Stan czystości powietrza woj. Chełmskiego w latach 1992-1997 w świetle badań monitoringowych. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Chełmie, Chełm 1998.
 12. Strategia zrównoważonego rozwoju Polesia Zachodniego 2004 –2013, Lublin 2003.
 13. Szczegółowa mapa geologiczna Polski, Państwowy Instytut Geologiczny UG Wola Uhurska 2002
- Zinkiewicz W., Zinkiewicz A. 1975. Atlas klimatyczny województwa lubelskiego. LTN, Lublin.

Budynek zespołu szkół w Woli Uhruskiej.

Budynek gimnazjum w trakcie budowy, docelowo postulowane wykorzystanie części budynku na potrzeby konferencyjno – hotelowe.

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Woli Uhruskiej.

Widok w kierunku budynku Urzędu Gminy w Woli Uhruskiej.

Otwarcie widokowe z pagórów Chełmskich,
rejon sołectwa Nadbużanka, w kierunku doliny Bugu.

Widok z rejonu wsi Stare Stulno w kierunku pagórów Chełmskich – zamknięcie łuku
Uhruskiego.

Nieczynna huta szkła w miejscowości Nadbużanka.

Tereny dawnej bazy rolniczej obecnie stacja diagnostyczna, stacja paliw.

Zabudowa regionalna – budynek drewniany we wsi Bytyń.

Zabudowa regionalna – budynek drewniany we wsi Wola Uhruska.

Zabudowa regionalna – budynek drewniany we wsi Nadbużanka.

Zabudowa regionalna – budynek drewniany we wsi Piaski.

Zabudowa regionalna – budynek drewniany we wsi Stulno.

Zabudowa regionalna – zabudowania drewniane we wsi Stulno.

Solectwo Zbereże - tereny rolnicze wzdłuż granicy lasu obecnie podlegają stopniowej sukcesji – zarastaniu przez samosiewy.

Tereny pól od strony południowej z drogi wojewódzkiej w kierunku Woli Uhruskiej. Poniżej widok w kierunku pagórów Chełmskich.

WÓJT GMINY WOLA UHRUSKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WOLA UHRUSKA

Załącznik Nr 2
do Uchwały Nr XXIV/141/2005
Rady Gminy Wola Uhruska
z dnia 30 czerwca 2005 r.

**USTALENIA STUDIUM
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

Wola Uhruska, czerwiec 2005

WYKONAWCA:

STUDIO

DR INŻ. ARCH. KRYSZYNA GRUSZECKA

główny projektant:

dr inż. arch. Krystyna Gruszecka OIU-WA 062

zespół autorski:

urbanistyka:

dr inż. arch. Krystyna Gruszecka
mgr inż. arch. kraj. Mirosław Gajdak
mgr inż. arch. Tomasz Bogusz ewski
mgr inż. arch. Agata Witkowska

ochrona zabytków:

mgr inż. arch. kraj. Olga Dawidczyk

środowisko:

mgr inż. arch. kraj. Olga Dawidczyk
mgr inż. arch. kraj. Mirosław Gajdak

infrastruktura techniczna:

mgr inż. Stefan Parys

komunikacja:

inż. Mariusz Świech

SPIS TREŚCI

	strona
1. Założenia podstawowe	4
2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu	4
3. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów (w tym tereny wyłączone spod zabudowy)	6
4. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego	12
5. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	16
6. Kierunki rozwoju systemu komunikacji	23
7. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej	24
8. Obszary pod inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	29
9. Obszary pod inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	29
10. Obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i dla których gmina zamierza sporządzić plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego	29
11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi	30
12. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji	31
13. Synteza polityki przestrzennej gminy	31
14. Uzasadnienia przyjętych rozwiązań w ustaleniach studium	32

1. ZAŁOŻENIA PODSTAWOWE

- 1.1. Ze względu na istotne walory przyrodnicze obszarów gminy, zakłada się jako podstawę podejmowanych działań w zagospodarowaniu przestrzennym rozwój zrównoważony umożliwiający rozwój zainwestowania terenu, służącego społeczności lokalnej, z jednoczesną ochroną wartościowych elementów środowiska.
- 1.2. Respektuje się dotychczas podjęte podstawowe rozstrzygnięcia w zakresie gospodarki przestrzennej na terenie gminy. Ze względu na rozpoznane uwarunkowania i wnioski złożone do studium przyjmuje się lokalne modyfikacje w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, w stosunku do wcześniejszych ustaleń.
- 1.3. W Studium wydzielono dwie strefy:
 - strefę urbanizacyjną,
 - strefę przyrodniczą.
- 1.4. Strefa przyrodnicza obejmuje tereny otwarte chronione, ze względu na ich wartości przyrodnicze oraz tereny użytkowane rolniczo i leśniczo.
- 1.5. Strefa urbanizacyjna obejmuje tereny już zabudowane i tereny rozwoju przyszłej zabudowy, w tym funkcje mieszkaniowe, usługowe, zieleni urządzonej rekreacji, sportu i turystyki oraz funkcje składów, produkcji i inne związane z kubaturowym zagospodarowaniem terenu.

2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

- 2.1. Ustala się, że zagospodarowanie przestrzenne gminy będzie uwzględniać:
 - 1) rozwój gospodarki rolnej i leśnej na terenach o sprzyjających dla tej gospodarki warunkach,
 - 2) rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i letniskowej,
 - 3) rozwój bazy dla turystyki kwalifikowanej na terenach o walorach przyrodniczych oraz innych form turystyki i rekreacji na terenach przyległych do obszarów zabudowanych,
 - 4) utworzenie w miejscowości Zbereże osobowego przejścia granicznego obsługującego ruch międzypaństwowy wraz z urządzeniami i usługami towarzyszącymi,
 - 5) rozwój produkcji i rzemiosła na terenach dotychczas wykorzystywanych na te cele oraz na terenach do nich przyległych.
- 2.3. Ustala się jako priorytetowy dalszy rozwój ośrodka gminnego - zespołu trzech miejscowości Wola Uhruska, Bytyń, Nadbużanka z podziałem na:

- 1) **funkcje mieszkaniowe** obejmujące zabudowę mieszkaniową realizowaną w podstrefach oznaczonych na rysunku kierunków symbolami **UM i M**,
 - 2) **funkcje centrowe** obejmujące usługi obsługi mieszkańców oraz obsługi turystyki ponadlokalnej w podstrefach oznaczonych na rysunku kierunków symbolami **U, UM**,
 - 3) **funkcje turystyczno - rekreacyjno – sportowe** obejmujące zgodnie z poniższymi ustaleniami i rysunkiem kierunków obiekty noclegowo – wypoczynkowe w podstrefach **U, UM, M, UT**, zabudowę letniskową, w podstrefie **M**, campingi w podstrefach **M i UT**, obiekty sportowe w strefie **UT**, tereny zieleni publicznej w podstrefie **ZP** oraz zbiornik wodny w podstrefie **Z/W**.
 - 4) **funkcje usługowo - produkcyjne** obejmujące zgodnie z poniższymi ustaleniami i z rysunkiem kierunków usługi rzemiosła, produkcję i obsługę komunikacji w podstrefie **P** (głównie w Nadbużance - zachodnia część zespołu miejscowości) oraz do wydzielenia w podstrefach **U, UM, M** usługi obsługi mieszkańców i turystów - w tym usługi obsługi komunikacji.
- 2.4. Na pozostałych terenach gminy wskazuje się w szczególności rozwój miejscowości Zbereże oraz zespołu miejscowości Uhrusk, Siedliszcze i Kolonia Piaski w ramach, których należy zapewnić rozwój funkcji mieszkaniowych, turystyczno - rekreacyjnych oraz funkcji obsługi rolnictwa i usług służących wymienionym funkcjom - w tym usług obsługi komunikacji. Ponadto w zespole miejscowości Uhrusk, Siedliszcze i Kolonia Piaski należy zapewnić możliwość rozwoju funkcji edukacyjnych w zakresie podstawowym oraz funkcji naukowych w oparciu o tereny podstrefy oznaczonej na rysunku kierunków symbolem **Ro**.
- 2.5. Ze względu na walory przyrodniczo kulturowe wskazuje się zespół miejscowości Stulno – Małoziemce jako priorytetowy do wprowadzenia ochrony planistycznej.
- 2.6. Ustala się dalsze uzupełnianie obszarów zabudowy w oparciu o istniejące układy zabudowy.
- 2.7. Ustala się rozwój zabudowy w sposób umożliwiający zachowanie powiązań przyrodniczych, poprzez zachowanie terenów bez zabudowy pozwalających na migracje drobnych przedstawicieli fauny pomiędzy ekosystemami.
- 2.8. Akceptuje się nieujęta w dotychczasowych planach miejscowych istniejącą zabudowę położoną poza wyznaczonymi w studium terenami urbanizacji wsi.
- 2.9. W oparciu o zgłoszone do studium wnioski mieszkańców dopuszcza się również rozproszone tereny zabudowy zagrodowej, położonej w środku arealów rolnych w pewnej odległości od drogi zgodnie z zapisami dla terenów oznaczonych na rysunku kierunków symbolem podstrefy **Rm**.

3. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW

(w tym tereny wyłączone spod zabudowy)

3.1. Wyznacza się w ramach strefy przyrodniczej tereny z ograniczeniami dla zabudowy i podstawowymi ustaleniami dla podstref, które jednocześnie należy traktować jako ustalenia dotyczące kierunków i zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

- 1) Tereny leśne bez prawa zabudowy oznaczone symbolem **ZL**, gdzie ustala się:
 - a) Utrzymać lasy jako przeznaczenie podstawowe.
 - b) W gospodarce leśnej zapewnić prawidłowe funkcjonowanie rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych.
 - c) Wszelkie gospodarowanie terenem podporządkować obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury.
 - d) Nie wprowadzać zabudowy z warunkowym dopuszczeniem przedsięwziąć w tym budowli i budynków związanych z ochroną bezpieczeństwa i granic państwa oraz ochroną przeciwpożarową i przeciwpowodziową, infrastrukturą techniczną, komunikacyjną, wodną oraz gospodarką leśną.
 - e) W rejonach wsi Stulno, Majdan Stuleński i Kosyń zapewnić możliwość wytyczania kompleksów lasów promocyjnych ze ścieżkami edukacyjnymi, szlakami turystycznymi - wykorzystywanymi dla obsługi turystyki kwalifikowanej oraz edukacji ekologicznej. Lokalizację funkcji turystycznych i edukacyjnych realizować poza rezerwatami przyrody i użytkami ekologicznymi.

- 2) Tereny strefy przyrodniczej bez prawa zabudowy oznaczone symbolem **Z**, dla których wskazuje się:
 - a) Utrzymać poza rezerwatami przyrody dotychczasowe przeznaczenie w tym użytki zielone, grunty użytkowane rolniczo z założeniem, że będzie to produkcja zapewniająca ochronę występujących ekosystemów oraz respektowane będą obowiązujące szczególne formy ochrony przyrody.
 - b) Wszelkie gospodarowanie terenem podporządkować obowiązującym w danym terenie formom ochrony dóbr kultury oraz szczególnym formom ochrony przyrody w tym rezerwatom i użytkom ekologicznym - zgodnie z przepisami odrębnymi.
 - c) Zapewnić możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego - w I etapie na obszarze wyznaczonym wzdłuż wschodniej granicy gminy, w dolinie rzeki Bug – obszar specjalnej ochrony ptaków kod nr PLB 060003.

- d) W zagospodarowaniu terenu zapewnić zachowanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, śródłukowych i innych oraz objąć ochroną planistyczną enklawy roślinności zbliżonej do naturalnej.
 - e) Poza rezerwatami, użytkami ekologicznymi i terenami zagrożonymi powodzią dopuścić zalesienia, pod warunkiem, że nie wynikną dodatkowe ograniczenia z obowiązujących form ochrony przyrody, planów ochrony - sporządzonych dla wprowadzonych form ochrony przyrody lub z opracowania ekofizjograficznego. Zalesienia wymagają zachowania drobno - przestrzennej struktury lasów oraz uwzględnienia wymogów dotyczących funkcjonowania komunikacji - zgodnie z pkt. 6 i wymogów dotyczących funkcjonowania infrastruktury technicznej – w tym linii elektroenergetycznych, zgodnie z pkt. 7.
 - f) Nie dopuścić do tworzenia obszarów nowej zabudowy w planach miejscowych, z wyłączeniem przypadków określonych w lit. h.
 - g) Wprowadzić ograniczenia w grodzeniu terenów oraz wprowadzaniu nasypów ziemnych – wymóg zachowania powiązań ekologicznych zgodnie z wymogami określonymi w części dotyczącej szczególnych form ochrony przyrody.
 - h) Dopuszczać przedsięwzięcia w tym budowlę i budynki związane z: bezpieczeństwem i ochroną granic państwa oraz ochroną przeciwpowodziową, infrastrukturą: techniczną, komunikacyjną, wodną oraz istniejącymi terenami zabudowy.
 - i) Wprowadzić ochronę profilu glebowego i ochronę gleb przed zanieczyszczeniem oraz zakaz eksploatacji surowców mineralnych i zakaz składowania odpadów komunalnych, przemysłowych i energetycznych, lokalizacji wylewisk gnojowicy i nieczystości oraz grzebowisk zwierząt.
 - j) W celu prawidłowej ochrony terenów potencjalnie zagrożonych powodzią (terenów zalewowych poza wałami) uwzględnić utrzymanie i modernizację infrastruktury przeciwpowodziowej na terenach zagrożonych powodzią oraz poza nimi.
- 3) Tereny użytkowane rolniczo bez prawa zabudowy oznaczone symbolem **R**, dla których:
- a) Przyjmuje się zasadę ochrony gleb; tereny pozostawia się jako użytkowane rolniczo z zakazem zabudowy oraz z zakazem zalesiania. Dla ochrony gruntów preferuje się w zagospodarowaniu przestrzennym rolniczą i ogrodniczą produkcję zintegrowaną.
 - b) Dopuszcza się wprowadzanie przedsięwzięć służących ochronie bezpieczeństwa i granic oraz infrastrukturę: techniczną, komunikacyjną i wodną.
 - f) Wszelkie gospodarowanie terenem podporządkować obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.
- 4) Tereny użytkowane rolniczo z dopuszczeniem zabudowy zagrodowej i zalesień oznaczone symbolem **Rm**, dla których:

- a) Jako podstawowe zachowuje się funkcje związane z rolnictwem zintegrowanym.
 - b) Uwzględnia się w zagospodarowaniu istniejącą zabudowę.
 - c) Wszelkie gospodarowanie terenem podporządkowuje się obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.
 - d) Dopuszcza się wyznaczanie terenów nowej zabudowy zagrodowej i obsługi rolnictwa, pod warunkiem, że nie tworzy to przesłanek do tworzenia obszarów zwartej zabudowy (tereny gospodarstwa rolnego oddalone od terenów z zabudową).
 - e) Dopuszczenie nowych terenów zabudowy, określonych w lit. d, jest możliwe na podstawie przepisów odrębnych i pod warunkiem spełnienia w danej lokalizacji łącznej powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo nie mniejszej niż 1 ha.
 - f) Dopuszcza się na tych terenach zalesienia, pod warunkiem, że nie wynikną dodatkowe ograniczenia z planów ochrony - sporządzonych dla szczególnych form ochrony przyrody lub z opracowania ekofizjograficznego. Zalesienia wymagają zachowania drobno - przestrzennej struktury lasów oraz uwzględnienia wymogów dotyczących funkcjonowania komunikacji - zgodnie z pkt. 6 i wymogów dotyczących funkcjonowania infrastruktury technicznej – w tym linii elektroenergetycznych, zgodnie z pkt. 7.
 - g) Zapewnić należy prawidłowe funkcjonowanie systemu cieków wodnych i rowów.
 - h) Dopuszcza się na tych terenach wprowadzanie infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i wodnej. Obowiązuje zakaz wprowadzania innych funkcji.
- 5) Tereny wód otwartych oznaczone symbolem **W**, dla których:
- a) Nakazuje się zachować wody otwarte jako przeznaczenie podstawowe.
 - b) Wprowadza się zakaz sytuowania budowli, z dopuszczeniem, poza rezerwatami przyrody i użytkami ekologicznymi, budowli wodnych i infrastruktury przeciwpowodziowej oraz przeprowadzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
 - c) Wszelkie gospodarowanie terenem podporządkować obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.
- 6) Tereny strefy przyrodniczej ze wskazanymi rejonami zbiorników wodnych oznaczone symbolem **Z/W**, dla których:
- a) Zachowuje się funkcje przyrodnicze jako podstawowe z dopuszczeniem lokalizacji zbiorników wodnych służących turystyce – rekreacji.
 - b) Realizacja zbiorników w oparciu o istniejące cieki i zagłębienia terenu.

- c) Wszelkie gospodarowanie terenem podporządkować obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.
- d) Uwzględnić zagrożenia powodzią.

3.2. W ramach strefy urbanizacji wyznacza się podstrefy z podstawowymi wskaźnikami i ustaleniami do spełnienia w planach miejscowych:

- 1) Tereny usługowo – mieszkaniowe oznaczone symbolem **UM**, dla których:
 - a) Zakłada się intensyfikowanie zabudowy mieszkaniowej i usługowej, z preferencją usług administracji, zdrowia, edukacji, turystyki i rekreacji.
 - b) Jako podstawową wprowadza się zabudowę mieszkaniową jednorodziną, wielorodzinną, zabudowę zamieszkania zbiorowego służącą obsłudze funkcji turystycznych.
 - c) Jako podstawową wprowadza się zabudowę usługową - nieuciążliwą służącą obsłudze mieszkańców i turystyki.
 - d) Wszelkie gospodarowanie terenem podporządkowuje się obowiązującym w danym terenie formom ochrony dóbr kultury - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.
 - e) Wielkość działek ustala się do szczegółowego rozstrzygnięcia w planach miejscowych z zaleceniem wielkości powyżej 600 m², z uwzględnieniem ograniczenia oddziaływania oraz obsługi parkingowej w granicach działki.
 - f) Wprowadza się wymóg określenia powierzchni biologicznie czynnej terenu w planach miejscowych, nie mniej niż 25% terenu.
 - g) Wprowadza się wymóg ustalenia w planach miejscowych podstawowej wysokości zabudowy nie więcej niż 12,0 m, lokalnie dopuszcza się wysokość 15,0 m dla budynków niepublicznych, a dla budynków użyteczności publicznej, w tym budynków sakralnych dopuszcza się dominanty architektoniczne z wymogiem uszczegółowienia wysokości na etapie planu.
 - h) Wprowadza się wymóg rozstrzygnięcia w planach miejscowych kąta nachylenia połaci dachowych.
 - i) Dla prawidłowego wkomponowywania nowej zabudowy w krajobraz ustala się wymóg szczegółowego rozstrzygnięcia linii zabudowy oraz postuluje się nawiązywanie do regionalnych form zabudowy i kolorystyki elewacji.
 - j) W celu ochrony wartości krajobrazowych wsi formułuje się postulaty wprowadzania przy nowej zabudowie ogrodzeń drewnianych ewentualnie na podmurówce; ograniczenie ogrodzeń betonowych z elementów prefabrykowanych oraz zakaz stosowania ogrodzeń pełnych. Postulat ujednolicenia wysokości i prześwitu ogrodzeń w danym obszarze funkcjonalnym.

- 7) Tereny mieszkaniowo – usługowe (zabudowa jednorodzinna, zagrodowa, letniskowa, usługi) oznaczone symbolem **M**, dla których:
- a) W planach miejscowych dopuszcza się w ramach uszczegółowień sytuowanie zabudowy: mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej i letniskowej oraz funkcji usługowych o oddziaływaniu zamykającym się w granicach działki, które związane są z obsługą mieszkańców, obsługą rolnictwa, obsługą komunikacji, obsługą rekreacji i turystyki - w tym zamieszkanie zbiorowe (m. in.: pensjonaty, agroturystyka, campingi).
 - b) Wszelkie gospodarowanie terenem podporządkować obowiązującym w danym terenie szczególnym formom ochrony przyrody oraz dóbr kultury - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.
 - c) Wielkość działek pod mieszkalnictwo ustala się do szczegółowego rozstrzygnięcia w planach miejscowych, przy zaleceniu wielkości:
 - powyżej 800 m² dla terenów wolnostojącej zabudowy jednorodzinnej w Woli Uhruskiej, Bytyniu, Nadbużance, Uhrusku,
 - powyżej 400 m² dla bliźniaczej zabudowy jednorodzinnej w Woli Uhruskiej, Bytyniu, Nadbużance, Uhrusku,
 - powyżej 1000 m² dla zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej w pozostałych terenach,
 - powyżej 1500 m² dla zabudowy letniskowej i zagrodowej.
 - d) Wskazuje się szczegółowe określenie w planach miejscowych wielkości działek pod funkcje usługowe, z uwzględnieniem ograniczenia oddziaływania oraz obsługi parkingowej w granicach działki.
 - e) Wymóg określenia minimalnej powierzchni biologicznie czynnej terenu na etapie planów miejscowych, nie mniej niż 25% terenu, a dla terenów wskazanych w planach miejscowych pod zabudowę letniskową minimum 80%.
 - f) Ustala się obowiązek rozstrzygnięcia w planach miejscowych sposobu sytuowania zabudowy w pierwszej linii względem drogi. Preferuje się kalenicowe sytuowanie budynków względem drogi, z wyłączeniem wsi Stulno, gdzie wskazuje się szczytowe sytuowanie budynków względem drogi jako kontynuację charakterystycznego układu ruralistycznego.
 - g) Ustala się wymóg spełnienia w planach miejscowych maksymalnej wysokości zabudowy 11,0 m. Preferowane budynki jedno kondygnacyjne z możliwością użytkowego poddasza. Możliwe dopuszczenie w planach miejscowych budynków dwu kondygnacyjnych, dodatkowo z możliwością użytkowego poddasza.
 - h) Ustala się wymóg rozstrzygnięcia w planach miejscowych kąta nachylenia połaci dachowych budynków mieszkalnych, przy preferencji obiektów z wysokim dachem o spadku od 25° do 45°.
 - i) Dla prawidłowego wkomponowywania nowej zabudowy w krajobraz ustala się wymóg szczegółowego rozstrzygnięcia linii zabudowy oraz postuluje się nawiązywanie do regionalnych form zabudowy i kolorystyki elewacji.

- j) W celu ochrony wartości krajobrazowych wsi formułuje się postulaty wprowadzania przy nowej zabudowie ogrodzeń drewnianych ewentualnie na podmurówce; ograniczenie ogrodzeń betonowych z elementów prefabrykowanych oraz ogrodzeń pełnych. Postulat ujednolicenia wysokości i prześwitu ogrodzeń w danym obszarze funkcjonalnym.
- k) Na terenach, które są potencjalnie zagrożone powodzią (tereny tarasu zalewowego, chronione wałami przeciw powodziowymi) – dopuszcza się nową zabudowę, pod warunkiem podwyższenia wysokości terenu do bezpiecznego poziomu oraz ograniczania podpiwniczenia budynków.

3.3. Dla pozostałych podstref wchodzących w skład strefy urbanizacji ustala się wymóg określenia zasad zagospodarowania na etapie sporządzania planów miejscowych z podziałem ze względu na przeznaczenie na:

- 1) Tereny usług publicznych oznaczonych symbolem **U**, w tym w Woli Uhruskiej:
 - a) zapewnić lokalizacje w zakresie administracji, zdrowia, opieki społecznej i bezpieczeństwa,
 - b) zapewnić lokalizację jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej,
 - c) zapewnić w ramach realizowanego Gimnazjum możliwość wprowadzenia funkcji turystycznych (schronisko) oraz przeznaczenia szkoleniowo-dydaktycznego (możliwość organizowania szkoleń o ponadregionalnym zasięgu).
- 2) Tereny funkcji turystycznych, rekreacyjnych i sportowych oznaczone symbolami **UT** - ośrodki wypoczynkowe, campingi, obiekty sportowe, bazy sprzętu wypoczynkowego.
- 3) Tereny zieleni publicznej oznaczone symbolami **ZP** – w tym parki gminne służące mieszkańcom oraz turystom. Dopuszcza się realizację innych funkcji o znaczeniu publicznym pod warunkiem, że będą one miały charakter uzupełniający.
- 4) Tereny cmentarzy oznaczone symbolami **ZC**, gdzie obowiązuje zakaz zabudowy nie związanej z obsługą tych terenów.
- 5) Tereny obsługi rolnictwa oznaczone symbolem **Ro** – w ramach, których dopuszcza się działalność badawczo – naukową w zakresie hodowli zwierząt.
- 6) Tereny składów, rzemiosła, produkcji, obsługi komunikacji - w tym baz transportowych i stacji paliw, oznaczone symbolami **P**.
- 7) Tereny powierzchniowej eksploatacji surowców oznaczone symbolami **PE**, dla których nakazuje się ochronę przed zagospodarowaniem, które w przyszłości mogło by utrudnić lub uniemożliwić podjęcie eksploatacji.
- 8) Tereny obsługi technicznej **T** w zakresie:
 - a) zaopatrzenia w wodę , oznaczone symbolami **TW**,
 - b) kanalizacji i oczyszczania ścieków, oznaczone symbolami **TK**,
 - c) gospodarki odpadami, oznaczone symbolem **TO**,
 - d) gazociągów **TG** z możliwością przeznaczenia pod składy, rzemiosło, produkcję, w przypadku nie wykorzystania w całości pod cel podstawowy, bądź realizacji innego wariantu zaopatrzenia gminy w gaz,

- e) linii elektroenergetycznych, oznaczone symbolem **TE**.
- 9) Tereny komunikacji kolejowej **KK**, samochodowej **KD** i rowerowej, które omówiono w pkt. 6.
- 10) Tereny sieci infrastrukturalnych o znaczeniu ponad lokalnym (linia elektroenergetyczna 110kV, gazociąg wysokiego ciśnienia), które omówiono w pkt. 7.

4. ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

4.1. Dla ochrony gruntów i gleb ustala się wprowadzenie w planach tereny z ograniczeniami dla zabudowy zgodnie z pkt. 2.1., a ponadto ustala się:

- 1) Zakaz nowej zabudowy na gruntach przydatnych dla rolnictwa oznaczonych symbolem **R** na rysunku kierunków.
- 2) Wymóg ograniczenia nowej zabudowy na gruntach zaliczonych do strefy przyrodniczej **Z**.
- 3) Zakaz sytuowania zabudowy na skarpie doliny Bugu.
- 4) Wymóg odsunięcia zabudowy od skarpy doliny Bugu.
- 5) Wymóg ochrony wartościowych form ukształtowania terenu Pagóry Chełmsko – Włodawskie, starorzecza Bugu.
- 6) Utrzymanie użytków zielonych na terenach tarasów zalewowych i nadzalewowych dolin rzecznych i zagłębień bezodpływowych.
- 7) Wprowadzenie zakazu składowania w obszarze gminy odpadów poprodukcyjnych i odpadów wyrobiskowych - w tym kamienia dołowego z kopalni węgla kamiennego.

4.2. Dla ochrony wód podziemnych ustala się w planach miejscowych:

- 1) Podporządkowanie zagospodarowania przestrzennego, w tym gospodarki wodno – ściekowej, ochronie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP Nr 407 Chełm – Zamość.
- 2) Zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu i do wód powierzchniowych.
- 3) Zakaz wykorzystywania studni do innych celów niż pobór wody, z docelową likwidacją studni indywidualnych po zwodociągowaniu terenu.
- 4) Nakaz skanalizowania zabudowy znajdujących się w strefach pośrednich ujęć wody.
- 5) Wymóg ograniczenia podpiwniczenia budynków na terenach o poziomie wód gruntowych mierzonym od powierzchni terenu mniejszym niż 3,0 m w tym na terenach zalewowych poza wałami przeciwpowodziowymi z dopuszczoną zabudową.
- 6) Zakaz lokalizacji instalacji wodochłonnych oraz innych przedsięwzięć, których zapotrzebowanie na wodę mogło by spowodować naruszenie równowagi występujących w obszarze gminy zasobów wodnych.

4.3. Dla ochrony wód powierzchniowych wskazuje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Zakaz wprowadzania nieoczyszczonych ścieków sanitarnych do wód powierzchniowych.
- 2) Zapewnić ochronę cieków wodnych Bugu, Uherki i Tarasienki poprzez sytuowanie poza terenami zagrożonymi powodzią terenów zabudowy, cmentarzy, grzebowisk zwierząt, oczyszczalni ścieków, zbiorników podziemnych i naziemnych mogących powodować zanieczyszczenie wód.
- 3) Zachowanie sprawności działania systemu rowów i kanałów melioracyjnych poprzez utrzymanie ich przepustowości i ograniczenie możliwości sytuowania zabudowy w odległości mniejszej niż 6,0 m od górnej krawędzi skarpy rowu oraz w odległości mniejszej niż 20,0 m od górnej krawędzi kanału.
- 4) Zaleca się lokalne retencjonowanie wód.

4.4. Dla ochrony powietrza ustala się w planach miejscowych:

- 1) Docelowe ograniczenie stosowania na potrzeby grzewcze paliw charakteryzujących się podwyższoną w stosunku do gazu płynnego emisją zanieczyszczeń.
- 2) Wskazanie rezerw geodezyjnych dla przeprowadzania sieci gazowej na terenie gminy z uwzględnieniem w pierwszym etapie miejscowości: Siedliszcze, Uhrusk, Wola Uhruska, Nadbużanka, Bytyń, Stulno, Zbereże.
- 3) Dopuszczenie wprowadzania alternatywnych źródeł energii, z wyłączeniem ze względów na ochronę przyrody elektrowni wiatrowych i wodnych w obszarze specjalnej ochrony ptaków kod: PLB 060003. W pozostałych przypadkach dopuszcza się rozwiązania lokalne.

4.5. Dla ochrony przed hałasem ustala się w planach:

- 1) Dopuszczenie zabudowy mieszkaniowej, przedszkoli, szkół, domów opieki, placówek ochrony zdrowia na terenach, gdzie są spełnione dopuszczalne normy hałasu.
- 2) Nakaz sytuowania obiektów produkcyjnych i usługowych w odległości zapewniającej przestrzeganie dopuszczalnych norm hałasu na terenach zabudowy mieszkaniowej, szkół, domów opieki i placówek ochrony zdrowia.

4.6. Dla utrzymania i poprawy warunków mikroklimatycznych ustala się w planach miejscowych:

- 1) Wprowadzanie na terenach mieszkaniowych zadrzewień alejowych oraz luźnych grup, które nie będą ograniczały przewietrzania terenu, a jednocześnie zmniejszą nagrzewanie powierzchni przy gruncie.
- 2) Utrzymanie otwartych terenów wzdłuż doliny Bugu.
- 3) W rejonie obniżeń terenu, zwłaszcza dolin rzecznych ograniczenie możliwości wprowadzania zabudowy mieszkaniowej.

4.7. Dla spełnienia szczególnych formy ochrony przyrody ustala się w planach miejscowych:

- 1) Wprowadzić tereny objęte szczególnymi formami ochrony przyrody oraz przewidzianymi do objęcia takimi formami (w tym projektowanymi rezerwatami przyrody, projektowanym powiększeniem Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz projektowanymi użytkami ekologicznymi).
- 2) Wprowadzić granice istniejących rezerwatów przyrody wraz z ograniczeniami sposobu zagospodarowania terenu.
- 3) Wprowadzić istniejące granice parku krajobrazowego i jego otuliny wraz z wymogami zagospodarowania terenu.
- 4) Wprowadzić granice obszaru specjalnej ochrony ptaków pod nazwą Dolina Środkowego Bugu (kod obszaru PLB 060003), wskazuje się konieczność utrzymania zagospodarowania sprzyjającego ich zachowaniu na terenach tarasów zalewowych i nad zalewowych Bugu co najmniej w granicach objętych przepisami odrębnymi (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000).
- 5) Wprowadzić granice terenów objętych zakazem wprowadzania nowej zabudowy w odległości do 15,0m (otulina) od pomników przyrody, zgodnie z aktualizowanym na etapie opracowania ekofizjograficznego stanem prawnym.

Tabela nr 1 . WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY

Nr	Nr ewidencyjny	Rok utworzenia	Rodzaj pomnika	Wymiary (obwód-cm)	Lokalizacja	Podstawa prawna utworzenia
1	3	1961	Dąb szypułkowy	414	Uhrusk	Obwieszczenie Wojewody Chełmskiego z dn. 30 maja 1981r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz.Urz. W.R.N z 20.08.1981r. nr 2, poz.11)
2	4	1961	Dąb szypułkowy	390	Uhrusk	j.w.
3	61	1985	Jesion wyniosły	480	Majdan Stuleński	Zarządzenie nr 20 Wojewody Chełmskiego z dnia 10 grudnia 1985r. w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej (Dz. Urz. Woj. Ch. Nr 6, poz. 18)
4	62	1958	Jesion wyniosły	415	Majdan Stuleński	j.w.
5	63	1985	Jesion wyniosły	310	Majdan Stuleński	j.w.
6	64	1985	Dwa jesiony	310 i 260	Majdan	j.w.

			wyniosłe		Stuleński	
7	87	1986	Lipa drobnolistna	480	Uhrusk	Zarządzenie nr 18 Wojewody Chełmskiego z dnia 4 lipca 1989r. w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej (Dz. Urz. Woj. Ch. Nr 6, poz. 7)
8	88	1986	Klon zwyczajny	350	Uhrusk	j.w.
9	89	1986	Lipa drobnolistna	508	Uhrusk	j.w.
10	90	1986	Lipa drobnolistna	315	Uhrusk	j.w.
11	144	1989	Trzy jesiony wyniosłe	258 – 299	Majdan Stuleński	Zarządzenie nr 15 Wojewody Chełmskiego z dn. 4 lipca 1989r. w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej położonych na terenie woj. chełmskiego
12	145	1989	Dąb szypułkowy	330	Majdan Stuleński	j.w.
13	146	1989	Lipa drobnolistna	410	Stulno Stare	j.w.

6) Przy sporządzaniu planów miejscowych ustala się uwzględnienie:

- a) powiększenia rezerwatu „Żółwiowe Błota”,
- b) powiększenia Sobiborskiego Parku Krajobrazowego, z możliwością wariantowego powiększenia – dwa warianty, zgodnie z rysunkiem pomocniczym planszy kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- c) projektowanych użytków ekologicznych w tym podanych poniżej:
 - użytek ekologiczny położony w leśnictwie Zbereże, oddziały 2259,
 - użytek ekologiczny położony w obrębie leśnictwa Macoszyn, oddział 344d,
 - użytek ekologiczny położony w obrębie leśnictwa Macoszyn, oddziały 346h i 347g,
 - starorzecza Bugu na wschód od Siedliszcza,
 - fragment doliny Bugu poniżej ujścia Uherki,
- d) projektowanych pomników przyrody w tym:

Oddział	Gmina/ leśnictwo	Opis obiektu				Zagrożenia uwagi
		rodzaj	Obwód [cm]	Wysokość [cm]	Stan zachowania	
362a	Leśnictwo Kosyń	Dąb szypułkowy	411	22	2	przy drodze
380h	Leśnictwo Kosyń	Dąb szypułkowy	360	25	1	W pobliżu istniejących pomników

- 7) Ustala się ograniczenie w planach miejscowych możliwości lokalizacji na terenie gminy przedsięwzięć zaliczonych na podstawie przepisów odrębnych do grupy mogących znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z przyjętymi dla szczególnych form ochrony przyrody planami ochrony.
- 8) Wymóg zachowania powiązań przestrzennych, pomiędzy kompleksami leśnymi i doliną Bugu przez:
 - zakaz grodzenia użytków zielonych, upraw rolnych i lasów bez prawa zabudowy, gdy może nastąpić ograniczenie możliwości przemieszczania się organizmów w ramach ekosystemu i pomiędzy ekosystemami,
 - utrzymanie i poszerzenie istniejących przepustów oraz realizację nowych przepustów umożliwiających przemieszczanie się gadów i płazów.
- 9) Wymóg ochrony lasów poprzez wprowadzenie ograniczeń dla przedsięwzięć nie związanych z gospodarką leśną.
- 10) Wylimitowanie wprowadzania do wolnej przyrody obcych gatunków fauny i flory.
- 11) Ze względu na bogactwo i unikatowy charakter awifauny (świata ptaków) w tym rejonie, nie przewiduje się możliwości rozwoju energetyki wiatrowej na skalę produkcyjną.
- 12) Z uwagi na wartości przyrodnicze dolin rzecznych możliwe jest dopuszczenie małej retencji wzdłuż Tarasienki oraz w starorzeczu Bugu.

5. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

- 5.1. W stosunku do obiektów i terenów znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie (zwanego poniżej WKZ w Lublinie), ustala się bezwzględny priorytet uwzględnienia wymagań konserwatorskich poprzez:
 - 1) Oznaczenie w planach miejscowych obiektów i terenów znajdujących się w rejestrze WKZ w Lublinie.
 - 2) Wprowadzenie w planach miejscowych przeznaczenia, sposobu zagospodarowania oraz zasad dopuszczenia wtórnego podziału terenu zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi.
 - 3) Uwzględnienie w planach miejscowych wytycznych konserwatorskich oraz wprowadzenie wymogu zgłoszenia i konsultowania prac projektowych dla danego przedsięwzięcia z WKZ w Lublinie.
 - 4) Dopuszczenie w planach miejscowych - realizacji danego przedsięwzięcia pod warunkiem uzgodnienia projektu z WKZ w Lublinie.

TABELA 2 – ZABYTKI W REJESTRZE WKZ w Lublinie

NR	OBIEKT	DATA POWSTANIA	LOKALIZACJA	NR REJESTRACYJNY
1	Dawna cerkiew prawosławna – obecnie kościół rzymskokatolicki pw. Św. Stanisława Kostki	Lata 1889-1891	Kosyń	CH A/184
2	Kościół rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela	1676, rozbudowany w latach 1728-1837	Uhrusk	A/670
3	Cmentarz kościelny przy kościele św. Jana Chrzciciela	1676	Uhrusk	A/670
4	Cerkiew prawosławna pw. Wniebowzięcia NMP wraz z wyposażeniem wewnątrz i cmentarzem cerkiewnym	1849	Uhrusk	CH A/133/39
5	Plebania parafii rzymskokatolickiej	1885-1890	Uhrusk	CH A/205
6	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena	I poł. XIX wieku	Uhrusk	CH A/145/51
7	Najstarsza część cmentarza rzymskokatolickiego	Koniec XVIII wieku	Uhrusk	CH A/192

5.2. Dla terenów, obiektów architektury i budownictwa znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków ustala się wprowadzenie ochrony planistycznej poprzez:

- 1) Oznaczenie w planach miejscowych obiektów i terenów znajdujących się w ewidencji zabytków.
- 2) Wprowadzenie w planach miejscowych przeznaczenia, zasad dopuszczenia wtórnego podziału terenu oraz zasad sposobu zagospodarowania terenu, które służyć będą zachowaniu wartości budowlanych i architektonicznych budynków - obiektów, takich jak ich: forma, kolorystyka, detal architektoniczny, tradycyjne materiały budowlane.
- 3) Dopuszczenie w planach miejscowych zmian adaptacyjnych budynków - obiektów pod warunkiem uprzedniego uzgodnienia z WKZ w Lublinie.
- 4) Dopuszczenie w planach miejscowych koniecznej rozbiórki budynku - obiektu pod warunkiem sporządzenia inwentaryzacji fotograficznej oraz pod warunkiem wydania zgody WKZ w Lublinie.
- 5) Wprowadzenie w planach miejscowych przeznaczenia, sposobu zagospodarowania – rewaloryzacji, które zapewnią zachowanie cmentarzy i mogił znajdujących się w ewidencji zabytków.

TABELA 3 – OBIEKTY ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA OBJĘTE EWIDENCJĄ SŁUŻBY OCHRONY ZABYTKÓW

OBIEKT	DATA POWSTANIA	LOKALIZACJA
Krzyż drewniany	1935	Bytyń
Kapliczka murowana	1958	Bytyń
Kapliczka neogotycka, murowana	1958	Bytyń
Czytelnia gromadzka, drewniana	1930	Bytyń
Dom drewniany	Ok.1935	Bytyń nr38
Dom drewniany	1937	Bytyń nr 70
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 87
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 90
Dom drewniany	1920	Bytyń nr 94
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 99
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 120
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 121
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 127
Dom drewniany	1930	Bytyń nr 129
Dom drewniany	1920	Bytyń nr 165
Spichlerz drewniany	1930	Bytyń zagroda m37
Dom drewniany	Lata 30 XX wieku	Kosyń nr 1
Dom drewniany	Lata 30 XX wieku	Kosyń nr 10
Dom drewniany	Lata 30 XX wieku	Kosyń nr 48
Dom drewniany	Ok. 1920	Macoszyn Wielki nr 9
Dom drewniany	1918	Przymiarki nr 134
Dom drewniany	1927	Przymiarki nr 135
Szkoła drewniana	Początek XX w	Siedliszcze
Sklep drewniany	Ok. 1925	Siedliszcze
Zagroda	1910	Siedliszcze nr 98
a) dom drewniany		
Dom drewniany	1930	Siedliszcze nr 13
Dom drewniany	1930	Siedliszcze nr 14
Dom drewniany	1920	Siedliszcze nr 19
Dom drewniany	1916	Siedliszcze nr 28
Dom drewniany	1912	Siedliszcze nr 34 (d.38)
Dom drewniany	1914	Siedliszcze nr 42
Dom drewniany	1883	Siedliszcze nr 45
Dom drewniany	1920	Siedliszcze nr 60b
Dom drewniany	1899	Siedliszcze nr 61
Dom drewniany	Pocz. XX w	Siedliszcze nr 63
Dom drewniany	1927	Siedliszcze nr 76
Dom drewniany	Ok. 1930	Macoszyn Wielki nr 48
Dom drewniany	pocz. XX w.	Siedliszcze nr 79
Dom drewniany	Ok. 1920	Macoszyn Wielki nr 50
Dom drewniany	Ok. 1930	Mszanka nr 27
Dom drewniany	Ok. 1930	Mszanka nr 34
Dom drewniany	Ok. 1920	Mszanna nr 60
Zagroda		Przymiarki nr 121
a) dom drewniany	1923	
b) dom drewniany	1923	
Dom drewniany	1915	Przymiarki nr 112
Dom drewniany	1930	Przymiarki nr 115
Dom drewniany	1914	Przymiarki nr 118

Dom drewniany	1931	Przymiarki nr 131
Dom drewniany	Lata 30 XX w	Siedliszcze nr 88
Dom drewniany	1925	Siedliszcze nr 93
Dom drewniany	1925	Siedliszcze nr 94
Dom drewniany	1915	Siedliszcze nr 96
Dom drewniany	1914	Siedliszcze nr 99
Dom drewniany	1928	Siedliszcze nr 107
Szkoła drewniana (oszalowana)	Ok. 1930	Stulno
Dom drewniany	Ok. 1920	Stulno nr 44
Dom drewniany	Ok. 1925	Stulno nr 46
Dom drewniany	Ok. 1930	Stulno nr 47
Dom drewniany	Ok. 1920	Stulno nr 65
Dom drewniany	ok1925	Stulno nr 62
Organistówka drewniana	Ok. 1930	Uhrusk nr 49
Zespół pałacowy a) pałac murowany b) brama wjazdowa murowana c) oficyna murowana d) rządcówka drewniana e) obora murowana f) park krajobrazowy	3 ćw. XIX w; remont 1960 3 ćw. XIX w I 20 XX w I 30 XX w pocz. XX w po 1870	Uhrusk
Krzyż drewniany	1925	Wola Uhruska
Kapliczka murowana	Ok. 1920	Wola Uhruska
Apteka	Przed 1914	Wola Uhruska ul. Szkolna 5
Szkoła murowana	1922; rozbudowa 1970 i 1990	Wola Uhruska ul. Chełmska9
Dom ludowy murowany	1938	Wola Uhruska ul. Odrodzenia1
Poczta drewniana	1918	Wola Uhruska ul. Parkowa4
Zespół dworca kolejowego a) dworzec drewniany b) wieża ciśnień murowana c) magazyn drewniany d) piwnica murowana e) dom mieszkalny drewniany	Ok. 1938 ok. 1938 ok. 1938 1938 ok. 1935	Wola Uhruska ul. Parkowa1/3
Osiedle mieszkaniowe huty szkła "Nadbużanka"		Wola Uhruska
a) czworak drewniany tynk.	Ok. 1922	Wola Uhruska
b) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 6
c) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 6a
d) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 8
e) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 8a
f) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 9
g) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 10
h) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 11
i) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 12
j) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 13
k) Dom drewniany (omurowany)	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 14
l) Dom drewniany	Ok.. 1925	Wola Uhruska nr 16
m) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 17
n) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 21
o) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 22
p) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 23

g) Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska nr 24
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Chełmska nr 15
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Chełmska nr 18
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Dworcowa 23
Dom drewniany	Ok. 1922	Wola Uhruska ul. 1 Maja 21
Dom drewniany	Ok. 1920	Wola Uhruska ul. 1 Maja 23
Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska ul. 1 Maja 25
Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska ul. 1 Maja 29
Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska ul. 1 Maja 34
Dom drewniany	Ok. 1935	Wola Uhruska ul. 1 Maja 35
Dom drewniany	Ok. 1936	Wola Uhruska ul. 1 Maja 36
Dom drewniany	Ok. 1925	Wola Uhruska ul. 1 Maja 44
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Szkolna 7
Dom drewniany	Ok. 1930	Wola Uhruska ul. Szkolna 16
Dom drewniany	1922	Wola Uhruska ul. Szkolna 22
Dom drewniany	Ok. 1935	Wola Uhruska ul. Szkolna 27
Dom drewniany	Ok. 1930	Zbereże nr 17
Dom drewniany	Przed 1914	Zbereże nr 45
Dom drewniany	lata 30 XX w	Zbereże nr 47
Żuraw drewniany	1921	Zbereże (w zagrodzie nr 22)

TABELA 4 – CMENTARZE I MOGIŁY OBJĘTE EWIDENCJĄ SŁUŻBY OCHRONY ZABYTKÓW

Nr	OBIEKT	DATA POWSTANIA	LOKALIZACJA
1	Cmentarz prawosławny	XVIII/XIX	Kosyń
2	Cmentarz rzymskokatolicki	XX w (1946)	Kosyń
3	Cmentarz ewangelicki	2 poł. XIX w	Piaski
4	Cmentarz prawosławny	1 poł. XIX w	Siedliszcze
5	Cmentarz prawosławny	2 poł. XIX w	Uhrusk – Kobylice
6	Cmentarz rzymskokatolicki	XX w (1990)	Wola Uhruska
7	Cmentarz prawosławny	Ok. poł XIX w	Zbereże
8	Cmentarz greckokatolicki przycerkiewny	XVIII/XIX w	Zbereże
9	Mogiła żołnierska	XX w. (1945)	Zbereże

5.3. Zgodnie z rysunkiem kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wola Uhruska oraz poniższym wykazem na terenie gminy znajdują się stanowiska archeologiczne wymagające ochrony konserwatorskiej, dla których ustala się:

- a) Uwzględnić w planach miejscowych strefy obserwacji i ochrony archeologicznej.
- b) Wprowadzić w planach miejscowych wymóg uzyskania wytycznych konserwatorskich przed przystąpieniem do prac projektowych dla danego przedsięwzięcia.
- c) Dopuszczać prace ziemne (kubaturowe, liniowe, drogowe, pozyskiwania surowców mineralnych) oraz zmiany w przeznaczeniu i sposobie zagospodarowania po:

- uzgodnieniu ich z właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (WKZ),
- zapewnieniu przy pracach ziemnych nadzoru archeologicznego, który posiada pozwolenie WKZ na prowadzenie badań archeologicznych.

TABELA 5 – STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE ZGODNIE Z ARCHEOLOGICZNYM ZDJĘCIEM POLSKI

AZP 74 – 90		
Nr stanowiska w obwodzie	lokalizacja	uwagi
53	Kosyń	Stanowisko o pow. 0,5 ha, osada prawdopodobna z okresu wpływów rzymskich, ślady osadnictwa z wczesnej epoki brązu oraz wczesnośredniowiecznego
61	Kosyń	Stanowisko o pow. 0,5 ha, osada wczesnośredniowieczna do X w, ślad osadnictwa z epoki kamienia
62	Kosyń	Pow. 1 ha, osada prawdopodobna kultury łużyckiej z epoki brązu, ślad osadnictwa pradziejowego
63	Kosyń	Pow. 1 ha, osada prawdopodobna z epoki kamienia, ślad osadnictwa kultury łużyckiej z epoki brązu
15	Macoszyn Duży	Pow. 1 ha, osady prawdopodobne z wczesnej epoki brązu oraz z okresu wpływów rzymskich, ślady osadnictwa z kultury trzcinieckiej z I okresu epoki brązu oraz kultury przeworskiej
16	Macoszyn Duży	Pow. 1 ha, osady prawdopodobne kultury trzcinieckiej z II okresu epoki brązu oraz nowożytna
17	Macoszyn Duży	Pow. 1 ha
18	Macoszyn Duży	Pow. 1 ha, osady od schyłkowego paeolitu do epoki neolitu
22	Macoszyn Duży	Pow. 0,5 ha, osada prawdopodobna kultury trzcinieckiej z II okresu epoki brązu
65	Macoszyn Duży	Pow. 0,5 ha, osada prawdopodobna z epoki kamienia
67	Macoszyn Duży	Pow. 0,5 ha, osada kultury trzcinieckiej z II okresu epoki brązu, ślad osadnictwa nowożytnego

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie

TABELA 6 - STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE ZGODNIE Z ARCHEOLOGICZNYM ZDJĘCIEM POLSKI

Ilość stanowisk w obwodzie	lokalizacja	Uwagi
AZP 74-91		
10	Kosyń	Stanowiska z numerami: od 49 do 54, od 56 do 59
55	Stulno	Stanowiska z numerami: od 1 do 4, do 6 do 37, od 44 do 48, 55, od 60 do 72
7	Zbereże	Stanowiska z numerami: 5, od 38 do 43
AZP 74 – 92		
29	Zbereże	Stanowiska z numerami: od 1 do 29

AZP 75 – 90		
4	Kolonia Mszana	Stanowiska z numerami: od 9 do 12
1	Macoszyn Wielki	Stanowiska z numerami : 17
10	Piaski	Stanowiska z numerami: od 4 do 8, od 13 do 16, 35
AZP 75 – 91		
14	Bytyń	Stanowiska z numerami: od 1 do 12, 20,21
1	Huta Józefów	Stanowiska z numerami:37
4	Kniazie	Stanowiska z numerami: 11,12,22,23
12	Majdan Stuleński	Stanowiska z numerami: od 15 do 18, od 24 do 28, 38,39,42
7	Małoziemce	Stanowiska z numerami: od 29 do 35
1	Mszanka	Stanowiska z numerami: 36
2	Nadbużanka	Stanowiska z numerami: 19,40
AZP 76 – 91		
26	Siedliszcze	Stanowiska z numerami: od 1 do 23, 25, 37,49
3	Stanisławów	Stanowiska z numerami: od 43 do 45
22	Uhrusk	Stanowiska z numerami: od 31 do 36, od 38 do 40, 42, od 50 do 58, od 74 do 76
10	Wola Uhruska	Stanowiska z numerami:41, 46,47, 65, 66, od 69 do 73
6	Zastawie	Stanowiska z numerami: 24, od 26 do 30
AZP 76 – 92		
20	Siedliszcze	Stanowiska z numerami: od 1 do 16, od 19 do 22
AZP 77 – 91		
28	Siedliszcze	Stanowiska z numerami: od 61 do 81, 106, 107, 145, 146, od 204 do 206
1	Uhrusk	Stanowiska z numerami: 207
AZP 77 – 92		
1	Siedliszcze	Stanowiska z numerami: 21

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie

6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU KOMUNIKACJI

6.1. Układ drogowy

- 1) Ustala się w studium podstawowy układ dróg, zgodnie z poniższą tabelą. Dla dróg nieuwzględnionych w tym zestawieniu – klasy do ustalenia na etapie planów miejscowych.

lp.	informacyjnie obecna kategoria drogi	nr drogi	przebieg	docelowa klasa drogi do zapewnienia w Mpsz
1.	2.	3.	4.	5.
1.	wojewódzka	812	Biała Podlaska – Włodawa – Kolonia Łowcza - Chełm	główna ruchu przyspieszonego – KDGP
2.	wojewódzka	816	Terespol – Włodawa – Wola Uhruska –Dorohusk -Zosin	główna - KDG
3.	wojewódzka	819	Parczew – Kolonia Łowcza – Wola Uhruska	zbiorcza - KDZ
4.	powiatowa	0722L	droga woj. nr 812 – Macoszyn – Kosyń -Stulno – droga woj. nr 816	zbiorcza – KDZ
5.	powiatowa	0729L	droga powiat. nr 0722L - Macoszyn – Piaski droga woj. 819 – Bukowa Mała droga powiat. 0735L	zbiorcza – KDZ
6.	powiatowa	0723L	droga woj. 816 – Stanisławów – Potoki – droga powiat. nr 0731L	zbiorcza - KDZ
7.	powiatowa	0731L	droga powiat. 0732L - Mszanka	zbiorcza - KDZ

- 2) Ustala się wariantowy przebieg drogi wojewódzkiej 816 (Terespol – Włodawa - Wola Uhruska – Dorohusk – Zosin), dla odcinków oznaczonych na planszy kierunków linią przerywaną (odcinek w Woli Uhruskiej i pomiędzy Stulnem i Zbereżem), dopuszcza się utrzymanie dróg w obecnych przebiegach, pod warunkiem utrzymania ograniczenia zabudowy na postulowanych odcinkach. W przypadku zapewnienia nowych przebiegów na odcinkach przewidzianych do wyłączenia z ciągu drogi głównej dopuszcza się klasę zbiorczą. Ustala się wymóg dostosowania drogi do obsługi ruchu turystycznego w ramach turystycznego szlaku trzech kultur.
- 3) Dla dróg nie wymienionych powyżej w pkt. 1 postuluje się klasę dróg lokalnych, a w przypadku krótkich odcinków poniżej 500 m dróg dojazdowych.
- 4) Ustala się wymóg określenia, na etapie sporządzania planów, parametrów dróg właściwych dla danej klasy, które obejmować będą co najmniej szerokości pasów drogowych, częstotliwości rozmieszczenia skrzyżowań oraz wskazywać będą docelowe szerokości jezdni. Sposób zagospodarowania na terenach przyległych do dróg publicznych, określony w planach miejscowych, powinien umożliwić realizację wymogów określonych w przepisach odrębnych dla dróg publicznych.

- 5) Na terenach urbanizowanych preferuje się prowadzenie pasów drogowych tak by obejmowały one przebiegi linii elektroenergetycznych.
- 6) Przy projektowaniu dróg należy zastosować rozwiązania techniczne poprawiające bezpieczeństwo ruchu w niezadrzewionych rejonach dolin rzecznych, narażonych na zwiększoną częstotliwość występowania mgieł i zwiększoną częstotliwość śliskich nawierzchni.
- 7) Dopuszczyć budowę lub rozbudowę dróg pod warunkiem ograniczenia ruchu tranzytowego obejmującego zakaz substancji niebezpiecznych.

6.2. Kolej

- 1) Zapewnić możliwość modernizacji - rozwoju linii kolejowej nr 81 relacji Chełm-Włodawa z możliwością obsługi ruchu towarowego i pasażerskiego (autobusy szynowe) w celu powiązania przejść granicznych z Białorusią we Włodawie i z Ukrainą w Zbereżu.
- 2) W przypadku zalesień wzdłuż linii kolejowej zapewnić zgodnie z przepisami odrębnymi pasy przeciwpożarowe oraz odsunięcie drzewostanu od osi skrajnego toru minimum 15,0 m.

6.3. Szlaki rowerowe

- 1) Wskazuje się ponadlokalny układ dróg - szlaków rowerowych służących przede wszystkim obsłudze ruchu turystycznego, z możliwością poprowadzenia po części z nich w okresie zimowym narciarskich tras biegowych.
- 2) Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wskazuje się konieczność ustalenia przebiegów dróg rowerowych w układzie lokalnym.
- 3) W obszarze Woli Uhruskiej drogi rowerowe wymagają wyodrębnienia tras w obecnych liniach rozgraniczających ulic.

7. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

7.1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego w gminie

- 1) Ustala się uwarunkowanie rozwoju terenów urbanizowanych od bieżących możliwości rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej.
- 2) Ustala się zapewnienie w planach miejscowych możliwości rozwoju układów zasilania w energię elektryczną, łącza telefoniczne, wywóz odpadów, oraz priorytet dla doprowadzenia gazu przewodowego.

7.2. Zaopatrzenie w wodę.

- 1) Ustala się dopuszczenie w planach miejscowych w gospodarce wodnej i ściekowej zarówno rozwiązań indywidualnych jak zbiorczych - publicznych.

- 2) W Studium do zbiorowego zaopatrzenia w wodę kwalifikuje się wszystkie wsie i sołectwa. Jako priorytet w zakresie źródeł zaopatrzenia w wodę przyjmuje się rozbudowę w Majdanie Stuleńskim ujęcia wody wraz ze stacją wodociągową - druga studnia.
- 3) Zaopatrzenie odbiorców na terenie gminy w wodę realizowane będzie z rozbudowywanych własnych wodociągów "Wola Uhruska", "Majdan Stuleński" i "Siedliszcze" oraz poprzez alimentację z wodociągu "Dubeczno" z ujęciem w gminie Hańsk (Macoszyn Duży) i z wodociągu "Bukowa Wielka" z ujęciem w gminie Sawin (Piaski, Kolonia Mszanna, Mszanna). Na granicy gmin przewiduje się budowę studni wodomierzowych do wzajemnych rozliczeń za wodę.
- 4) Ustala się uwzględnienie w planach miejscowych przebudowy i rozbudowy wodociągów gminnych poprzez:
 - a) Połączenie sieci wodociągów "Wola Uhruska" i "Majdan Stuleński" oraz zasilenie Bytnia i części Woli Uhruskiej z kierunku północnego, co pozwoli odciążać stację „Wola Uhruska”.
 - b) Rozszerzenie sieci z Majdanu Stuleńskiego do wsi Kosyń do spięcia z siecią wodociągu „Dubeczno” w Macoszynie Małym (w warunkach normalnej eksploatacji zasuwą zamkniętą).
 - c) Budowę nowych zbiorników wyrównawczych przy ujęciu „Wola Uhruska” o poj. min.150m³ (co da razem z istniejącymi 300m³) i przy ujęciu „Majdan Stuleński” również o poj. min.150m³.
 - d) Modernizację i przebudowę stacji wodociągowej „Majdan Stuleński” na stację z dwustopniowym pompowaniem, wykonanie drugiej zapasowej studni (studnie nr 1 i nr 2 powinny pracować naprzemiennie).
 - e) Rozszerzenie sieci z Nadbużanki do wsi Mszanka i Józefów do spięcia z projektowaną siecią wodociągu „Bukowa Wielka” w Mszanie (w warunkach normalnej eksploatacji zasuwą zamkniętą).
 - f) Rozszerzenie sieci z Nadbużanki do wsi Stanisławów i Potoki (do zweryfikowania po wykonaniu prognozy demograficznej).
 - g) Rozszerzenie sieci z Siedliszcze do wsi Kolonii Uhrusk i Kolonii Piaski aż do zamknięcia pierścienia, co pozwoli zamknąć znajdujące się w złym stanie ujęcie wody dla Gospodarstwa Doświadczalnego w Uhrusku i zasilić jego odbiorców wody z wodociągu gminnego.
- 5) Zagospodarowanie terenów wokół ujęcia wody dla wodociągu „Siedliszcze” warunkuje się wyznaczeniem strefy ochrony pośredniej.
- 6) Dla nie wymienionych skupisk zabudowy i pojedynczych gospodarstw na terenie gminy ustala się zaopatrzenie w wodę z wodociągów indywidualnych, co ma swoje uzasadnienie ekonomiczne i ekologiczne (ograniczenie ilości ścieków).

7.3. Odprowadzenie i unieszkodliwienie ścieków.

- 1) Zakłada się docelowe objęcie kanalizacją zbiorczą 60-70% stałych mieszkańców gminy, w tym 90% mieszkańców Woli Uhruskiej, Nadbużanki, Bytnia, Stulna

- oraz wszystkich użytkowników zarówno stałej jak i sezonowej bazy turystyczno - wypoczynkowej znajdującej się w dolinie Bugu.
- 2) Ustala się wprowadzenie w planach miejscowych, jako podstawowy odbiornik ścieków bytowych - oczyszczalnię w Bytyniu, jednocześnie dopuszcza się inne rozwiązania określone w Studium.
 - 3) Dla terenów, gdzie ze względów technicznych oraz ekonomicznych brak jest uzasadnienia budowy kanalizacji zbiorczych (dla około 30-40% mieszkańców) dopuszcza się w planach miejscowych eksploatację indywidualnych kanalizacji, opartych na osadnikach gnilnych – oczyszczalniach przydomowych lub bezodpływowych zbiornikach ścieków.
 - 4) Stosowanie oczyszczalni przydomowych dopuszcza się w planach miejscowych na działkach o pow. minimum 1500 m², gdzie nie zostanie stwierdzona ciągłość hydrogeologiczna oraz poziom pierwszego poziomu wód gruntowych będzie niższy niż 3,0 m.
 - 5) Dla zabudowy związanej z chowem lub hodowlą zwierząt wprowadzić wymóg dopuszczenia zabudowy pod warunkiem realizacji zbiorników bezodpływowych na gnojowicę, obornik itp.
 - 6) Dla terenów dopuszczonych pod produkcję zapewnić w granicach prowadzonej działalności oczyszczenie ścieków lub podczyszczenie - jeżeli na podstawie odrębnych przepisów będzie możliwe odprowadzenie ścieków do kanalizacji gminnej.
 - 7) Ustala się zapewnienie w planach miejscowych możliwości przebudowy i rozbudowy kanalizacji gminnych obejmujących co najmniej:
 - a) Dla odbiorców wsi Uhrusk i Siedliszcze wariantowo:
 - modernizację istniejącej oczyszczalni i podłączenie użytkowników z tych wsi,
 - budowa nowej oczyszczalni na wschodnim krańcu wsi Uhrusk, zgodnie z nieobowiązującym planem ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Wola Uhruska,
 - przełączenie odbiorców w Uhrusku do układu kanalizacji w zespole miejscowości Wola Uhruska – Bytyń – Nadbużanka poprzez budowę w miejsce likwidowanego osadnika Imhoffa pompowni, przewodu tłocznego i kanału grawitacyjnego wzdłuż drogi Uhrusk – Wola Uhruska.
 - b) Budowę sieci kanalizacyjnej we wsiach Siedliszcze i Uhrusk oraz w przysiółkach Zastawie i Przymiarki.
 - c) Ustala się wariantowy odbiór ścieków ze wsi Stulno, Zbereże:
 - jako preferowany wariant budowy sieci kanalizacyjnej z pompownią i kanałem tłocznym do istniejącej oczyszczalni gminnej,
 - jako wariant alternatywny wskazuje się lokalne oczyszczalnie ścieków z wymogiem określenia lokalizacji na etapie planu miejscowego,
 - dopuszcza się też indywidualne rozwiązania, w tym zbiorniki bezodpływowe i oczyszczalnie przydomowe.
 - d) Modernizację i przebudowę gminnej oczyszczalni ścieków w Bytyniu polegającą co najmniej na budowie zbiornika wyrównawczego w punkcie zlewnym i trzeciego stopnia oczyszczania – postulowane stawy trzcinowe.
 - e) Docelowe zapewnienie możliwości odbioru ścieków – w tym pochodzących

z opróżniania zbiorników bezodpływowych, perspektywicznie na poziomie 5000m³ rocznie.

7.4. Gospodarka odpadami.

- 1) Dopuszcza się czasowe wykorzystanie składowiska odpadów w Bytniu, zgodnie z obowiązującymi decyzjami administracyjnymi i przepisami odrębnymi.
- 2) Ustala się uwzględnienie w planach miejscowych docelowego zamknięcia i rekultywacji składowiska odpadów w Bytniu.
- 3) Po zamknięciu składowiska odpadów w Bytniu ustala się prowadzenie gospodarki odpadami z wykorzystaniem składowiska powiatowego.
- 4) Ustala się wymóg zabezpieczenia na każdej działce budowlanej niezbędnej powierzchni terenu pod miejsce zbiórki odpadów z dostępem od drogi, tak by zapewnić minimalny standard obsługi wyrażający się częstotliwością wywozu stałych odpadów komunalnych jeden raz na dwa tygodnie.
- 5) Ustala się wprowadzenie do planów założeń gminnego planu gospodarki odpadami.

7.5. Zaopatrzenie w gaz.

- 1) Ustala się docelowe zaopatrzenie terenu gminy w gaz.
- 2) Ustala się określenie w planach miejscowych przebiegu gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia oraz lokalizację stacji gazowych I stopnia po wykonaniu koncepcji gazyfikacji obszaru obejmującego cały powiat włodawski.
- 3) Wskazuje się możliwość wariantowego zaopatrzenia gminy w gaz:
 - a) **wariant I**, w którym gmina Wola Uhruska będzie końcowym odbiorcą gazu na projektowanym gazociągu wysokiego ciśnienia na trasie od gminy Kamień. Zakłada się, że gazociąg wysokiego ciśnienia na terenie gminy byłby ułożony w pasie drogowym wzdłuż drogi Rudka – Siedliszcze – Uhrusk a optymalna lokalizacja stacji gazowej I stopnia byłaby we wsi Uhrusk,
 - b) **wariant II**, w którym Wola Uhruska będzie jednym z odbiorców gazu na projektowanym gazociągu wysokiego ciśnienia na trasie Kamień koło Chełma – wzdłuż torów kolejowych w kierunku Włodawy przez miejscowości Ruda Huta, Wola Uhruska, Okuninka – Jezioro Białe, Włodawa, z odgałęzieniem w okolicach Sobiboru w kierunku Dubeczna i Hańska. Proponowana lokalizacja stacji gazowej I stopnia byłaby we wsi Wola Uhruska – zgodnie z nieobowiązującym planem ogólnym gminy Wola Uhruska,
 - c) **wariant III**, w którym Wola Uhruska będzie końcowym odbiorcą z wykorzystaniem przebiegu do tej miejscowości jak w wariantcie II.
- 4) Do czasu przyjęcia rozstrzygnięć wiążących w zakresie rozwoju sieci gazowej w regionie jako podstawowy przyjmuje się wariant III wraz ze stacją gazową I stopnia w Woli Uhruskiej - w lokalizacji wyznaczonej pod ten cel w nieobowiązującym *Miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy z 1994.*
- 5) Przyjmuje się ustalenie w planach miejscowych przebiegu sieci przez tereny niezainwestowane lub mało zainwestowane w tzw. pasach kontrolowanych, tak by możliwe było uwzględnienie wymogu odsunięcia zabudowy, innych instalacji oraz drzewostanu.

7.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

- 1) W studium ustala się utrzymanie przez obszar gminy przebiegu elektroenergetycznej 1-torowej napowietrznej linii 110kV relacji RPZ „Włodawa” – RPZ „Chełm” znaczenia podstawowego z odejściem do RPZ „Macoszyn”.
- 2) Do czasu ustanowienia, na podstawie przeglądu ekologicznego, obszaru ograniczonego użytkowania dla linii 110kV, ustala się w planach miejscowych wymóg terenów wolnych od nowej zabudowy mieszkaniowej w pasie 2 x 19,0m od linii. W przypadku ustanowienia przez właściwy organ obszaru ograniczonego użytkowania, zgodnie z przepisami odrębnymi, należy go uwzględnić w planach miejscowych.
- 3) W Studium nie przewiduje się wprowadzenia w obszar gminy nowych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia generujących obszary ograniczonego użytkowania na terenach zabudowy.
- 4) Ustala się utrzymanie w planach miejscowych zasilania sieci elektroenergetycznej SN na terenie gminy napowietrznie z krajowego systemu za pośrednictwem stacji RPZ 110/15kV "Macoszyn" i zlokalizowanej przy niej rozdzielni 15kV. Na obrzeżach gminy po stronie północnej i południowej dopuszcza się użytkowanie napowietrznych linii 15kV wyprowadzonych z innych rozdzielni.
- 5) Dopuszcza się zalesianie gruntów wzdłuż linii elektroenergetycznych pod warunkiem zabezpieczenia dostępu do linii oraz pozostawienia pod liniami elektroenergetycznymi pasa bez drzew wyższych niż 2,0 m zgodnie z obowiązującymi normami (PN-E-05100-1). Dla linii SN i nn szerokość tego pasa nie powinna być mniejsza niż 9,3 m. Dopuszcza się w pozostawionym pasie prowadzenie gospodarki leśnej pod warunkiem utrzymywania pod linią drzew nie przekraczających 2,0 m wysokości oraz pozostawienie wokół każdego słupa powierzchni nie zalesionej w odległości co najmniej 4,0 m od słupa.
- 6) Przy zmianie przeznaczenia ustala się zapewnić zachowanie przebiegów sieci średniego napięcia zgodnie ze stanem istniejącym. Zmianę przebiegów dopuszcza się, przy modernizacji i rozbudowie sieci.
- 7) Zasady rozbudowy sieci średniego i niskiego napięcia każdorazowo uwzględniać na etapie planów miejscowych z preferencją stosowania dla obszarów wiejskich izolowanych sieci napowietrznych lub kablowych ziemnych.

7.7. Łączność telefoniczna.

- 1) Ustala się utrzymanie w planach miejscowych jako podstawowego źródła zasilania obszaru w łączy telefoniczne - centralę automatyczną CA „Wola Uhruska” zlokalizowaną w budynku Urzędu Gminy.
- 2) Ustala się wymóg zapewnienia w pasach drogowych rezerwy geodezyjnej pod realizację sieci kablowej.
- 3) Ustala się możliwość sytuowania stacji bazowych telefonii komórkowej w strefie urbanizacji, z preferencją obszarów produkcyjnych i usługowych.

8. OBSZARY POD INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

- 8.1. Ustala się realizację lokalnych celów publicznych w oparciu o tereny będące we władaniu gminy oraz tereny wskazane w rysunku kierunków zagospodarowania przestrzennego.
- 8.2. Ustala się wskazać w planach miejscowych przedsięwzięcia infrastrukturalne (drogi, sieci wodociągowe, sieci kanalizacyjne itp.).

9. OBSZARY POD INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

- 9.1. Wśród inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym najbardziej istotnym, mającym wpływ na przyszły rozwój i zagospodarowanie gminy jest przejście turystyczne w miejscowości Zbereże.
- 9.2. Realizacja programu spiętrzenia wód starego Bugu (Bużyska) i utworzenia zalewu wzdłuż wschodniej krawędzi miejscowości Wola Uhruska i Bytyń stanowią inwestycję celu publicznego o dużym znaczeniu dla turystyki w skali regionu.
- 9.3. Budowa i modernizacja dróg wojewódzkich. Drogi wojewódzkie nr 816, 819, docelowo muszą spełniać warunki ograniczonej dostępności z nich do terenów budowlanych, zlokalizowanych wzdłuż tych dróg.
- 9.4. Na etapie sporządzania planów miejscowych miejscowości Zbereże, Wola Uhruska – Bytyń – Nadbużanka, Uhrusk – Siedliszcze należy przeanalizować zakres i wskazać szczegółowe lokalizacje miejsc obsługi turystyki i komunikacji w ramach podstref U, UM, M.

10. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ PLANY MIEJSCOWE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na rysunku wskazano tereny, dla których opracowanie planów miejscowych wskazuje się etapowo, z możliwością realizacji odrębnych planów dla poszczególnych terenów wymienionych poniżej.

- 10.1. Etap I obejmujący tereny wskazane na rysunku kierunków w:
 - Woli Uhruskiej, Bytyniu, Nadbużance,

- Zbereżu wraz z pasem drogi prowadzącej do osobowego przejścia granicznego,
 - Stulnie i Małoziemcach,
- 10.2. Etap II obejmujący tereny wskazane na rysunku kierunków zagospodarowania w miejscowościach:
- Uhrusku, Siedliszczach,
 - okolicach miejscowości Uhrusk i Siedliszcze tereny powierzchniowej eksploatacji surowców, Majdan Suleński,
 - Przymiarki, Kolonia Piaski
 - Mszanka, Potoki, Stanisławów, Kolonia Józefów,
 - Kolonia Mszanna, Macoszyn Duży i Piaski oraz Kosyń
- 10.3. Dla terenów użytkowanych rolniczo **R** i **Rm**, terenów leśnych **ZL** oraz dla terenów strefy przyrodniczej **Z** ustala się sporządzanie planów w zależności od potrzeb, w tym związanych z zalesieniem terenów. Preferuje się plany obejmujące sołectwo lub kilka sołectw.
- 10.4. Dla terenów objętych formami ochrony przyrody wymienionych w części dotyczącej środowiska – obowiązek sporządzenia planów miejscowych na podstawie przepisów odrębnych, bez określenia kolejności ich sporządzania.
- 10.5. W ramach sołectw dopuszcza się etapowe sporządzenie planów.

11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIE SIĘ MAS ZIEMNYCH

- 11.1. Na rysunku kierunków wskazano, oznaczając graficznie, tereny zagrożone powodzią oraz tereny zalewowe poza wałami (wg danych z Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie).
- 11.2. Tereny zagrożone powodzią zgodnie z rysunkiem kierunków wymagają całkowitego wyłączenia z możliwości zabudowy.
- 11.3. Tereny zalewowe poza wałami, zgodnie z rysunkiem kierunków, wymagają ograniczenia możliwości zagospodarowania i zabudowy.
- 11.3. W miejscowości Wola Uhruska wskazuje się tereny gruntów osuwiskowych, dla których niezbędne jest ograniczenie zagospodarowania oraz wskazane jest stosowanie zabezpieczeń inżynierskich.
- 11.4. Skarpy doliny Bugu wymagają ochrony planistycznej na odcinkach w miejscowościach Zbereże, Bytyń, Wola Uhruska, Siedliszcze. Niezbędne jest ograniczenie możliwości sytuowania zabudowy na skarpie oraz w jej sąsiedztwie.

12. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

12.1. Na terenie zespołu miejscowości: Wola Uhruska, Bytyń i Nadbużanka są to następujące obszary:

- 1) wybrzeże Bugu wraz z plażą miejską i ewentualnym pasażem nabrzeżnym – jedna z najbardziej eksponowanych w gminie przestrzeni publicznych – konieczność nowych form zagospodarowania, zwłaszcza w przypadku realizacji spiętrzenia rzeki i utworzenia wzdłuż Woli Uhruskiej i Bytynia zalewu.
- 2) wyrobiska po wszelkich formach eksploatacji powierzchniowej wymagają rekultywacji,
- 3) tereny zakwalifikowane do zalesienia, położone na gruntach słabych i bardzo słabych,
- 4) tereny zalewowe, wymagające utrzymania jako niezabudowane i zagospodarowane, w sposób nie stwarzający zagrożeń w ekstremalnych przypadkach powodzi.

13. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM

- 13.1. Jako podstawę dla dalszego rozwoju gminy przyjęto rozwój zrównoważony. Przy wprowadzaniu tej zasady niezbędne jest respektowanie dotychczasowego przeznaczenia terenów. Elementy zagospodarowania, które ulegają modyfikacjom dotyczą uporządkowania i zwiększenia obszarów dostępnych pod różne formy zabudowy.
- 13.2. Jako wiodące przeznaczenie na terenie gminy zachowano produkcję rolną i leśną oraz mieszkalnictwo i obsługę ludności. W uzupełnieniu gmina pełnić będzie rolę produkcyjną i usługową dla rolnictwa i leśnictwa oraz rozwijać będzie stopniowo funkcje turystyczne.
- 13.3. W układzie przestrzennym gminy utrzymano pasmowe układy zabudowy wiejskiej z zachowaniem powiązań ekologicznych na terenie gminy. Założono natomiast, że rozbudowie będą podlegać tereny zespołu wsi: Wola Uhruska, Bytyń i Nadbużanka, gdzie wcześniejsze układy pasmowe przekształca się w skoncentrowany układ urbanistyczny o charakterze wielofunkcyjnej osady, posiadającej strefę centralną o większym nasyceniu programem usługowym, strefę mieszkaniową, strefy rekreacyjne (tereny nad rzeką i parkowe), strefy produkcyjno-składowe.
- 13.4. Na terenach rolnych nie przeznaczonych do urbanizacji respektuje się istniejącą zabudowę.
- 13.5. Wyodrębniono w obszarze gminy obszary przeznaczone pod rozwój produkcji, rzemiosła i usług, żeby nie doprowadzić do rozpraszania tych funkcji.
- 13.6. Przyjęto, że dla dalszego turystycznego rozwoju gminy niezbędna jest ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jak też realizacja: przejścia granicznego w Zbereżu oraz zbiornika wodnego – zalewu

- w miejscowościach Wola Uhruska – Bytyń. Celem rozbudowy programu rekreacji jest również poprawa warunków życia mieszkańców.
- 13.7. W ramach rozwoju infrastruktury przyjmuje się konieczność podjęcia działań dla etapowej kanalizacji gminy oraz jej gazyfikacji.
 - 13.8. W ramach rozwoju systemów komunikacji przyjmuje się dalszy rozwój komunikacji drogowej.
 - 13.9. Przyjmuje się zasadę dalszego rozwoju gminy w oparciu o sporządzane etapowo miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które będą podejmowane w zależności od bieżących potrzeb i możliwości gminy.

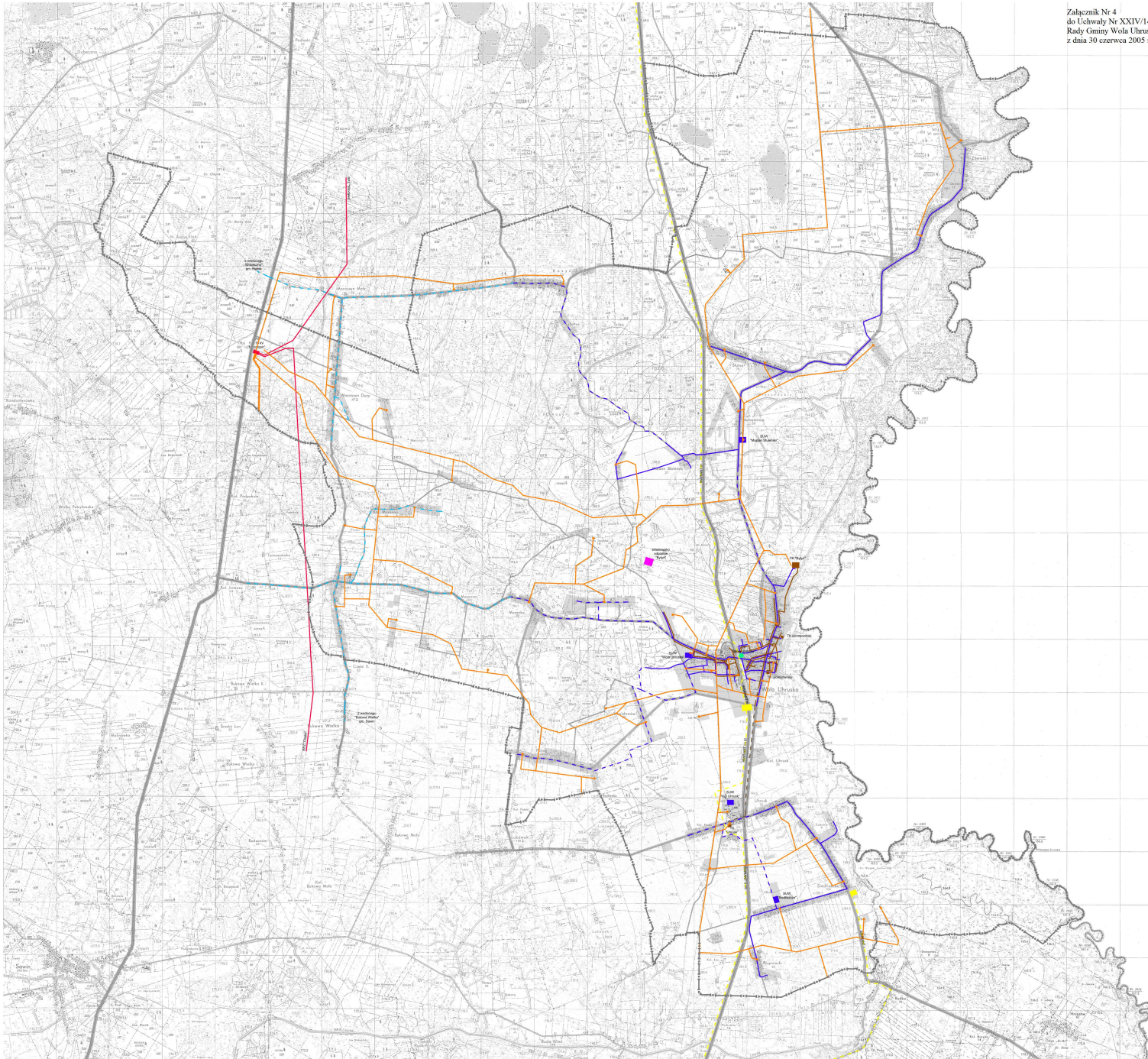
14. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ W USTALENIACH PROJEKTU STUDIUM

- 14.1. Formułowanie kierunków rozwoju według zasady rozwoju zrównoważonego uwarunkowane jest dbałością o stan środowiska naturalnego, by możliwe było jego zachowanie w stopniu jak najlepszym dla kolejnych pokoleń mieszkańców tego terenu. Wynika to również z przepisów prawnych, w tym z Ustawy Zasadniczej oraz Ustaw Prawo Ochrony Środowiska, Ustawa o ochronie przyrody.
- 14.2. Utrzymanie rolniczego charakteru terenów w południowej części gminy wynika z przydatności rolniczej gleb – przewaga gruntów klas trzecich i czwartych. Przyjęte rozwiązania pozwalają na dalszy rozwój upraw polowych. Niniejsze rozstrzygnięcia wynikają z planu województwa lubelskiego.
Ograniczona przydatność gruntów w północnej części gminy predestynuje te tereny, w zależności od uwarunkowań lokalnych, do utrzymania i rozwoju gospodarki leśnej – grunty klasy piątej i szóstej lub do utrzymania użytków zielonych – tereny podmokłe pastwisk i łąk.
- 14.3. Dotychczasowy rozwój gminy opierał się na najbardziej rozwiniętym przestrzennie ośrodku gminnym z wsiami Wola Uhruska, Bytyń i Nadburzanka, co wskazuje na konieczność utrzymania dotychczasowych tendencji. Są to miejscowości najlepiej ukształtowane pod względem komunikacyjnym, funkcjonalnym i infrastrukturalnym. Sprzyjać to będzie koncentracji zabudowy w tych ośrodkach i nie rozpraszaniu jej na terenie całej gminy. Położenie tych miejscowości w gminie jest elementem pozytywnie skupiającym ludność i aktywności gospodarcze.
- 14.4. Zgodnie z istniejącymi tendencjami w zakresie rozwoju zrównoważonego niezbędne jest skoncentrowanie usług i działalności gospodarczej na terenie Nadbużanki, co służyć będzie ochronie wartości przyrodniczych innych terenów w pozostałej części gminy.
- 14.5. Skoncentrowanie funkcji rzemieślniczych, usługowych, produkcyjnych, usług obsługi rolnictwa ma pozwolić na lepsze możliwości wykorzystania terenów w zależności od bieżących potrzeb. Lokalizacja tych funkcji uwarunkowana jest dotychczasowym przeznaczeniem oraz dostępnością do dróg i linii kolejowej, co stwarza ewentualne możliwości na obsługę z wykorzystaniem kolei.

- 14.6. Postawienie na rozwój turystyki wymaga działań na rzecz ochrony środowiska i przyrody. Dobry stan środowiska sprzyjać będzie rozwojowi zabudowy letniskowej, co z kolei umożliwi dalszy rozwój gminy. Wprowadzanie powiązań ekologicznych w oparciu o tereny oznaczone symbolem Z na rysunku ustaleń, jest niezbędne w obszarze gminy, ze względu na konieczność ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych.
- 14.7. Rozwijanie w obrębie miejscowości Woli Uhruskiej, Nadbużance, Bytyniu, Stulno, Zbereże zbiorowych systemów kanalizacji wynika z wymogów ochrony środowiska i przyrody. Rozwiązania zbiorowe pozwalają na pełną i systemową ochronę wód podziemnych i powierzchniowych przed zanieczyszczeniem. W tym również celu wprowadzono ograniczenie możliwości dopuszczenia szczelnych zbiorników na ścieki, i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zakazu zmiany wykorzystania studni na inny cel niż pobór wody.
- 14.8. Dalszy rozwój układu drogowego służy zapewnieniu rozwoju gminy, a zwłaszcza umożliwi zabudowę terenów, dla których brak dróg uniemożliwił zmianę przeznaczenia, mimo takiej potrzeby, z tego względu niezbędne jest wprowadzanie nowych dróg i poszerzanie istniejących.
- 14.9. Sporządzenie planów miejscowych będzie służyć kształtowaniu ładu przestrzennego. Pozwoli to na skoncentrowanie środków gminnych w obszarach, gdzie dopuszczona jest zabudowa. Rozproszenie zabudowy wymaga zwiększenia nakładów na infrastrukturę inżynierską i drogową, co przy ograniczonych środkach gminy jest znacznie utrudnione.

Dom drewniany	1918	Przymiarki nr 134
Dom drewniany	1927	Przymiarki nr 135
Szkoła drewniana	Początek XX w	Siedliszcze
Sklep drewniany	Ok. 1925	Siedliszcze
Zagroda a) dom drewniany	1910	Siedliszcze nr 98
Dom drewniany	1930	Siedliszcze nr 13
Dom drewniany	1930	Siedliszcze nr 14
Dom drewniany	1920	Siedliszcze nr 19
Dom drewniany	1916	Siedliszcze nr 28
Dom drewniany	1912	Siedliszcze nr 34 (d.38)
Dom drewniany	1914	Siedliszcze nr 42
Dom drewniany	1883	Siedliszcze nr 45
Dom drewniany	1920	Siedliszcze nr 60b
Dom drewniany	1899	Siedliszcze nr 61
Dom drewniany	Pocz. XX w	Siedliszcze nr 63
Dom drewniany	1927	Siedliszcze nr 76

Załącznik Nr 4
do Uchwały Nr XXIV/141/2005
Rady Gminy Wola Uhruska
z dnia 30 czerwca 2005 r.

Rozstrzygnięcia Rady Gminy dotyczące uwag złożonych do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wola Uhruska, które nie zostały uwzględnione przez Wójta Gminy Wola Uhruska

1. W stosunku uwagi złożonej zgodnie z wykazem uwag w dniu 31 maja 2005 r., dla dz. ewid. 506/76 w obrębie geodezyjnym Bytyń, Rada Gminy rozstrzyga nie uwzględnić uwagi dotyczącej niedopuszczenia przedmiotowej działki pod zalesienie.
 - 1) Uzasadnienie faktyczne stanowi położenie działki na nie obwałowanej części tarasu zalewowego rzeki Bóg. Teren jest objęty bezpośrednim zagrożeniem powodziowym. Wprowadzenie zalesień na tych terenach wpłynęło by na ograniczenie przepływu wód przy ich wysokich stanach, a co z kolei może powodować zwiększenie zagrożenia powodziowego na terenach poza wałem.
 - 2) Uzasadnienie prawne stanowi art. 83, ust. 1 Ustawy Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz.U. Nr 115, poz. 1229 z późniejszymi zmianami).